

**XWiyá** yáy neainariŋ Mako eanŋpirini.

Rfwamiŋ ripi “Xwiyá yáy neainipaxí Mako eanŋpiyi” riniŋpirini. O Jisaso gí wiepŋsarŋáowa oimónŋpoyiniri urŋpeaŋowa wo mimónŋagi aiwi Jerusaremi dáni xwé niwiarori íwí sikiŋo eŋána amipi Jisaso uréwapiyiri eri yarŋná siŋwí winiŋjorini. Rfwíyo dáni Banabaso tŋni Poro tŋni émayí aŋŋyo wáŋ urimearŋná Mako eni uxŋdŋjorini. Xegí yoŋ ámi bi Joni Makoyi wŋriŋŋárini. O Jisaso rixa niŋpémána niwiáŋniameámi aŋŋnamí nání niŋpeyimána eŋána ámi xwiogwí obaxí onimiápi niŋwémána eŋána rfwamiŋ ripi eanŋrini. Romiyí eni “Jisaso Gorixomi xewaxorŋani?” niyaiwiro dŋŋí owikwŋrŋpoyiniri amipi Jisaso Gorixoyá eŋí eániŋŋipimi dáni eŋŋpi nání rfwamiŋ neáa uŋŋrini.

*Jono wayí* numeaia wago wáŋ urŋŋí nánirini.

<sup>1</sup> Xwiyá iwamŋó Gorixomi xewaxo Jisasi Kiraiso —O nene yeáyí neayimixemeanŋa nání Gorixó rŋpeaŋorini. O nání xwiyá yáy seainipaxípi rŋpirini. <sup>2</sup> Eŋíná Jono wayí niŋeameaia wago siní meŋána xwiyá Gorixoyá wŋá rókiamoagí Aisaiayí riniŋo Jono ná rfwíyo binŋo nání Gorixó xegí xewaxomi urŋŋí rŋpi rfwamiŋ eanŋnigini, “Arŋá ei. Gorixoni gí xwiyá yanŋí wiowáŋmŋáo joxi gí íwoxi xámi rimeani nání urowáŋmŋárini. O joxi nání óŋ simoinŋárini. <sup>3</sup> O nuri áma nání dŋŋí meŋe niŋwearŋná joxi nání rŋaiwá re riniŋárini, ‘Áminá rfwíyo binŋo nání segí dŋŋí óŋ nanŋniŋŋí niwimoiro ŋweáŋrixiŋi. Óŋ pirániŋŋí imoarŋŋápaniŋŋí segí dŋŋí pirániŋŋí nimónŋro

ηweáfríxini.’ Gf xwiyfá yanf wiowárimfáio rfaiwá e rínfáriní.” Goríxo e ríηfpa <sup>4</sup> Jono wayf nñeameaia wago ámá nání dñf meañe nírémorí wáf nurímerí re uragfríní, “Goríxo seyfné fwf niga warígfápi yokwarímf seaiiní nání segf uyfní yarígfápi rfwfímíní nímamoro nísaníro ηweápoiyí. E nerfnáyf, wayf seameaimfíní.” urarfná <sup>5</sup> ámá obaxf Judayfya añfyo dánfyf tñn áwíní e wigf añf xwé bñ xegf yof Jerusaremí dánfyf tñn Jono tññf e nání nuro wigf fwf niga warígfápi nání waropárf wáná iniígf Jodaní rapáyo wayf umeaiagfríní. <sup>6</sup> O Goríxoyá xwiyfá yanf wiowárinjo aiwí seáyf e nerí weyf menagomání. Rapírapf awiaxf yínagomání. Kamerf —Ayf osfníñf imóníñfríní. Kamerf fá aga iyfáníñf imóníñf niyínímáná areríxí agwonfñíñf írínfyo niyíníri emeagoríní. Aiwá ení awiaxf nagomání. Xópé tñn pfkf iniígf tñn nagoríní. <sup>7</sup> O Jisaso, rfwfyo bñfo nání wáf nemerfná waunf xwiyfá re ragfríní, “Nioní enf eáníñáoní aiwí enf eáníñf nioníyá tñn rfwfyo bñfoyá tñn xixenímání. Oyá nímúroní. Omíñf wiariígfáyf ananí wigf bosoyá síkwf sú gwf wíkweaiarígfáriní. E nerí aiwí nioní símanwfyóníñf yeáyf nurfníri o aga seáyf émi nímúróníñagí nání oyá síkwf sú gwf wíkweaipaxf meníní.” nuríri <sup>8</sup> re uragfríní, “Nioní wayf nñseameairfná sa iniígf tñníní ígfá seaearíñáriní. Rfwfyo bñfo wayf nñseameairfná kwíyf Goríxoyápi tñn seainfáriní.” uríñínigíní.

**Wayf umeainf náníriní.**

<sup>9</sup> Jono wáf urarfná Jisaso Gariri píropenísfyo xegf añf Nasaretí ηweañe pñn nñwiárimí nurí Jonomí wímeááná iniígf Jodaní rapáyo wayf numeairí <sup>10</sup> weníñf éfyf winíñínigíní. Jisaso iniígfyo dání nímínímeámí

yaríná anínami dánì óf iníagì kwíyí Goríxoyá xaw-  
 iówíníyí xfo nánì weparíyagì winíyínigìni. <sup>11</sup> Sini  
 e wínaríná Goríxo anínami dánì Jisasomì re uraríyagì  
 arfá winíyínigìni, “Gí íwí díní sixí ríyínáoxi nánì  
 aga yayí seáyí e ninarínì.” uraríyagì arfá níwimáná  
 enáná <sup>12</sup> Goríxoyá kwíyí Jisasomì ríxa áamá nánì díní  
 meaje nánì nímera nurí <sup>13</sup> o e nweanáná sfá 40 nóra  
 waríná Seteno —O imfóyo xíráóníyí imóníyagì nánì  
 nínì símanwíyóníyí wuríníyíforínì. O níbirí Jisaso  
 xanoyá maní pírí owiakíníri iwamfó wíwapiyaríyagì aí  
 o íwí wí mé sínì tíyí e níywearíná anínají níwímearo  
 símíyí winagfárínì.

*Ámá waú waú awami* “Níxídfíyoyí.” uríyí nánírinì.

<sup>14</sup> Rfwená Jisaso, Jono ríxa gwí nweanáná, o  
 Gariri píropenístíyómínì nurí xwíyíyá yayí winípaxí  
 Goríxo xfo xegí xwioxíyo mímeámí nerí píráníyí  
 umeñweanfápi nánì wáf nurímerí <sup>15</sup> repíyí re  
 wiemeníyínigínì, “Ríxarinì. Goríxo seyfné xwioxíyo  
 mímeámí nerí píráníyí seamenñweanfápi síyánì  
 imónínì anwí ayo enagì nánì segí íwí yaríyíyíyí  
 ríwíyímínì nímamoro xwíyíyá yayí seainípaxí nioní  
 seararíyá rípi díní níkwíroro nweáfríxínì.” nurímerí  
<sup>16</sup> ipí xegí yofí Gariri ríwonyípámí nípuríná áamá peyí  
 nánì yaríyíyá waú Saimono tíni xogwáo Adíruo tíni  
 peyí nánì ubení ipíyo mamówararíyagí níwíníri  
 níwímeari <sup>17</sup> re uríyínigínì, “Agwiagwí omíyíyí  
 nánì yaríyíyí rípi píni níwíarímí níxídfíyoyí. Omíyíyí  
 xegí bí peyí meayaríyíyíyí áamá ení axíyí e meapísi  
 oeaíwapiyímínì.” uráná <sup>18</sup> agwiaú re egfísixínì. Ríxa  
 peyí nánì yaríyíyíyí píni níwíarímí númí ugfísixínì.  
<sup>19</sup> Númí waríná Jisaso sínì ná jíe onímíyíyí nuríná ámi  
 áamá waú, Sebediomí xewaxowáú Jemiso tíni xogwáo

Jono t́nńi ewéyo nńjweámáná egf ubenf peyf nánńi yarígfíú arf́kńńńagńi yadńrńpńńarńńagńńi nńwńńńrńń 20 rńxa “Agwíagwń enń nńxńdńńpńyń.” uráná agwíau xano t́nńi o xegf ámá nńgwf omńńjń wíarńńgfá t́nńi sńńń ewéyo ŋweanńńá pńńń nńwíarńńmń omń nńmń ugńsńxńńń.

*Imfó* dńńjń xńxéroarńńjń womń mńxń umáńńńńjń nánńrńńń.

21 Jisaso wńrńmeárófńwa t́nńń nurrń ańjń yof Kapaneamńyo nńrémoro rńxa Sabarfá —Sfá ayń Judayf omńńjń wń mé kíkńfá nero xwńyńfá Gorńxoyá arfá wíarńro nánń awń eá-narńgfáyńrńńń. Sfá ayń ímónáná rotú ańjńyo nńpáwńro o ámáyo uréwapńyarńńá 22 ayf Gorńxoyá ŋwf íkaxf eánńńjńpń mewegfáwa uréwapńyarńńgfápa muréwapńyń aga Gorńxoyá ŋwf íkaxf eánńńjńpń xíawónńjń rarńńagń nńwńńńro o uréwapńyarńńjńpń nánń mńńjń sńńá nńweánńro yarńńá 23 íná ámá ímfó dńńjń xńxéroarńńjń wo rotú ańjńyo íńńmń dánń makńrńwń nńmorrń 24 xwamíánń re urńńńńńgńńń, “Nasareń dńńjń Jisasoń ímfone pí neamńńńrńń barńńńńń? ‘Xwńrńfá neaíkńxémńńńrńń rńa barńńńńń?’ nńmónarńńń. Níonń nńjńfárńńń. Joxń Gorńxo xewaxoxń xfo rńrńpéańoxńrńńń.” uráná 25 Jisaso mńxń numáńńńrńń re urńńńńńgńńń, “Pńńń wíáreń! Dńńjń xńxéroarńńjńpńxńńń nńwáramómń uń!” uráná 26 ímfó ámáomń meañf neaárńńń o sńapńxwńńń nerń weńńáná ímfó nurńńá makńrńwń nńmómń uńńńńgńńń. 27 Makńrńwń nńmómń úagń ámá nńńń sńńwf e nńwńńńro mńńjń sńńá nńweánńro xwńyńfá nńrńga nuro re rńńńgfawńxńńń, “Xwńyńfá apńmń xíawónńjń nearéwapńyarńńjńpń xegf bńrńńń. Enńńá arfá wíagwámanń. Aga sńńń sńńjń aí arfá wíarńńwńńń. Ímfó aí sekaxf uráná arfá wíarńńoń.” rńńfagfá 28 xwńyńfá Jisaso éfńń nánń Garńrń pńropenńsńyo rńxa yanf amń amń nńwéa uńńńńgńńń.

*Simixí obaxíyo naní imimiximí ení nánirini.*

<sup>29</sup> Jisaso rotú aníyo píní níwiárimí nípeyearí nurí aní Saimonoyá tñní Adíruoyá tñní xiráxogwáowaúyá aníyo nípáwiro Jemiso tñní xogwáo Jono tñní ení nawíni páwíáná <sup>30</sup> Saimonomí xíneagwí wará ríá pírí wiarínjagí nání sá weñagí Jisasomí ríxa áwaní uríagí <sup>31</sup> o í weñe nání nurí wéyo íá meááná simixí ríxa píní wiáragí í níwiápínimearí ríxa aiwá ríá níyearí tñínjípí nímearí mìní níwia unínigíni.

<sup>32</sup> Ríxa sía sisisaní imónaríná sogwí ríxa wéimí enáná ámá aní apimí dání simixí yarígíáyí tñní imíó díní xíxéoarínjáyí tñní nímeámí Jisaso tñíní e nání níbíro <sup>33</sup> ríxa oxí apíxí niaíwí aní apimí dáníyí aní Jisaso ñweanjwámí íwí e awí eaárinaríná <sup>34</sup> o ámá pí pí simixí yarígíáyo naní imixowáriri ámá imíó sayá nímerí xíxéoarínjáyí ení imíó míxí umáinowáriri neríná imíó o Goríxo xewaxo enagí níjía imónínjagí nání míxí numáinowáriríná xwíyía wí orípoyíniri síñwí mívínípa enínigíni.

*Jisaso Gariri píropenisíyo emení nánirini.*

<sup>35</sup> O wía mónínjímí síní sía xaiwí yinínjáná níwiápínimearí nípeyeámáná ámá mññweagíe nání nurí e Goríxomí xwíyía rírímí níwirí ñweanjáná <sup>36</sup> Saimono tñní níkumixíniri emearígíáwa tñní Jisaso síní aníyo mññweanagí níwíníro o nání pía néra nuro <sup>37</sup> níwímearíná re urígíawixíni, “Oxí apíxí niaíwí nñní joxí nání pía yaníro yarínjoi.” uríagí <sup>38</sup> o re urínjínigíni, “E nerí aiwí aní wíyo nioní xwíyía ‘Goríxo píranínjé seamenjweaní síñání imóníní anwí ayoríní.’ rarínjápí wáí ourímémí nání owaneyí. Xwíyía apí aní amí amí áwaní urímíniri bíjárini.” nuríni <sup>39</sup> Gariri píropenisíyo amí amí nemeríná wigí rotú

añf iwiwámí nípáwiemeri wáf uriri áamá imfó sayá nimeri xixéroaríñf tññfyo mîxí umáñnowárirí nerí e emenñinigñí.

*Peyíyí tññf womí nañf imîxîñf nánñiríñí.*

<sup>40</sup> Áamá peyíyí —Simîxí apí áamá sññwí nîwîññíñá neaxímeanîññíñí éf yarîgíápîññí. Simîxí ayí tññf wo, Jisaso emearñá, omí nîwímearí sîmîmanñmîñí xómîñf nîyîkwirí wauní rîxîñf nurí re urîññîñîñí, “Joxí nîsimónñíñáyí, ananî píránîñf nimîxîpaxññí.” urfagi <sup>41</sup> o wá nîwianñí wé feapá nîwirí omí seáyí e nîwikwiárñí re urîññîñîñí, “‘Nionî joxí nañf oimónñí.’ nimónarñí. Rîxa nañf imóneí.” uráná re enñîñîñí. <sup>42</sup> Peyíyí rîxa axíná yímonñîñîñí. <sup>43</sup> Rîxa apaxí mé yímoagi Jisaso apaxípánîñf imónîgíáwa tññf e nánî nurowáññíñá arfá jîyîkí norí <sup>44</sup> re urîññîñîñí, “Nañf simîxíáyí nánî amíná nurí ámányo áwanñf murîpaní.” nuríñí áamá o wigí yarîgíápí mé ámányo xewanîño áwanñf nura emenñîññíñí e nuríñí ámí re urîññîñîñí, “Amíná apaxípánîñf imónîgíáwa tññf e nánî nurí womí síwá nîwinñíñí nañwí rîdîyowá nánî negí arfo Moseso eníná ñwí ikaxí nearagíyí bí rîdîyowá síárirí joxí nañf imóníyí nánî áwanñf rîñí ení mîñí wîññîñí.” urfagi aiwí <sup>45</sup> o Jisasomí pññí nîwiárñmîñí nuríñá arfíki áwanñf rîmenñîñîñí. E éagi nánî Jisaso áamá arfíki upupígí nîpññîññíñí añf bí bimí nuríñá sññánî mîrémopaxí nîwimónñíñí nánî áamá mayí e ñweañáná áamá amí amí dánî o tññf e nánî bagíárñíñí.

## 2

*Enf síwímí enñf womí nañf imîxîñf nánñiríñí.*

<sup>1</sup> Jisaso, s'á wí ríxa nóra núísáná, o ámi anj yof Kapaneamiyo nání nurí xegf anjyo íními njeanáná ámá obaxf arfá re níwiro “O ámi xegf anjyo njeani.” rarínagfá arfá e níwiro níb'iro <sup>2</sup> awí neáníro nípáwiro anjyo íními déroro anj f'wí e eni p'fkwip'fkwí iníro yarfná o ámá ayf níyoní wáf níwirí p'né rep'yf wiarfná <sup>3</sup> ámá wa enj n'fni síwímf enj womí —O anj epaxo-maní. Omí íkwianwíyo níkwíaríro níkwóními níb'iro aí <sup>4</sup> ámá anj f'wí e p'fkwip'fkwí inínagfá níwíníro anjyo nípáwiro Jisaso t'nf e t'paxf menjagi nání nímeámi nípeyiro anj r'f'wí seáyíyo dání anj s'á bí Jisaso njeane núpíyiro íkwianwí x'fo wenfnamí mídmídmí gwí níyuráraríro gwíyo f'á níxírímáná anj s'á úpíyífe dání awayíní mamówáraná <sup>5</sup> Jisaso awa x'fomí d'nf níwíkwíro “O negf ámá enj síwímf enjomi ananí nanj imíx'paxfíní.” yaiwiarínagfá níwíníró omí re urínínigíní, “Íwe, joxí f'wí ikárínínj ríxa yokwarímf siiaríní.” uráná <sup>6</sup> Goríxoyá n'wí ikaxf eánínj'pí mewegfá wa Jisaso uréwapíyarínj'pí arfá wianíro nání e níjwearfná Jisaso enj síwímf enjomi e urí'pí arfá níwiro íními d'nf re ní móa ug'fawixíní, <sup>7</sup> “Pí nání r'fa uraríní? Nioní Goríxoníníró yokwarímf ríwíiaríní? Sa Goríxoní f'wí yokwarímf wíiarínjoríní. Ámá ro Goríxomí r'perír'f numearír'f r'fa yaríní?” yaiwiarfná <sup>8</sup> Jisaso xegf kwíyíyo dání awa íními d'nf e ní móa warínagfá níwíníró re urínínigíní, “Soyf'né pí nání nioní nání íními ‘O f'wí ámá yarígf'ápi yokwarímf wíipaxomani.’ ní móa warínjoi?” nurír'f <sup>9</sup> ámi re urínínigíní, “Ámá wo f'wí ikárínínj nioní yokwarímf wíánáyf íními imónínjagi nání ámá woxí síjwí t'fni síjwí wínípaxf meníní. E nerí aiwí nioní ámá enj n'fni síwímf enj womí ‘Ríxa níwíáp'f'nímearí díx'f íkwianwí nímeámi

ut.’ uránáyť o nanť imónťagť ámá ntyńńénť sňwť tńńť sňwť wńńpaxťrńńť.” nurťrť <sup>10</sup> re urťńńńgťńńť, “Ntyńńénť nionť nánť re yaiwipťrť nánť, ‘Ámá imónťńo ananť ámá xwťá tťyo dánťyť řwť ikárťńńápi ananť yokwarťmť wiipaxorťńńť.’ niaiwipťrť nánť píráńńńť sňwť nanťpoyť.” nurťrť <sup>11</sup> eńť sťwímť eńomť re urťńńńgťńńť, “Nionť re rťrarťńńť, ‘Joxť nťwiápťńńmearť dťxť řkwianťwť nťmeámť ańť e nánť ut.’ rťrarťńńť.” uráná re eńťńgťńńť. <sup>12</sup> O rťxa nanť nimónťrť nťwiápťńńmearť ámá nťńť sňwť anigťe dánť řkwianťwť xwanťwť nřkwónťmť peyeańńgťńńť. E éáná ámá ayť sťrť nřpťkńńtro Gorťxomť seáyť e numero re řřgťawixťńńť, “Nene eńńá dánť aiwť ámá wo ro yarťńńpa axťpť re yarťńńagť mťwńńagwárťńńť.” řřgťawixťńńť.

*Ripaiomť* “Nřxťdei.” urťńńť nánťrťńńť.

<sup>13</sup> Jisaso ámť ańť e pťńť nťwiárťmť nurť ipť imańńpá tťńť e ŋweańáná oxť apťxť niaiwť nťńť o tťńť e nánť bayarťńńagťa o nuréwapťya nurť <sup>14</sup> sńńť ipť imańńpámť nřpurťńńá Arťpiasomť xewaxo Ripaio —O takisť nánť nřgwť uráparťńńorťńńť. O opisť ańťyo éť nňwearť xegť omňńť yarťńńagť nťwńńrť re urťńńńgťńńť, “Joxť rťwťyo nřxťdei.” uráná o nťwiápťńńmeámť rťwťyo nuxťdřrť nuro <sup>15</sup> Ripaioyá ańťyo nřpáwiro Jisaso tťńť xegť wiepťsarťńńowa tťńť nňwearo aiwá nńńtro ámá takisť nánť nřgwť uráparťgťá wa tťńť (Eńńá Judayť ańťyo takisť nánť nřgwť uráparťgťáwa takisť nánť nřgwť nurápirťńńáyť wigť meapťrťfa nánť nřgwť seáyť e bi řwť urápagťa eńagť nánť ámá nťńť awa nánť xwioxťyo dánť wikť nťwónťro kťkťmť nťwimónťrť yagťárťńńť.) Awa tťńť řwť yarťgťá wńńyť tťńť ámá ayť obaxť Jisasomť nřxťdřro nánť ayť enť nawńńť Jisaso tťńť aiwá nńńtro yarťńńá <sup>16</sup> ámá Parisiyť rńńńńyť wayá ámá Gorťxoyá ŋwť ikaxť



eánɨ́pɨ mewegʼá wa Jisaso áamá takisʼ nánɨ nɨgwʼ uráparɨgʼá wa tʼnɨ ʼwʼ yarɨgʼá wɨnɨyʼ tʼnɨ aiwá nawɨnɨ narɨɨagʼá nɨwɨnɨro xegʼ wiepɨsarɨɨowamɨ Jisaso nánɨ re urɨgʼawɨxɨnɨ, “O pí nánɨ áamá takisʼ nánɨ nɨgwʼ nearáparɨgʼá awa tʼnɨ ʼwʼ yarɨgʼá ayʼ tʼnɨ nawɨnɨ aiwá nɨro inɨgʼ nɨro yarɨɨo? O nanʼ rɨyarɨnɨ?” urarʼná <sup>17</sup> Jisaso e urarɨɨagʼá arʼá nɨwirɨ ewayʼ xwɨyʼá bɨ nurɨrɨ re urɨɨnɨgɨnɨ, “Áamá sɨmɨxʼ mepa nerʼná xwirʼ tʼɨɨ e nánɨ warɨgʼámamɨ. Sɨmɨxʼ tɨgʼáyʼ warɨgʼárɨnɨ. Nionɨ enɨ áamá ‘Nionɨ nɨgʼpɨ wé rónɨɨnɨ.’ yaiwinarɨgʼáyʼ nánɨ mɨbɨɨárɨnɨ. Áamá ‘Nionɨ ʼwʼ yarɨɨáonɨrɨnɨ.’ yaiwinarɨgʼáyʼ wigʼ uyʼnɨ yarɨgʼápɨ yokwarɨmʼ wíáná ayʼ wé rónɨɨɨ imónɨpʼrɨ nánɨ bɨɨárɨnɨ.” urɨɨnɨgɨnɨ.

“Pí nánɨ aiwá ɨwʼá mɨɨweaayarɨɨo?” urɨgʼá nánɨrɨnɨ.

<sup>18</sup> Jisaso tʼnɨ xegʼ wiepɨsarɨɨowa tʼnɨ aiwá ɨwʼá bɨ mɨɨweapa yarɨɨagʼá Jono wayʼ numeaiá warɨɨoyá wiepɨsarɨɨowa tʼnɨ áamá Parisiyʼ rɨnɨɨowa tʼnɨ aiwá nánɨ ɨwʼá nɨɨwirárɨnayaróná Jonoyá wiepɨsarɨɨowa tʼnɨ Parisiowayá wiepɨsarɨgʼá wa tʼnɨ nawɨnɨ nuro Jisasomɨ nɨwɨmearo re urɨgʼawɨxɨnɨ, “Jonoyá neaiepɨsarɨɨone tʼnɨ Parisiowayá neaiepɨsarɨgʼone tʼnɨ aiwá nánɨ ɨwʼá ɨwirárɨnayarɨɨwɨnɨ. Pí nánɨ joxɨyá wiepɨsarɨɨowa aiwá ɨwʼá mɨɨweá yarɨɨo?” uráná <sup>19</sup> Jisaso ewayʼ xwɨyʼá bɨ nurɨrɨ re urɨɨnɨgɨnɨ, “Áamá apɨxʼ sɨɨɨ ɨwirárʼo sɨnɨ ɨweaɨáná oyá nɨkumɨxɨnɨrɨ emearɨgʼáwa aiwá ɨwʼá nɨxɨɨwirárɨnɨro yarɨgʼárɨnɨ? Oweoɨ, o sɨnɨ awa tʼnɨ ɨweaɨáná aiwá ɨwʼá xɨɨwirárɨnɨpaxʼ menɨnɨ. <sup>20</sup> E nerɨ aiwɨ o apɨxʼ nɨmearɨ nɨɨweaɨsáná eɨáná áamá wí omɨ anɨnɨmɨxáná íná aiwá ɨwʼá ɨweapʼrʼárɨnɨ.” nurɨrɨ xewanɨɨo apɨxʼ sɨɨɨ ɨwirárʼónɨɨɨ imónɨɨagɨ nánɨ ewayʼ xwɨyʼá

e uriniginini. <sup>21</sup> Ewayí xwiyíá ámi bi nuriri re uriniginini, “Ámá rapirapí eninaní niyíga bagíá wú axeninagí niwiniiríná rapirapí sñí sñí wayí miróniní wú nimearo nupákiro gwí kiwearigíámani. E yaníro éfáyí wayí róaná sñí upákííú níkíkaríniri ení nípiperíná eninanú xwé naxega uníñoi.” nuriri ayí wigí eníná dání “Nene e neríná wé róniní nimónirane níperínáyí, ananí Goríxo tñí e nání peyaníwáriní.” nira wagíápi sñí yarigíápi tñí oyá xwiyíá sñí tñí nawíní ikwieropírixiniri ewayí xwiyíá e uriniginini. <sup>22</sup> Ámi axípi oyaiwípoyniri re uriniginini, “Ámá inígí wainí sñí nimearo memé wará sixí soyí axíyo iwajíá yarigíámani. Iwajíá yaníro éfáyí núpíyimi nípurí sixí soyíwá ení ríxa sípí eníñoi. Wainí sñí memé wará sixí sñíyo iwajíá yarigíáriní.” uriniginini.

“*Sabaríáyo* ñwíáxiní.” rigíá nánirini.

<sup>23</sup> Jisaso tñí wiepísariníowa tñí Sabaríáyo aní nemero wití aiwá omíní tñí e óíyo nípuríná wiepísariníowa wití siyí niyíraga waríná <sup>24</sup> ámá Parisiyí ríniníyí wa omí yaríní re wigíawixini, “Awa pí nání ‘Sabaríáyo ñwíáriní.’ ríninípi níwiaíkiro wití aiwá niyíriro naríñoi?” uríagíá <sup>25-26</sup> Jisaso re uriniginini, “Soyíné xwiyíá negí mixel ináyí Depito nání eáninípi fá níroo aiwí dñí wí mímoariní. Eníná Depito, ámá Abaiataoyí ríniní —O eníná apaxípániní imóniní xwé worini. O xegí Judayí Goríxomi rídiyowá wianíro nání senfá aní pákininíyo mewejáná, Depito tñí xegí ámá níkumíxiniri emearigíáwa tñí aiwá menjagí nání agwí wiaríná o senfá aní pákininíwami nípawiri bískerfá Goríxo nání peaxí tininípi umeaíáná Depito níniri xegí amáyo ení níniri winiginini. Bískerfá

apí apaxípaníḡ ímóníḡfáwani anani nípaxírini. Apí Depito niniri aiwi Gorixo o nani xwiyá bí murí enána ḡ wíepísariḡá rowa ení agwí wiaríḡagi nani yarína pí nani xwiyáani meararíḡoi?” nuriri <sup>27</sup> re uríḡiníḡini, “Gorixo áma xami nimixárimána sá wiyi kikiá ḡwearo dḡḡ síxí yiníro epíri nani Sabarfa tíḡirini. Sabarfa xami nitiri áma ríwíyo Sabarfaýo mewepírfa nani imixíḡmani. <sup>28</sup> Ayinani áma imóníḡáoni Sabarfa ayo aí xiáwonirini. Nioni ‘Sabarfaýo ayí ananirini.’ rípací imóníḡáonirini.” uríḡiníḡini.

### 3

*Áma wé kiríḡí ení womí naḡí imixíḡí nanirini.*

<sup>1</sup> Jisaso ámi rotú aḡí wiwámi nípawiri áma wé kiríḡí ení wo ḡweaḡagi níwiniiri uréwapíyarína <sup>2</sup> áma Parisi wa —Awa re raríḡfáriní, “Sabarfaýo omíḡí nerínáyí ayí ḡwífarini. Áma aí Sabarfaýo naḡí nimixírínáyí ayí ḡwífarini.” raríḡfáriní. Awa Jisaso áma wé kiríḡí ení omí Sabarfaýo naḡí wimixána omí xwiyá mearaníro nani síḡwí níwiniíro ḡweaḡaḡa aiwi <sup>3</sup> o wé kiríḡí enomi re uríḡiníḡini, “Níwiápínimeámi níbirí áwini e éfí rotí.” nuriri <sup>4</sup> Parisiowami re uríḡiníḡini, “Segí dḡḡ píoi moaríḡoi? ‘Sabarfaýo ámaýo naḡí níwiirínáyí ayí ananirini.’ riyaiwiaríḡoi? ‘Sabarfaýo sípí níwikárirínáyí ayí ananirini.’ riyaiwiaríḡoi?” nuriri ámi re uríḡiníḡini, “ ‘Sabarfaýo símixíyo píraníḡí nimixírínáyí ayí ananirini.’ riyaiwiaríḡoi? ‘Áma nípíkírínáyí ayí ananirini.’ riyaiwiaríḡoi?” uríḡagi aiwi awa xwiyá bí muríḡfawixini. <sup>5</sup> Xwiyá bí muraríḡaḡa níwiniiri síḡwí níwiniímerína wíḡí níwóga nuri awa wé ikí enomi wá bí mīwianí dḡḡ kíkími níwimóga waríḡaḡa níwiniiri awa nani dḡḡ

sípí eni n̄wiri omi re ur̄iḡin̄igini, “Wé feapá énapeti.” uráná o wé feapá ner̄t̄ná re en̄in̄igini. R̄ixa nan̄j imón̄iḡin̄igini. <sup>6</sup> R̄ixa nan̄j imón̄faḡi Parisiowa s̄iḡw̄f e n̄iw̄niro n̄wiáp̄ini meámi n̄ipeyero áamá m̄ix̄f in̄áȳf Xeroto t̄fni n̄ikum̄ix̄in̄i emear̄iḡáwa t̄fni awí neán̄iro Jisasomi p̄ikian̄iro nán̄i ín̄imi mekax̄f meḡfawix̄ini.

*Ip̄ipám̄i* dán̄i áamá obax̄fyo uréwap̄iyiḡf nán̄ir̄ini.

<sup>7</sup> Jisaso, Parisiowa x̄fo nán̄i mekax̄f meariḡaḡfa, o xeḡf wiep̄isar̄iḡowa t̄fni ámi ip̄iwá r̄iwoḡf̄m̄ini úaná áamá Gariri p̄iropen̄is̄fyo dán̄j obax̄f omi númi nuro áamá Judia p̄iropen̄is̄fyo dán̄jȳf t̄fni <sup>8</sup> wiḡf aḡf xwé yoḡ Jerusarem̄i áwini e mir̄in̄iḡ̄pimi dán̄jȳf t̄fni xw̄fá yoḡ Idumia ḡweáȳf t̄fni áamá iniḡf̄ Jodani rapáyo oriwám̄idáni ḡweáȳf t̄fni émaȳf aḡf biaú Saidoni t̄fni Taia t̄fni t̄ḡf e ḡweáȳf t̄fni áamá xwé obax̄f aȳf Jisaso yar̄iḡ̄p̄i nán̄i ar̄fá n̄iwiro x̄fo t̄ḡf e nán̄i b̄imiar̄iḡaḡfa <sup>9-10</sup> Jisaso áamá obax̄f sim̄ix̄fyo nan̄j im̄im̄ix̄im̄f éf en̄aḡi nán̄i áamá n̄fni sim̄ix̄f̄ȳf omi amáf rónan̄iro nán̄i ikw̄ikwier̄f niga war̄iḡaḡfa nán̄i xeḡf wiep̄isar̄iḡowami re ur̄iḡin̄igini, “Áamá obax̄f amáf n̄in̄irón̄ir̄t̄ná n̄in̄ixoȳf̄pióa n̄ibar̄iḡoḡ. Ewéyo p̄ixemoán̄imi nán̄i p̄irán̄iḡf aḡwi e nit̄ipoȳf.” ur̄iḡin̄igini. <sup>11</sup> Áamá im̄fó d̄iḡf x̄ixéroar̄iḡf̄áȳf Jisasomi n̄iw̄in̄ir̄t̄náȳf s̄f̄m̄iman̄j̄m̄ini n̄ip̄f̄k̄in̄imearo waun̄f n̄iwikár̄niro “Niaíw̄f Gor̄ixoyáox̄ir̄ini.” uran̄iro yar̄iḡaḡfa nán̄i <sup>12</sup> o m̄ix̄f numá̄tnowár̄ir̄t̄ná m̄ix̄f r̄fá t̄ḡf nur̄ir̄i re ur̄iḡin̄igini, “Nion̄i Gor̄ixom̄i xewaxon̄i en̄aḡi nán̄i áwan̄j m̄irowiáropan̄i.” ur̄iḡin̄igini.

*Xeḡf* wiep̄isin̄fáwami r̄f̄peañ̄f nán̄ir̄ini.

<sup>13</sup> Jisaso d̄f̄w̄fyo nán̄i niyiri áamá x̄fo xeḡf wimón̄ariḡowami “Soȳt̄né eni yap̄f̄poȳf.” uráná awa eni x̄fo t̄ḡf e nán̄i niyiro wímeáána <sup>14-15</sup> o áamá wé

wúkaú síkwí wáú xfo tñní emepírfa nání imóniro xfo nání wáf nurimero ámá imfó xixéroaríñtyf mîxí umátnowáripaxí nimóniro ero epírfa nání rípeañiniginí. <sup>16</sup> Ámá wé wúkaú síkwí wáú xfo rípeañowa wigí yoí rowaríní. Wo Saimono —O Jisaso yoí ámí bí Pitaoyí wíríñoríní. O tñní <sup>17</sup> ámí wáú Sebediomí xewaxowáú Jemiso tñní xogwáo Jono tñní —Awaúmí Jisaso yoí Boanesisowaúyí —Yoí mfkí ayí awáú akíríwíñíñí imónígíwáú enagi náníríní. Yoí e wíríñowáú tñní <sup>18</sup> ámí wo Adíruo tñní ámí wo Piripo tñní ámí wo Batoromuo tñní ámí wo Matíyuo tñní ámí wo Tomaso tñní ámí wo Arípíasomí xewaxo Jemisoyí ríníño tñní ámí wo Tadiaso tñní ámí wo Saimono —O yoí ámí bí Seretoyí ríníñtyf —Yoí mfkí ayí “Émáyí ámí oxfdowáraneyí.” rarígááyí náníríní. E ríníño tñní <sup>19</sup> ámí wo yoparo Isíkariotí dání Judaso —O Jisaso nání mîyí rorírímenoríní. O tñní ámá wé wúkaú síkwí wáú awamí rípeañiniginí.

*“O oboyá ení eáníñí tñní yaríní.” rígfá náníríní.*

<sup>20</sup> Jisaso tñní wiepísaríñowa tñní ámí añí e nání nuro ñweañáná ámá obaxí o tññí e awí neáníro epíroyí wiaríñagífa nání nîyórímoro aiwá minípaxí wimónaríñagífa <sup>21</sup> Jisasomí xexírímeáyí ámá wí xfo nání “Xewaníño ríxa majífa níkaríníri yaríní.” raríñagífa arífa nîwiro omí nîwirímeámí waníro nání barína <sup>22</sup> Goríxoyá ñwí ikaxí mewegífa wa añí yoí Jerusaremí dání nîbímáná Jisaso tññí e rémónapíáwa ámáyo Jisaso nání re nura ugíawixíní, “Imfó xíráóníñí imóníño Bieseburoyí ríníño —O xegí yoí bí Setenoríní. O Jisasomí ríwíñmíní nîrómáná xixéronagi nání o ámá imfó xixéroaríñtyo mîxí umátnowáraríní.” nura waríñagífa nání <sup>23</sup> Jisaso awamí “Nîwaníñoní tññí e nání bípoyí.”

nuriri ewayí ikaxí bi nurirína re uriniginini, “Seteno xegí wíamí mixí umáinowáripaxí imónini.’ ríyaiwiarinói?” nuriri <sup>24</sup> ewayí xwiyíá rípi uriniginini, “Ámá axowa mixí niniro xepixepá níróniróná ení miweánipa nero mimianwí upíríarini. <sup>25</sup> Ámá gwí axírí ení mixí niniro xepixepá níróniróná ení miweánipa nero xwíamí imónipíríarini.” nuriri “Seteno xegí wíamí mixí umáinowáripaxí mimóninagi nání rífa neararini?” oyaiwípoyiniri ewayí xwiyíá api nurimáná <sup>26</sup> ámí re uriniginini, “Seteno ení xegí wíamí tñni mixí niniro xepixepá nírónirónáyí wiwaninowa ení meání niniro xopírarí inipíríarini.” nuriri ayí xewaninjo nání dñí re oyaiwípoyiniri “Setenoyá ení eáninipi tñni mé omí xopírarí wiminiri rífa yarini?” oyaiwípoyiniri nání <sup>27</sup> ámí ewayí xwiyíá rípi uriniginini, “Ámá wo ámá ríá ríñí woyá iyíá íá urápekixémíniri nání oyá aníyo nipáwirína amíná aní xiáwomí gwí niyiri nitimáná amípi oyá ananí urápekixeniginini.” nuriri <sup>28</sup> ámí re uriniginini, “Nioní nepa seararinini. Íwí yarígápirani, ríperirí inarígápirani, amípi sípi nñni ámá yarígápi Gorixo ananí yokwarimí seainíarini. <sup>29</sup> E nerí aiwí ámá Gorixoyá kwíyí nání ríperirí méfáyí Gorixo e ríápi ámí wí yokwarimí wiiníamaní. Aniní e nimóniri xwiyíá meárinipíríarini.” uriniginini. <sup>30</sup> Ayí rípi nání e uriniginini. Gorixoyá kwíyí tñni imíto mixí umáinowárinagi aiwí awa Gorixoyá kwíyí ríperirí nimeariro “Jisaso imíto dñí xixéronagi nání imíto wíamí mixí umáinowárinini.” rarinagáfa nání Jisaso xwiyíá api uriniginini.

Xinái tñni xexirímeáowa tñni nánirini.

<sup>31</sup> Jisaso siní aníyo nweanáná xegí xinái tñni xogwáowa tñni nírémónapíro bíaríwámíni nírómáná

“Jisaso n̄fwiapiri s̄iŋwí oneanini.” uráná <sup>32</sup> áamá Jisasomi ep̄froyí n̄wiwo miní miní n̄iŋweaxa pugfá wí re urigfawixini, “Ai dixí rinái t̄ini r̄irixímeáowa t̄ini b̄fariwámini n̄irómáná joxi nání rariŋoi.” ur̄tagfá <sup>33</sup> o “Ewayí xwiyíá bi r̄ía neararini?” oyaiwípoyniri yariŋí re wiŋinigini, “Áamá giyí gí nókí t̄ini gí n̄irixímeáowa t̄inirini?” nuriri <sup>34</sup> áamá miní miní n̄iŋweaxa pugfáyo s̄iŋwí n̄iwiniimeríná re ur̄iŋinigini, “Gí inókíwayíné, n̄irixímeáowayíné r̄ixa t̄i ŋweagfá ayoí. <sup>35</sup> Áamá giyí Gorixo riŋíyo diŋí n̄ikw̄roro x̄idarigfáyí ayí gí inókíwaniŋí t̄ini gí n̄irixímeániŋí t̄ini imónigfáyirini.” ur̄iŋinigini.

## 4

*Ewayí* ikaxí wítí siyí wiároní nánirini.

<sup>1</sup> Jisaso ámi ipí Gariri imaní t̄iŋí e nání nurí nuréwapiyiri áamá xwé obaxí awí neániro ep̄froyí wiar̄iŋagfá o ewéyo n̄ip̄xemoániri éf̄ n̄iŋweari áamá n̄ini s̄ini ipí imaní e ŋweanáná <sup>2</sup> o nuréwapiyiríná x̄ixewisí xwiyíá amipí obaxí nání nuréwapiyiri <sup>3</sup> re ur̄iŋinigini, “Arfá époyí. Áamá wo o xegí om̄iŋíyo ax̄ip̄ wítí siyí n̄iwiáróa um̄iniri nání nurí <sup>4</sup> xwíá yuní ik̄ixeariniŋe píraniŋí n̄iwiáróa nurí aiwi wí óf̄ maŋpá t̄ini piéroráná iŋí n̄īb̄iro m̄imeání eŋinigini. <sup>5</sup> Ámi wí s̄iŋá in̄imi yap̄t̄iŋáná xwíá on̄imiápi seáyí e eŋáná wiárófyí xwíá akw̄in̄fánái eŋagí nání apaxí mé neráp̄máná <sup>6</sup> sogwí n̄iwep̄t̄iniri xaiwí anaríná p̄p̄iŋí m̄iwariŋagi nání n̄iyiweániri yeáyí yariŋinigini. <sup>7</sup> Ámi wí emí p̄p̄iŋí ar̄k̄iáriniŋe wiárófyí emí p̄p̄iŋíyo dání nerap̄iri x̄eŋwirar̄iŋagi nání wítí siyí apí ná m̄iweŋinigini. <sup>8</sup> Ámi wí xwíá naŋí e wiárófyí píraniŋí nerap̄iri xwé neri ná n̄ik̄ik̄ireániríná wí xwé on̄imiápi

nɪwerɪ wɪ xwé obaxɪ nɪwerɪ wɪ aga dɪŋɪ nɪmori fá mɪropaxɪ weŋɪnɪgɪnɪ.” nurɪrɪ <sup>9</sup> ámɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Seyɪné wɪtɪ siyɪ nánɪ nionɪ ewayɪ xwɪyɪfá rɪfá apɪ nánɪ arɪfá ókiarɪ nɪmónɪpoyɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

*Enɪná rɪnɪŋɪpɪ tɪnɪ xɪxeni ewayɪ ikaxɪ urɪŋɪ nánɪrɪnɪ.*

<sup>10</sup> Idáná o xegɪpɪ ŋweanáná wɪepɪsarɪŋowa wé wúkaú sɪkwɪ wáú tɪnɪ ámá wɪ xɪfó tɪnɪ emearɪgɪfáyɪ tɪnɪ wɪgɪpɪ ewayɪ xwɪyɪfá xɪfó rɪfɪpɪ nánɪ yarɪŋɪ wiarɪná <sup>11</sup> o re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Xwɪyɪfá Gorɪxo seyɪné xɪfó xegɪ xwɪoxɪyo mɪmeámɪ neri seameŋweanɪfá nánɪ enɪná dánɪ ínɪmɪ imónɪŋɪpɪ nionɪ rɪxa wɪfá searókiamoarɪŋɪnɪ. E neri aiwɪ ámá nionɪ dɪŋɪ mɪnɪkwɪró wɪgɪ dɪŋɪ tɪnɪ néra warɪgɪfáyo nionɪ uréwapɪyarɪná mɪkɪpɪ arɪfá mɪnɪ ewayɪ xwɪyɪfá rarɪŋápɪnɪ arɪfá niarɪŋoɪ. <sup>12</sup> Ayɪ rɪpɪ nánɪ ewayɪ xwɪyɪfánɪ urarɪŋɪnɪ. Gorɪxoyá xwɪyɪfá wɪfá róki-amoagɪ Aisaiaoyɪ rɪnɪŋo ámá nionɪ dɪŋɪ mɪnɪkwɪró wɪgɪ dɪŋɪ tɪnɪ néra warɪgɪfáyɪ nánɪ enɪná nɪrɪrɪ rɪfwamɪŋɪ re eanɪnɪgɪnɪ, ‘Ámá ayɪ wɪgɪ uyɪnɪf yarɪgɪfápɪ rɪfwɪmɪnɪ mamóánáyɪ Gorɪxo yokwarɪmɪ wiinɪgɪnɪrɪ ewayɪ xwɪyɪfá arɪfá nɪwirɪná arɪfá nɪwiro aiwɪ nɪjɪfá mimónɪ ero sɪŋwɪ nɪwɪnɪrɪná sɪŋwɪ nɪwɪnɪro aiwɪ dɪŋɪ mɪmó ero epɪrɪ nánɪ ewayɪ xwɪyɪfánɪ urɪnɪfárɪnɪ.’ Aisaiao enɪná rɪfwamɪŋɪ e eanɪpɪ tɪnɪ xɪxeni nionɪ xɪxeni e yarɪŋɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

*Ewayɪ ikaxɪ wɪtɪ siyɪ wíaronɪ mɪkɪpɪ nánɪrɪnɪ.*

<sup>13</sup> O ámɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Soyɪné ewayɪ xwɪyɪfá nionɪ rɪfápɪ sɪnɪ majɪfá rimónɪŋoɪ? Ewayɪ xwɪyɪfá apɪ nɪjɪfá mimónɪpa nerɪnáyɪ, ewayɪ xwɪyɪfá nionɪ rarɪŋá nɪpɪnɪ arɪge neri nɪjɪfá imónɪpɪrɪfárɪnɪ? Mɪkɪpɪ áwanɪ osearɪmɪnɪrɪ rarɪŋɪnɪ. <sup>14</sup> Ámá wɪtɪ siyɪ wíaroarɪŋoyɪ



xwiyfá Gorixo nání wáf nemerí urimearijóninjí imóniní. <sup>15</sup> Ámá wí wítí siyí ófpá t́nín píerófpí injí ńbírí manarijfyfninjí imóniní. Ayf xwiyfá Gorixo nání arfá wífápi Seteno ayf Gorixo nání d́njí mopfrixinirí aḡfní ńbírí pfríprfrí ńwirí emí ḿimeámf yarinjfriní. <sup>16</sup> Ámá ámí wí wítí siyí sf́ḡá ínīmí yapinjnáná seáyí e xwfá onímíapí enáná wiárófyfninjí imóniní. Ayf xwiyfá Gorixo nání arfá ńwiróná yayf ńwinirí ńxfdaníro yarfná <sup>17</sup> xwiyfá ná ínīmí pfpinjfninjí ḿwárinḡagí nání aninjí xfdarigfámaní. Xwiyfá Gorixo nání xfdaníro yarinjḡfá nání ámá wí ńb́ro nepa enj neáníro rfa xfdaríḡonirí iwamfó ńwíwapiyirí xeaninjí wikeáráná apaxf mé pfní wiárarigfáriní. <sup>18</sup> Ámá ámí wí wítí siyí emf pfpinjí arfkiáriníḡe wiárófyfninjí imóniní. Ayf ení xwiyfá Gorixo nání arfá ńwiro aiwí <sup>19</sup> amípi xwfáyo d́njí nání d́njí obfbaxf ńmoro ‘Amípi wí nioní ḿnfmúropa oniní.’ ńyaiwiro amípi wí nání ‘Aríḡe nímeanfárfani?’ ńyaiwia nurfnáyf wítí emf nerápirí xejwirárarinjí yapí nimóníro aiwá ná ḿkíkíreánarinjfyf yapí imónarigfáriní. <sup>20</sup> Ámá ámí wí wítí siyí xwfá naḡf imóníḡe wiárófyfninjí imóniní. Ayf xwiyfá Gorixo nání arfá ńwiro d́njí ńkwfroro píraninjí ńxfdíroná wítí siyí aiwá ná wí xwé onímíapí werí wí xwé obaxf werí wí aga d́njí ńmori f́á ḿropaxf werí yarinjfyfninjí imóniní.” Ewayf xwiyfá ḿkfpí nání áwanj e urinjfniginí.

*Ewayf ikaxf ramíxf nániríní.*

<sup>21</sup> O wiepísarínḡowa “Ámá ayo aninjí yumfí winfáriní.” yaiwíprixinirí sf́nín ewayf xwiyfá nání áwanj nurírfná re urinjfniginí, “ ‘Ámá ramíxf ńmíxárománá sf́xf xwé wá ńmearí upfxákwiáripfríxiní.’ ŕyaiwiarínḡoí?

‘Pienjé íkwianjwíyo ínimí típíríxíni.’ riyaiwiaríño? Oweoi, íkwianjwíyo síñáníñé e tarígfaríni.” nurírí <sup>22</sup> re uríñínigíní, “Xwíyá éñíná dání Goríxo xfo xegé xwioxíyo míméámé nerí seameñweanfa nání ínimí imóníñpírání, amípí píní imóníñpírání, nípíní síñání imónínfáríni. <sup>23</sup> Xwíyá nioní seararíñápi nání arfa ókiaré nímónípoyi.” nurírí <sup>24-25</sup> re uríñínigíní, “Arfa níniríná díñé píráníñé nímoro arfa níríní. E nerínáyé, Goríxoyá díñé tíní níjfa nímóníro síní díñé píráníñé nímoro arfa nínia nurínáyé, oyá díñé tíní níjfa ámí wíní nimóga upírífáríni. E mepa nerínáyé, píné nioní seararíñápi rfwímíní mamoro íkí nemoro nerínáyé, xwíyá Goríxo nánípi níjfa wí imónípírífamaní. Xwíyá Goríxo nánípi níjfa onímíápi imónígáyé aí xewaníño ámí pírpírí wínfáríni.” uríñínigíní.

*Ewayé* ikaxé wité siyé xegépi erápiñé náníríní.

<sup>26</sup> O síní ámá e ñweagfa níyoní xwíyá Goríxo xwioxíyo míméámé nerí umeñweanfa nánípi nuríríná ámí ewayé xwíyá bí nurírí re uríñínigíní, “Goríxo xfo xegé xwioxíyo míméámé nerí seameñweanfápi re imóníní. Ámá wo omíñíyo nání nurí wité siyé níwíaróa nútsáná <sup>27</sup> sá werí wíápínímearí yaríná wité siyé ríxa nerápirí xwé nerí o ‘Aríge nerápirí rfa peyaríní?’ yaiwiaríná <sup>28</sup> xegépi xwíáyo dání nípeyirí íwé niga níyirí siyé nerí ná níkkíreága nípeyirí <sup>29</sup> yófé éáná ríxa mípaxé éñagí níwíníríná kirá nímearí mívákwmé yaríñfáríni.” uríñínigíní. Goríxo xegé xwioxíyo míméámé nerí umeñweanfápi axépi iwamtó neríná ayé díñé “Aríge neríná xwé imónínfáríni?” níyaiwiro aiwí “Xegépi xwé imónínfáríni.” oyaiwípoyinírí nání e uríñínigíní.

*Ewayf* ikaxf masité siyf nánirini.

<sup>30</sup> Ámí re uriniginini, “Pí pí *ewayf* xwiyfá nírirane Gorixo xwioxfo mímeámf nerí neameŋweanfápi nání ranfwiní? <sup>31</sup> O nibiri neameŋweanfápi masité aiwá siyfniŋf imónini. Masité aiwá siyf nuriríná aga onimiápia wiároarigfa aiwí <sup>32</sup> nerápmáná xwé nerí aiwá nfiní negf omiŋfo yariŋfipimi seáyi e nímúrori reŋf sepiá wiexáráná inŋf nibiri yéwf iniriwáminí tariŋfiriŋf.” uriniginini. Ayf “Iwamfóyf nene onimiápi nerí aiwí rfwéná ámá xwé obaxene Gorixo neameŋweanfáriní.” oyaiwípoyniri e uriniginini. <sup>33</sup> Xwiyfá Gorixo xwioxfo mímeámf nerí umeŋweanfápi nání nuriríná ámá ayf arfá wipaxfpi tfiní xixeni *ewayf* xwiyfá obaxf axfpiŋf imóniŋf nura nuri <sup>34</sup> siŋání áwanf bí murf *ewayf* xwiyfáni nura nuri aiwí wiepísariŋowa tfinini niŋwearíná *ewayf* xwiyfá xfo urariŋf mfkfpi nání áwanf urayiniginini.

*Ipi imeamfkwf* yariŋagi samiŋf imixiŋf nánirini.

<sup>35</sup> O *ewayf* xwiyfá nura núśáná sfápi tfiní axiná xegf wiepísariŋowamí re uriniginini, “Ipiyo jfaríwáminí oxemoaneyí.” uráná <sup>36</sup> awa ámá obaxf e awí eániŋfayo pfiní níwiárimí ewé Jisaso éf niŋweari e dání pfiné uréwapiyariŋfipámi ení nípíxemoániro Jisaso tfiní nuro ewé wí ení awa tfiní waríná re eŋiniginini. <sup>37</sup> Rfwípi bíri iníŋf ení imeamfkwf erí neríná ewéyo mímeámf yarfíná ewéyo iníŋf ríxa níróga wiápnímeeariŋagi níwiniro <sup>38</sup> Jisaso ewé íkwémiŋfmíni íkwianŋfo sá weŋomi saiwiárí níwiro re uríŋfawixini, “Nearéwapiyariŋoxini, none ríxa iníŋf namianiri yariŋwayoi! Joxí dŋf nímorí ríweŋini?” uráná <sup>39</sup> o níwiápnímeari re eŋiniginini. “Rfwípi samíŋf oweáriní.” riri “Iníŋf imeamfkwf yariŋfipi ení samíŋf oweáriní.” riri

éaná apaxf mé rfwípi samíjť weri iniigť eni samíjť weri yáraná <sup>40</sup> re uríjťnigíni, “Soyfne pí nání wáyť seainaríni? Díjť miníkwíropa nero nání wáyť ríseainaríni?” urfagi <sup>41</sup> awa óf níkaríniro nání wigťpi re ríngťawixíni, “Pí ámáorťani? Imíjť tńni iniigť tńni o ráná aríre ámáníjť arťá níwiri samíjť rťa wejot?” ríngťawixíni.

## 5

*Imťó* obaxť xixéroaríjomí mǐxť umáiníjť nániríni.

<sup>1</sup> Jisaso tńni xegť wiepřsaríjowa tńni nuro ipí yoť Gaririyo jfariwámíni ámá wigť yoť Gegesayť anťyo ni-wiekńimearo <sup>2</sup> o ríxa ewéyo dání ayoáaná re eníjťnigíni. Ríxa ámá imťó díjť xixéroaríjť wo ámá xwáripáyo dání níweapiri Jisasomí níwímeari <sup>3</sup> —O ámá xwáripáyo aníjť e weagoríni. Ámá wí ainíxť aí tńni aí gwť mijárípaxť yagťoríni. <sup>4</sup> Íníná ainíxť tńni gwť xaiwť wírí tńni síkwíyo tńni wéyo tńni járaríjagťa aiwť o narťkiárími wagoríni. Ámá wí enť neáníro omí xayípemíxípaxť yagťomani. <sup>5</sup> Xegťpi aníjť xwáripáyo níjwearťná ikwáwíyíná árťwíyíná dťwť tńjť e dání makírwť nímoá nuri sťjá nímeari pńrť nuyíkíga wagoríni. <sup>6</sup> O Jisaso jfami baríjagi níwínirí mńrť níweri waunť níwikáríni <sup>7-8</sup> Jisaso manť tńni “Ámá romí imťoyfne sini díjť mǐxixéropani. Pńni wiárťpoyť.” uraríjagi o xwamiánť níwiri “Jisasoxt pí neaimíni baríjini?” nuríri “Goríxo řwťá amípi níyoní seáyť e múronomí xewaxoxiríni. Waunť siaríjagwí nání Goríxoyá síjwíyo dání ‘Rńníjť wí seaiapímíméni.’ nearei.” urfagťa <sup>9</sup> Jisaso yaríjť “Segť yoť pírińni?” wíaná imťowa re uríngťawixíni, “None xwé obaxť mńroníjagwí nání yoť Rijoníyi —Yoť mńkť ayť mǐxť nání xwé obaxť

gwí mónarigfá nánirini. Yoí Rijoniyi rininwini.” nuriro <sup>10</sup> wauní niwiro aríki “Xwíá tfoyo dani imfone mixí mineamánowáripáni.” nuriro <sup>11</sup> odipi aga xwé obaxí bi dfwí wíyo miaúrará niniro aiwá narinagfa ninwiro <sup>12</sup> wauní rixinjé re urigfawixini, “Imfone odipiyó rfwimini nírómáná dijé oxixéropoyiniri sinwí neanei.” urifagfa <sup>13</sup> Jisaso xe dijé oxixéropoyiniri sinwí wináná imfó ámá omi dijé xixérogfápi nímixearo ámi odipiyómni xixéroáná re egfawixini. Pímanjé éf rojé wí e anjéni wéfáyé wiárfé sítwá nero aninjéni ipíyo nipiéroro piyé egfawixini. Odipi ayé woní marfáti, 2,000 piyé egfawixini. <sup>14</sup> E éaná ámá odipi mearigfáyé anjéni nuro odipi éfápi nání anjé e nweagfáyo áwanjé nurárimí nuro ominjé ténjé e yarigfáyo eni áwanjé nura eméaná ámá níní “Pí rfa enoi?” niyaiwiro sinwí winaniro nuro <sup>15</sup> Jisaso ténjé e nírémoro weninjé éfáyé winigfawixini. Ámá imfó dijé xixéroaríno xegfé yarinjépa mé dijé síxé níniri aikfé niyíniri riwo éf nweanagi nínwiro xámi imfó obaxí dijé xixérogfá nání “Nepa imfó xixéroago orfáni?” niyaiwiro wáyé yarfná <sup>16</sup> ámá Jisaso imfó mixí umánowárfagí winfáyé repiyé niwiro imfó sayá meago éfpi nání téní odipi éfápi nání téní repiyé wíaná <sup>17</sup> Jisasomi wauní niwiro re urigfawixini, “Negfí xwíá re pfní nínawiarími úi.” uráná <sup>18</sup> o ríxa ewéyo píxemoánimíniri yarfná imfó dijé xixérofó wauní nuriri “Nioni eni joxi téní wanfwii.” urarinjagi aiwi <sup>19</sup> Jisaso nioni téní xe ouniri sinwí mívwinipa neri re urinjiginí, “Dixí anjé e nání nuri dixí ámáyo Ámínáoni ayá níriri míxiri síápi nání áwanjé nura úirixini.” urifagi <sup>20</sup> o nuri anjé Dekaporistíyo api api níkwíróga uninjéyo áwanjé nura nemerí amípi Jisaso wífpí nání áwanjé nura emearfná ámá níní dijé ududfé ninwiri

“Arige neri nanj éorfaní?” yaiwiagfárini.

Apixí ragí aninj pwarinj wími tñni miái penj wími tñni nanj imixinj nánirini.

<sup>21</sup> Jisaso tñni xegí wiep̄sarinjowa tñni ámi ewéyo núfasána ipíyo jfaríwámíni niwiék̄nimearo ewéyo dáni nayoaro ipí tñnj aṅwí e roṅána amá obaxí n̄b̄iro Jisaso tñnj e ep̄royí yarfná <sup>22</sup> amá wo —O Judayfá rotú aṅ wíyo amínáo nimóniri meṅweaṅorini. Xegí yoí Jira-soyi riniṅorini. O n̄b̄iri Jisasomi siṅwí n̄winiṅfná oya síkwí tñnj aṅwí e m̄inj xwíáyo níkw̄rori wauní n̄wikáriniri <sup>23</sup> wauní xwíyá re urinjiginí, “Gí miái r̄ixa aṅwí ayo n̄pepaxí eni. Í nanj neri siṅj uni náni joxi n̄b̄iri wé seáyi e ikwiárei.” urfagi <sup>24</sup> Jisaso o tñni nawini úána amá n̄ni n̄x̄d̄iro ikwikwierí warfná re enjiginí. <sup>25</sup> Apixí wí —Í xegí ragí aninj pwarfná xwiogwí wé wúkaú síkwí waú múroṅirini. <sup>26</sup> Í nanj onimix̄poyiniri xwiri obaxíyo nígwí ayá wí n̄roaayiri m̄ini n̄wiri aí r̄inj winarinjipi nanj b̄i onimíapi mé niyipei yarinjirini. Xegí nígwí anipa imónijagi aí amí wín̄ m̄ix̄n̄inj yomixariḡirini. <sup>27-28</sup> Í Jisaso nán̄ arfá n̄wirfná “Oyá iyáyo aí amá n̄rónirfnáyí amí nanj emf̄ini.” niyaiwia n̄b̄iri amá ep̄royí egfáyo áwini e n̄dakwiri r̄w̄m̄i dáni wé teapá neri oyá iyá amá róninjiginí. <sup>29</sup> Amá rónána ragí aninj pwarinjipi yeáyí síkiarinjiginí. Ragí yeáyí síkiarfagi naineniri re yaiwinjiginí, “R̄ixa nanj riyini réini?” yaiwiarfná <sup>30</sup> Jisaso nijfá nimóniri “Enj eáninj nioniyá b̄i n̄nowarimi ipi ruṅoi?” niyaiwiri níkn̄imóniri re rinjiginí, “Gí iyáyo amá go rónigoí?” ráná <sup>31</sup> xegí wiep̄sarinjowa re urigfawixini, “Joxi amá ep̄royí n̄siro ikwikwierí n̄siga warfná pí nán̄ ‘Go gí iyáyo amá n̄rónigoí?’ rarinjini?” urfagfá <sup>32</sup> apixí e

wími sɨŋwɛ wɨnɨmɨnɨrɨ nánɨ sagagɛ emearɨŋagɨ <sup>33</sup> í “Jisaso píranɨŋɛ nímɨxɛrɨrɨnɨ.” nɨyáiwírɨ wáyɛ nerɨ eŋɛ óf néra nɨbɨrɨ Jisasomɨ agwɛrɨwámɨnɨ waunɨ nɨwikárɨnɨrɨ mɨŋɛ xwɛáyo nɨkwɛrorɨ xɛí éfɛpɨ nánɨ wɛá rókiamónɨfagɨ <sup>34</sup> Jisaso re urɨŋɨnigɨnɨ, “Ineyɨ, jíxɨ dɨŋɛ nɨnɨkwɛrorɨŋɛpɨmɨ dánɨ erɛkɨemeánɨtɨnɨ. Simɨxɛ ayá sɨnarɨŋɛpɨ ámɨ wí sɨnɨnɨfá meŋagɨ nánɨ ámɨ ayá bɨ mɨsɨnɨ kíkɨfá néra utɨ.” nurɨrɨ <sup>35</sup> sɨnɨ ímɨ e urarɨnɨ sɨnɨ miáí sɨmɨxɛ weŋe mɨrémopa nerɨnɨfá ámá wí rotú aŋɛ mewenɨyá aŋɛ e dánɨ nɨbɨro Jisaso nánɨ re urémearɨfawixɨnɨ, “Nearéwapɨyarɨŋomɨ sɨnɨ ayá wí murɨŋweapanɨ. Dɨxɛ miáí rɨxa peŋotɨ.” urarɨnɨ <sup>36</sup> Jisaso arɨfá e nɨwírɨ rotú aŋɛ mewenɨmɨ re urɨŋɨnigɨnɨ, “E nerɨ aiwɨ wáyɛ mepanɨ. Dɨŋɨnɨ nɨnɨkwɛróa utɨ.” nurɨrɨ <sup>37</sup> ámá nɨnɨ e nurakɨŋwɨrárɨmáná aiwɨ “Pitao tɨnɨ Jemiso tɨnɨ xogwáo Jono tɨnɨ awa nionɨ tɨnɨ xe obɨpoyɨnɨrɨ sɨŋwɛ owɨnɨmɨnɨ.” nɨyáiwírɨ nuro <sup>38</sup> rotú aŋɛ mewenɨyá aŋɛ e nɨrémoro Jisaso yáiwɨnɨŋɛ nɨnɨrɨ rɨnarɨŋagɨ arɨfá nɨwírɨ wí yeyɨ nɨra warɨnɨfá wí ŋwapé rarɨŋagɨfá nɨwɨnɨrɨ <sup>39</sup> aŋɨyo nɨpáwírɨ re urɨŋɨnigɨnɨ, “Pí nánɨ ŋwɛ earo yeyɨ rɨro yarɨŋotɨ? Miáí rɨxa peŋotɨnɨrɨ ŋwɛ rɨmɨearɨŋotɨ? Í sa sá wenɨ.” nurɨrɨ <sup>40</sup> rɨpɨfá nura warɨnɨfá o ámá nɨnɨ emɨ mɨmɨxeámɨ nerɨ miáímɨ xanɨyáú tɨnɨ omɨ kumɨxɨnarɨŋɨfá waú wo awa tɨnɨ aŋɛ awawá ikwɛrónɨŋɛfá miáí weŋɨwámɨ nɨpáwiro <sup>41</sup> Jisaso miáímɨ wéyo fá nɨmaxɨrɨrɨ xegɛ pɨné tɨnɨ “Tarita kumi.” nurɨrɨ —Ayɛ agapɨné “Miá rɨyɨ wíápɨnɨmeaɨ.” urarɨŋwápɨ nánɨrɨnɨ. E uráná re eŋɨnigɨnɨ. <sup>42</sup> Í rɨxa nɨwíápɨnɨmearɨ xegɛ xwɨogwɛ wé wúkaú sɨkwɛ waú eŋagɨ nánɨ rɨxa nɨwíápɨnɨmearɨ aŋɛ yarɨnɨfá ayɛ sɨrɛfá nɨpɨkɨnɨro “Arɨge ámɨ rɨfá wíápɨnɨmeaŋotɨ?” nɨyáiwiro ududɛ yarɨnɨfá <sup>43</sup> Jisaso ŋwɛ ikaxɛfá re urɨŋɨnigɨnɨ, “Nionɨ éapɨfá ámá wíyo

áwanǵ murǵpa épiyi.” nuriri “Ími aiwá bi mǵni wǵpiyi.” urǵnǵnǵni.

## 6

*Ámá xegǵ* anǵ e dánǵyǵ rǵwǵ umogǵá nánirini.

<sup>1</sup> Jisaso anǵ e pǵni niwiárimǵ úáná xegǵ wiepǵsarǵnǵowa niǵǵda nuro o tǵni xegǵ anǵ e nǵrémoro niǵweagǵasáná <sup>2</sup> rǵxa Sabarǵá imónǵnáná o nuri rotú anǵyo niǵpáwiri xwiǵǵá Gorǵxoyá uréwapǵyarǵná ámá arǵá wǵǵáǵ sǵrǵ niǵpǵkǵniro xwióxǵyo dánǵ rǵá niǵwóróa nuro re rǵniǵǵawixini, “Ro xwiǵǵá api ge rǵa niǵǵá imónǵgoi? Niǵǵá oyá pí niǵǵáǵ rǵa neáǵwapǵyarini? Emimǵ o yariǵǵpǵ arǵge niǵǵá imónǵǵrini? Oweoi, re dánǵorini. Nenénǵǵ imónini. <sup>3</sup> Ámá ro xegǵ omǵǵǵ sa anǵ mirarǵnǵorini. Sa Mariaǵ xewaxorini. Xegǵ xexǵrǵmeáowa wigǵ yoǵ Jemiso tǵni Josiso tǵni Judaso tǵni Saimono tǵnirini. Xexǵrǵmeáǵwa nene tǵni enǵ nawini niǵweapa reǵoi? Arǵge niǵmónirǵ nearéwapǵyarini?” niǵrǵga nuro “Arǵá miǵwipani.” niǵriniro wigǵ xwióxǵyo dánǵ wikǵ niǵwóga warǵná <sup>4</sup> Jisaso xewanǵno nánǵ nurirǵná wigǵ rarǵǵáǵpǵ tǵni xixeni re urǵnǵnǵni, “Ámá anǵ miǵdánǵyǵ Gorǵxoyá wǵá urókiamoarǵǵáyo arǵá umónarǵǵá aǵ wigǵ e dánǵyǵ tǵni xexǵrǵmeáǵ tǵni ‘Sa negǵ ámáorini.’ niǵriniro arǵá umónarǵǵámani.” nuriri <sup>5</sup> e emimǵ miǵwiwapǵyipaxǵ enǵagi aǵ ámá sǵmǵxǵ yariǵǵá wǵyonǵ wé seáǵ e niǵwikwiárirǵ naǵǵ imǵxǵnǵnǵni. <sup>6</sup> E nerǵná o ayǵ diǵǵ miǵwikwǵropa nero arǵá mumónarǵnǵagǵá nánǵ ududǵ winǵnǵnǵni.

*Wiepǵsarǵnǵowa* wǵǵ urimépoynirǵ uowáǵǵǵ nánirini.



O anjé apí apí ikwíroníngí wíyí wíyoni nemerí xwíyíá Goríxoyá nuréwapíya nemeríná<sup>7</sup> xegí wiepísaríngowa wé wúkaú síkwí waú awamí “Awí eánípoyi.” nurírí waú waú xíxegíní upírí nání níkumíxírí níwáríríná imfóyo míxí umáínowárípírí enjé síxí eáníngí bí xíxegíní enjé síxí neámíxowárírí<sup>8</sup> ngwí ikaxí re uríngíníngí, “Wagwí wagwí anjé wíyí wíyo wáf nemero ‘Goríxoyá xwíoxíyo ngweanfwa anjé ayo enjé nání seyíné uyíní néra waríngápi ríwítmíní nímamoro nísaníro ngweátríxíní.’ nuríríná amípí wí nímeámí mupaní. Aiwá bíraní, árupianjé wúraní, níngwí wowí bíraní, bí nímeámí mupaní. Xoyíwání eranjé nuríga úpoyi.<sup>9</sup> Síkwí sú níyíníro aiwí iyíá wúkaú mípánípaní.<sup>10</sup> Wagwí wagwí anjé wí e níremoríná áamá wo ‘Awagwí ananí níwíapírí sá wépiyi.’ earíto o tíníni sá níwémí úisíxíní. Síni anjé e ikwíroníngípímí nuréwapíyíríná anjé axiwámíní sá wéfríxíní.” nurírí<sup>11</sup> re uríngíníngí, “Anjé bimí soyíné níseaipemeámí mupa ero aríá míseaipe ero eánáyí, anjé apímí ríxa píní níwíárímí nuríná síkwí sú níwiríro xwíá síkí yeáyí xéníngípí pírfí níwíáíkiárímí úfríxíní. Áamá anjé apímí ngweáyí díngí re yaiwípírí ‘Newaníngene ikáríníngwáyí nání awaú Goríxo nene nání xwíríá winíní nání iyí ríyáríí?’ yaiwípírí nání xwíá síkí síkwíyo xéníngípí pírfí wíáíkiárífríxíní.” Sekaxí e uowáraná<sup>12</sup> wiepísaríngowa waú waú níkumíxínímí numíro wáf nura nemeróná repíyí re wíngíawíxíní, “Seyíné uyíní néra waríngápi emí nímoró nísaníro ngweátríxíní.” repíyí e nuríro<sup>13</sup> áamá obaxíyo imfó ríwíyo nírómáná díngí xíxéoríngípí míxí numáínowára nuro áamá obaxí símíxí wíaríngíyo ení raní tíní gíní níwíro nanjé nímíxa ugíawíxíní.

*Jono wayí* numeaiá unjomí píkiğá náníríní.

<sup>14</sup> Míxí ináyí Xerotoyí ríníño Jisasoyá wiepísaríñowa e néra emearíná aní nìyoní “Jisaso e yaríní. E yaríní.” rínaríñagíta o aríá nìwirí ñweañáná áamá wí emímí Jisaso yaríñípi nání re níríga ugíawixíní, “Jono wayí nìneameaia wago peño ámí nìwiápínímearí Jisaso nimónírí nání emímí apí ríá éwapínaríní?” e níríga waríná <sup>15</sup> áamá wí re níríga ugíawixíní, “Iraijao —O xwíyíá Goríxoyá wíá nearókiamoogíá wo síní mípé yaríná Goríxo nìwirímeámí anínamí nání peyíñoríní. O nìwepínírí emímí apí ríá yaríní?” níríga waríná áamá wí re níríga ugíawixíní, “Goríxoyá xwíyíá eníná wíá nearókiamoogíáníñí imóníñí wo ríani?” níríga waríná <sup>16</sup> míxí ináyí Xeroto áamá Jisaso nání xwíyíá xíxegíní nira waríñagíta aríá nìwirí aiwí re rayíñínigíní, “Jono wayí numeaia wago, nioní síñwí míñí wákwiñáo ríxa nìwiápínímearí emímí apí yaríní.” rayíñínigíní. <sup>17-18</sup> Pí nání? Ayí rípi náníríní. Xámí o xegí xexírímeáo Piripoyí ríníñoyá apíxí Xerodiasíyí ríníñí nurápírí nìmearí ñweañáná Jono re urayíñínigíní, “Joxí díxí ríríxímeáo xiepí nurápírí nìmearínáyí ‘Nìpíkwiní enjáríní?’ rísimónaríní?” urayaríñagí míxí ináyí Xeroto áamá wíyo “Jonomí fá xépoí.” uowáraná awa nuro Jonomí fá nìxero gwí nìyiro nìmeámí nìbìro kírapusí aníyo wáraná <sup>19-20</sup> míxí ináyí Xerotomí xiepí Xerodiasí Jono nání símí xwanjwí níkwónírí aríkí “Ríxa opíkípoí.” raríñagí aí Xeroto “Jono áamá wé róníñoríní. Áamá ñwíá Goríxo uowárenapíñoríani?” nìyaiwirí wáyí winaríñagí nání xiepímí pírí nurakírí Jonomí kírapusí aníyo nìwárírí aiwí omí e dání éf numínírí nìñwearíná píné Jonoyá aríá wimínírí nání nìwimónírí “O nepa nírariní.” nìyaiwirí aí apíxí nání wimónaríñagí nání díñí ududí nìwinírí “Arí

emfíni?” n̄yawiwi n̄iŋweaŋisána <sup>21</sup> s̄fá x̄ináí x̄ir̄iŋtyi imónáná Xerodiasí o aiwá xwé r̄iyamf̄ n̄iyár̄imáná ámá ámíná Gariri p̄iropen̄s̄tyo meŋweagf̄awam̄ t̄f̄n̄i o xegf̄ s̄im̄iŋf̄ w̄inar̄igf̄á x̄ir̄áóniŋf̄ imónigf̄awam̄ t̄f̄n̄i o xegf̄ gap̄imanowam̄ t̄f̄n̄i wáf̄ urepeár̄tagi í s̄iŋw̄f̄ e n̄iw̄in̄ir̄i re yaiwiŋiŋiḡin̄i, “R̄ixa ḡf̄ oxom̄ yapf̄ w̄iwap̄iyíláná xewan̄iŋo Jonom̄ n̄ip̄ikin̄iŋoi.” n̄yawiwi Xeroto t̄f̄n̄i ámáowa t̄f̄n̄i r̄ixa awí neán̄iro aiwá nar̄f̄n̄á í xegf̄ xemiáim̄i re uowár̄iŋiŋiḡin̄i, “J̄ixi ápo t̄f̄iŋf̄ e nán̄i nur̄i s̄im̄iŋiŋf̄ ei.” uowáráná <sup>22</sup> í n̄ip̄awiri s̄im̄iŋiŋf̄ yar̄f̄n̄á m̄ixf̄ ináyf̄ Xeroto t̄f̄n̄i ámá o t̄f̄n̄i aiwá nar̄igf̄áwa t̄f̄n̄i s̄im̄iŋiŋf̄ í yar̄iŋf̄p̄i nán̄i yayf̄ n̄iw̄in̄ir̄i nán̄i Xeroto ím̄i re ur̄iŋiŋiḡin̄i, “J̄ixi pí pí nán̄i simónf̄f̄p̄i nán̄i yar̄iŋf̄ níaná anani siap̄imf̄f̄in̄i.” nur̄iri <sup>23</sup> ám̄i xw̄f̄á e dán̄i re ur̄iŋiŋiḡin̄i, “J̄ixi xw̄f̄á nioni meŋweaŋap̄i nán̄i ‘Áw̄in̄i e nepayor̄i m̄idán̄i niap̄ei.’ n̄iránáyf̄ anani n̄is̄iap̄imf̄f̄in̄i.” uráná <sup>24</sup> í n̄ipeyari x̄ináim̄i re ur̄iŋiŋiḡin̄i, “Inóke, pí nán̄i yar̄iŋf̄ wim̄in̄ir̄éin̄i?” uráná x̄ináí re ur̄iŋiŋiḡin̄i, “Jono wayf̄ numeaiia war̄iŋo nán̄i ‘Siŋw̄f̄ m̄iŋf̄ n̄iwákwiŋi niap̄ei.’ urei.” uráná <sup>25</sup> xemiái ám̄i m̄f̄r̄f̄ n̄ip̄awiri m̄ixf̄ ináyom̄i re ur̄iŋiŋiḡin̄i, “Niín̄i re nimónar̄in̄i, ‘Aŋf̄in̄i Jono wayf̄ numeaiia war̄iŋom̄i siŋw̄f̄ m̄iŋf̄ n̄iwákwiŋi m̄iŋo p̄irer̄ixf̄ w̄inam̄i nikwiár̄ir̄i n̄imeám̄i n̄ib̄ir̄i niap̄ei.’ nimónar̄in̄i.” uráná <sup>26</sup> o Jono nán̄i d̄iŋf̄ sip̄i n̄iwiri aiw̄i miáim̄i xw̄f̄á e dán̄i ámá o t̄f̄n̄i aiwá nar̄igf̄áwa ar̄f̄á enáná ur̄iŋf̄p̄i nán̄i ayá n̄iw̄in̄ir̄i “Oweoi.” mur̄ipaxf̄ n̄iwimónir̄i re en̄iŋiḡin̄i. <sup>27</sup> Xegf̄ s̄im̄iŋf̄ w̄inar̄iŋf̄ wom̄i sekaxf̄ re uowár̄iŋiŋiḡin̄i, “Jonom̄i siŋw̄f̄ m̄iŋf̄ n̄iwákwiŋi n̄imeám̄i bei.” uowáráná o nur̄i k̄irapuf̄ aŋf̄yo n̄ip̄awiri e siŋw̄f̄ m̄iŋf̄ n̄iwákwiŋi p̄irer̄ixf̄yo nikwiár̄ir̄i <sup>28</sup> n̄imeám̄i n̄ib̄ir̄i miáim̄i m̄in̄i w̄íaná í nur̄ap̄im̄i nur̄i x̄ináim̄i m̄in̄i

wíaná í “Ríxa riwo rípkíoi?” yaiwiñiniginí. <sup>29</sup> E éáná Jonoyá wiepísariñowa arfá nîwiro náonî nîmênapiro nîmeámî nuro xwíá weyárigfawixinî. Xeroto Jonomî pîkinjî enagi nánî Jisaso rîwíyo emîmî yaríná o re yaiwiagírínî, “Nionî Jono wayí numeaia wago siñwí mîñjî wákwiñáo nîwiápínîmearî áamá Jisasoyî rîñño nimónîrî emîmî ríá yarínî?” yaiwiagírínî.

*Ámá 5,000 ayo aiwá wijí nánîrínî.*

<sup>30</sup> E yaiwiaríná áamá Jisaso wáf urowárñowa ámî nîbîro o tîñî nerîmeánîro añjî apî apimî wa emegfápi nánî omî repíyí wiro xwíyíá amípí wa nuréwapíya emegfápi nánî repíyí wiro néísáná <sup>31</sup> Jisaso áamá obaxí omî siñwí wînanîro nánî birî uro yayariñagfá xío tîñî xegí wiepísariñowa tîñî aiwá mîñipaxí wiarñagi nánî wiepísariñowamî re urîñiniginî, “Nonenî áamá dîñjî meaje nánî nurane kikiíá bî onweaneyî.” nurîrî <sup>32</sup> ewéyo nîpîxemoánîro wigípi áamá dîñjî meaje nánî waríná <sup>33</sup> áamá wí añjî nîyonî dánî wenîñjî éfáyí awa ewéyo pwarîñagfá nîwîñîro mí nómîxîro aññî xwíáyo nuro xámî nîrémoro ñweañáná <sup>34</sup> Jisaso rîwíyo nîrémorî ewéyo dánî nayoarî áamá xwé ayá wí epíroyí yáññagfá nîwîñîrî áamá ayí sipísipí xiáwo mayññjî nimónîro píranîñjî mîñweapaxí imónîñagfá nîwîñîrî nánî ayá nîrîmîxîrî amípí obaxí nánî nuréwapíya nurî <sup>35</sup> nuréwapíya núísáná enáná sfápi tîñî xegí wiepísariñowa añwî e nîbîro re urígfawixinî, “Ríxa sfárinî. Re añjî wí mayí e enagi nánî <sup>36</sup> áamá añjî amî amî mîrîññjîyo nánî numiro aiwá bî nero nîpíri nánî urowárapeî.” urfagfá aí <sup>37</sup> Jisaso re urîñiniginî, “Aiwá nîpíri nánî sewanîñoyíné mîñî wípoyî.” urfagi awa re urígfawixinî, “Aiwá mîñî wianî nánî nurane bisfkerfá (Aiwá nîñî nánî nîrîríná Judayí bisfkerfái ragfárinî.)

bisíkerfá nánì b́f neranéná óf iníh́f 200 m̀nì ǹwirané urápaniréwini?” urfagfá <sup>38</sup> o re uríh́nigini, “Bisíkerfá ararí t́gfoyínérini? Śh́ẃf winaúpoyí.” uráná awa śh́ẃf ǹwinaumi ǹb́iro “Bisíkerfá wé wú núnì enjáná peyí ná waúnirini.” urfagfá <sup>39</sup> o awami “Ámá ǹyoni sekax́f re urípoyí, ‘Aráyo miaúraráf niga uro éf ǹh́weaxa uro époyí.’ urípoyí.” urfagi <sup>40</sup> ayí miaúraráf niga nurfná wí ámá 50 miaúraráf iníro wí ámá 100 miaúraráf iníro néra úaná <sup>41</sup> Jisaso re eníh́nigini. Bisíkerfá wé wú núnì enípi ǹmearí peyí waúnì eníwaú ení ǹmearí śh́ẃf ańnamí nanánirfná Goríxomí aiwápi nánì yayí ǹwimáná ḱkwírímí néra nurí xegí wiepísarih́owa yaní wipírí nánì m̀nì ǹwiayirí peyíwaú ení nororí m̀nì wiyarfná wiepísarih́owa nurápayiro yaní ǹwia nuro <sup>42</sup> ámá ǹnì ǹnìro agwí ímí uyíagi <sup>43</sup> kwíkwírímí iníh́f e t́ápi ǹmeamero peyí ororómí iníh́f e t́ápi ení ǹmeamero soxí fá wé wúkaú síkwí waúmí aumaúmí nero ǹnì magwí miárígfawixini. <sup>44</sup> Ámá oxí aiwá api nígfáwa ǹnì ayí ámá 5,000 nígfawixini.

*Jisaso ipíyo seáyí e nosaxa uní nánirini.*

<sup>45-46</sup> Jisaso, ayí aiwá ǹnìro nemáná, o wiepísarih́owami re uríh́nigini, “Soyíné ewéyo ǹpíxemoánìro ipíyo j́faríwámíni aní yofí Betísaida nánì xámí ǹmeápoyí.” nurirí awa ríxa úaná ámá e epíroyí egfáyo yayí ǹwirí xíxegíni nurowárapimáná Goríxomí xwíyífá urini nánì d́wíyo ǹyirí ǹh́weanísáná <sup>47</sup> áríwiyimí wiepísarih́owa sínì ipíyo áwiní e ewé ǹmeámí warfná x́to sínì j́fe xwíáyo ǹrómáná <sup>48</sup> winíh́nigini. Awa ení t́nì rearih́agfá aiwí imíh́f xwé śḿm̀nì ǹxemí baríh́agi nánì ewé ańnì m̀yarih́agi ǹwinirí ipíyo xwíáyóníh́f nosaxa nurí ríxa isfá yinih́áná xegí wiepísarih́owami múróm̀nirí

yaríná <sup>49-50</sup> nowani weniní éfáyí winigfawixini. O ipiyo nosaxa warinagi niwiniro “Piyiní siwí wo rfa pwarini?” niyaiwiro óf nikariniro “Yeyi!” niriro wáyí ayikwí mwinariná o rixa xwiyfá nuriri re uriniginini, “Wáyí mepani. Nionirini. Diní sixí niniro ení neánro nweápoi. Ananirini.” nuriri <sup>51</sup> awami niwimeari ewéyo pixemoánaná re eniginini. Iminí eni rixa pfini wiáragi sinwí e niwiniro diní “Iminí axinani pí nani pfini rfa wiárhoi?” diní e nipikiniro ududí nera nuro <sup>52</sup> Jisaso xami aiwá kwikwirimí yarinagi niwiniro aiwí diní wakisi nirinipimi dani oya ení eaniní mí momixí éfá nani siní o nani diní ududí nera ugfawixini.

*Genesareti* dání simixí tífáyo naní imimiximí ení nanirini.

<sup>53</sup> Diní ududí nera wariná rixa ipiyo jfariwamini imaní e niwékfinimearo <sup>54</sup> ewéyo dani nayoaro gwí yuráraná áma wí Jisasomí rixa sinwí mí nómixiro <sup>55</sup> ananini áma simixí wegáyí nani aní ayí ayo nani numiamoro simixíyí ikwianwíyo nikwiáiro “Jisaso e nweani.” riníe nani nimeami nibiro <sup>56</sup> o aní onimiá bi bimirani, aní xwé bi bimirani, ominí ininjerani, pwarinagi niwiniro simixíyí nimeami nibiro makerfá imixarigíe táná áma simixí gíyí oya rapirapí yinijú siríwí múde amáf ronanro nani wauní rixiní nuriro rapirapí siríwíyo amáf nironiríná niní axiná naní egfawixini.

## 7

*Piaxí* wearinipí nani uriní nanirini.

<sup>1-2</sup> Parisi wa tfini Gorixoyá nwi ikaxí eaninipi mewegá wa tfini, Jisaso siní Gariri piropenisíyo

ŋweaŋána, awa Jerusaremi dání nǎbǎro Jisasoyá wiep̄sarǎŋowa wiḡ Judayǎ xiáwowa yaḡfápa mé aiwá nǎnǎróná xámi wé igw̄fá mǎwǎró wé piax̄t weaŋána aiwá narǎŋaḡfa nǎwǎnǎro Jisaso tǎŋǎ e ax̄t e awí neánárǎro <sup>3-4</sup> —Parisiowa tǎnǎ wiḡ Judayǎ nǎnǎ tǎnǎ nene piax̄t neaeanǎḡinǎri wiḡ xiáwowa yaḡfápi aiwá nǎnǎróná xámi píránǎŋǎ wé igw̄fá wímoarǎḡfárinǎ. Ayǎ makerfáyo nánǎ nuro aiwá bǎf nemi anǎ e nánǎ nǎbǎróná enǎ piax̄t neaeanǎḡinǎri iḡfá meánǎpa nerf̄nǎ aiwá mǎnarǎḡfárinǎ. Xiáwowa érowiápnǎḡfáyǎ anǎŋǎ minǎf fá nǎmaxǎrǎro nǎx̄fǎdǎro sinǎ ax̄tǎpi nero kapǎx̄f tǎnǎ xwárfá six̄f tǎnǎ suyupenǎx̄f tǎnǎ ikwǎŋw̄f sá wearǎḡfápi tǎnǎ iḡfá eaaḡfápa ax̄tǎpi iḡfá eaarǎḡfárinǎ. <sup>5</sup> Parisiowa tǎnǎ Gorǎxoyá ŋw̄f ikax̄f eánǎŋǎtǎpi meweḡfáwa tǎnǎ Jisaso tǎŋǎ e ax̄t e awí neánárǎro yarǎŋǎf re wiḡfawix̄inǎ, “Dǎx̄f wiep̄sarǎŋowa pí nánǎ neḡf arfowa nero nearéwapǎyiḡfápi nǎwǎiaǎkiro wé piax̄t aí tǎnǎ aiwá narǎḡfárinǎ?” urfaḡfá <sup>6</sup> Jisaso re urǎŋǎnǎḡinǎ, “Eŋíná Gorǎxoyá xwǎyǎfá wfá rókiamoaḡf Aisaiayoǎ rǎnǎŋo soyf̄né nanǎf rǎro sǎpǎ rǎro yarǎḡfóyf̄né nánǎ xǎxenǎ nǎwuriyiri rfwamǎŋǎf re eaŋf̄rinǎ, ‘Ámá tǎyǎf “Gorǎxomi wéyo píránǎŋǎf mearǎŋwǎnǎ.” nǎrǎro aiwǎ Gorǎxonǎ dǎŋǎf six̄f mǎnǎyipa yarǎḡfárinǎ. <sup>7</sup> E nero ámáyo amǎpǎf ámá wiḡf dǎŋǎf tǎnǎ érowiápnǎḡfápi nánǎ nuréwapǎyiróná yapf re nurǎro “Xwǎyǎfá tǎyǎf Gorǎxo rǎŋf̄rinǎ.” nurǎro nánǎ “Gorǎxomi seáyǎ e mearǎŋwǎnǎ.” nǎrǎróná Gorǎxonǎyá yoǎf̄nǎ surf̄má rarǎḡfárinǎ.’ Aisaiayo soyf̄né nánǎ xǎxenǎ e nǎwuriyiri rfwamǎŋǎf eaŋf̄rinǎ. <sup>8</sup> Soyf̄né ámá érowiápnǎḡfápi nǎx̄fǎdǎróná ŋw̄f ikax̄f Gorǎxo rǎŋf̄tǎpi íkf̄f nǎnemoro yarǎŋoǎ.” nurǎri <sup>9</sup> re urǎŋǎnǎḡinǎ, “ŋw̄f ikax̄f Gorǎxo rǎŋf̄tǎpi wǎiaǎkiro amǎpǎf seḡf arfowa érowiápnǎḡfápi x̄fǎdǎro yanǎro

náni dɪŋf obɪbaxf nɪmoro óf imoarɪgfoyfnérɪnɪ.  
<sup>10</sup> Ayf rɪpɪ nánɪ seararɪŋɪnɪ. Enɪná xwɪyɪfá Gorɪxo  
 rɪŋfɪpɪ Moseso nɪrɪrɪ rɪwamɪŋf re eaŋɪnɪgɪnɪ, ‘Dɪxɪ  
 ápowamɪ tɪnɪ inókɪwamɪ tɪnɪ wéyo merɪnɪ.’ E nɪrɪrɪ  
 nearɪ ámɪ rɪpɪ nɪrɪrɪ eaŋɪnɪgɪnɪ, ‘Ámá xanomɪranɪ,  
 xɪnánámɪranɪ, ikayɪwɪ umearɪfɪyɪ emɪ pɪkímópoyɪ.’  
 Moseso e nɪrɪrɪ rɪwamɪŋf eaŋf aɪwɪ <sup>11</sup> soyɪné  
 ámá wɪ xɪnánámɪranɪ, xanowamɪranɪ, re urarɪfná  
 ‘Amɪpɪ nionɪ wéyo nɪrɪmerɪfná arɪrá nɪsɪrɪ siapɪpaxɪ  
 imónɪŋɪyɪf nánɪ rɪxa Gorɪxomɪ re urɪfanɪgɪnɪ, “Nionɪ  
 nɪsɪapɪmɪfárɪnɪ.” nurɪrɪ nánɪ arɪge joxɪ nɪsɪapɪrɪ arɪrá  
 sɪmɪnɪ? Oweoɪ, aɪpagwɪ nánɪ wɪ menɪnɪ.’ Parisioyɪné  
 ámá wɪ xanɪyaúmɪ e urarɪŋagɪ sɪŋwɪ nɪwɪnɪróná ‘O  
 apánɪ yarɪnɪ.’ nɪrɪro <sup>12</sup> o xanɪyaúmɪ píránɪŋf wéyo  
 mɪmepa yarɪŋagɪ nɪwɪnɪro aɪwɪ o ayaúmɪ xe bɪ arɪrá  
 owinɪnɪrɪ sɪŋwɪ wɪnarɪgɪfámanɪ. <sup>13</sup> E nerɪfná soyɪné  
 sɪwɪ arɪfowa érowɪápɪnɪgɪfápɪ nɪxɪdɪro xwɪyɪfá Gorɪxo  
 rɪŋf rɪpɪ xórórɪ nero wɪáɪkɪarɪŋoɪ. E yarɪgɪfápa nerɪfná  
 xwɪyɪfá Gorɪxoyá xwé wɪ enɪ nɪwɪáɪkɪa warɪŋoɪ.” Jisaso  
 Parisiowamɪ e nurɪmáná <sup>14</sup> ámá e epɪroyɪf egɪfáyo  
 “Aŋwɪ e bɪpoyɪ.” nurɪrɪ ayɪf rɪxa aŋwɪ e báná o  
 “Nɪyɪfnénɪ nɪjɪfá imónɪpɪrɪ nánɪ píránɪŋf arɪfá nɪpoyɪ.”  
 nurɪrɪ <sup>15</sup> ewayɪf xwɪyɪfá rɪpɪ urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Aɪwá ámá  
 nɪnɪrɪfná gwɪfnáreáfápɪ wɪ pɪaxɪ weaarɪŋɪfmanɪ. Pɪ pɪ  
 xwɪoxɪfyo dánɪ peyeeaarɪŋɪpɪ ámáyo pɪaxɪ weaarɪŋɪfɪnɪ.”  
 nurɪrɪ <sup>16</sup> re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ewayɪf xwɪyɪfá nionɪ rɪfá  
 rɪpɪ nánɪ arɪfá ókɪarɪf nɪmónɪpoyɪ.” nurɪsáná <sup>17</sup> ámá  
 e epɪroyɪf egɪfáyo e nɪwárɪmɪ nurɪ aŋɪfyo nɪpáwɪrɪ  
 nɪŋwearɪ xegɪf wɪepɪsarɪŋowa ewayɪf xwɪyɪfá xfo urɪfɪpɪ  
 nánɪ yarɪŋf wɪáná <sup>18</sup> o re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Soyɪné enɪ  
 dɪŋf mayoyɪfnérani? Xwɪyɪfá ‘Aɪwá ámá nɪnɪrɪfná  
 gwɪfnáreáfápɪ wɪ xɪfomɪ pɪaxɪ weaarɪŋɪfmanɪ.’ searfápɪ



soyñé sɪnɪ mʲkʲ nánɪ dɪŋʲ mɪmoarɪŋʲ reŋoɪ?” nurɪrɪ áwanʲ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Aiwá wí ámáyo piaxʲ eapaxʲ mimónɪnɪ. <sup>19</sup> Pí nánɪyɪ? Ayʲ aiwá gwʲnáreááná nɪwerɪ írɪwɪyo ínɪŋʲ rɪwɪyo íkʲ emoarɪgʲá enagɪ nánɪrɪnɪ.” nurɪrɪ —E nurɪrɪnáná aiwá nɪnɪ nánɪ “Ananɪ nɪpaxʲrɪnɪ.” rɪŋʲrɪnɪ. <sup>20</sup> Ámɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Aga pípɪ ámáyo piaxʲ weaarɪŋʲrɪnɪ? Ayʲ pí pí dɪŋʲ xwɪoxʲyo dánɪ peyeáɪpɪ, amɪpɪ sɪpɪ nánɪ móɪpɪ ámáyo piaxʲ weaarɪŋʲrɪnɪ. <sup>21</sup> Xwɪoxʲyo dánɪ dɪŋʲ yaiwíʲápɪmɪ dánɪ rɪpɪ rɪpɪ yarɪgʲʲárɪnɪ. Íwʲ amɪpɪ wí nánɪ dɪŋʲ moro íwʲ ínɪro apɪxʲ erápenɪro amɪpɪ íwʲ mearo ámá pɪkɪxwɪrʲʲó ero oxʲ apɪxʲ iyʲ nánɪ nɪgá uro <sup>22</sup> sɪŋwʲ íwʲ wɪnɪro rɪkɪkɪrʲʲó ero yapʲ wɪwapɪyɪro ayá bɪ mé arʲkɪ nɪgá uro sɪpɪ dɪŋʲ wɪaiwɪro xwɪyʲʲápámɪ ŋwɪrárɪro mɪxʲ kɪnɪro majɪmajʲá ikárɪnɪro yarɪgʲʲápɪ <sup>23</sup> apɪ nɪpɪnɪ ámá dɪŋʲyo ínɪmɪ dánɪ nɪmorʲnáná piaxʲ weaarɪŋʲrɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

Gɪrɪkɪyʲ apɪxʲ wí dɪŋʲ wɪkwɪronʲ nánɪrɪnɪ.

<sup>24</sup> O ewayʲ xwɪyʲʲá mʲkʲ apɪ nurɪmɪ aŋʲ e dánɪ nurɪ aŋʲ yoʲ Taia tɪŋʲ e nɪrémorɪ aŋʲ wɪwámɪ nɪpáwɪrɪ ámá e ŋweáyʲ “Aŋʲ rɪwámɪ o mɪŋweanɪnɪ.” oyaiwípoynɪrɪrɪ nerɪ sá ŋweanagɪ aiwɪ ámá wí omɪ sɪŋwʲ nɪwɪnɪmearo <sup>25</sup> apɪxʲ wí “Jisaso aŋʲ iwámɪ ŋweanɪ.” rarɪŋagʲá arʲá e nɪwɪrɪ í xegʲ xemiáɪ imʲʲó xɪxéroarɪŋɪ enagɪ nánɪ o tɪŋʲ e nánɪ aŋʲnɪ nɪbɪrɪ sɪkwʲ tɪŋʲ e waunʲ nɪwɪkárɪnɪrɪ mɪŋʲ xwʲáyo nɪkwɪrorɪ <sup>26</sup> —Í Judayʲ apɪxɪmanɪ. Gɪrɪkɪyʲ apɪxɪrɪnɪ. Pinisiayʲ aŋʲyo pɪropenɪsʲ Siriayɪ rɪnɪŋe dánɪrɪnɪ. Í Jisasomɪ “Gʲ míáɪmɪ imʲʲó xɪxéroarɪŋɪyʲ mɪxʲ umáɪnowárénapeɪ.” arʲkɪ urayarɪŋagɪ <sup>27</sup> o í aŋʲ mɪdánɪ enagɪ nánɪ “Xámɪ gʲ Judayʲ sanʲ ourápɪmɪnɪ.” nɪyaiwɪrɪ ewayʲ xwɪyʲʲá re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Xámɪ nɪaiwʲ aiwá nɪnɪro agwʲ ímɪ uyɪnɪ nɪwɪrɪnáyʲ ayʲ nanʲrɪnɪ. Nɪaiwʲyʲyá

aiwá nurápiri s'wíyo n'wiríná ay' nanj'mani." uráná <sup>28</sup> í "Nepa anj' midáníni s'wíníníj' imóníníni." n'yaiwiri re uríniginíni, "Ámínáoxíni, nepa rarij'ni. E neri aiwí s'wí re yarij'riini. Íkwianj'wíyo dání niaíw' aiwá n'niro yuní mamówár'ápi m'imeání yarij'riini." ur'agi <sup>29</sup> o "Í nepa wauní nikáriniri d'íj' níkw'roarini." n'yaiwiri re uríniginíni, "Jíxi nanj' n'ríty' nání d'ix' miáimi im'ó xixéroarij'pi ríxa m'ix' umáiníníni. D'ix' anj' ui." ur'agi <sup>30</sup> í ámi xeg' anj'yo nání nuri s'íj'w' winíty' winíniginíni. Xemiái im'ó p'ni n'wiár'mi ú' enagi nání píraníj' sá wenagi winíniginíni.

*Ar'á* t'ni manj' t'ni p'roníj' womi nanj' im'ixíj' nánirini.

<sup>31</sup> Jisaso ámi n'wiáp'nimeari anj' yo' Taia t'íj' e p'ni n'wiár'mi nuri anj' yo' Saidoni t'íj' e áwini e nuri xw'á yo' Dekaporisiyo nur'na ipi Gaririyo n'rémorí yar'na <sup>32</sup> áma wí áma ar'á p'ronárirí xw'iy'á p'ronárirí enj' womi Jisaso t'íj' e nání n'imeámi n'biro wauní r'ixíj' re ur'ig'awixini, "O nanj' eni nání wé seáy' e ikwiárei." ur'ag'á <sup>33</sup> Jisaso áma awí eánar'ig'íe dání omi n'imeámi nuri eg'ipi ner'na Jisaso xeg' wé oyá ar'á ó'yo wíxwárirí xeg' wéyo reanj'w' núr'nimáná oyá aíw'yo ikwiárirí nemáná <sup>34</sup> s'íj'w' anj'namí nanimáná r'ímíj' n'iriri xeg' p'né t'ni re uríniginíni, "Epata." —Wig' p'né "Oxoai." nur'íná "Epata." rar'ig'ár'ini. E uráná re eniginíni. <sup>35</sup> Xeg' ar'á oxoániri aíw' sanj' wiaríj'pi nay' eri neri xw'iy'á píraníj' n'ra war'na <sup>36</sup> Jisaso ámi áma awí eánar'ig'íayo n'wimeari j'w' ikax' nuri re uríniginíni, "Nioni wíápi áwanj' mur'imepani." ur'agi aiwí ami ami nemero ar'kí áwanj' n'ra nuro <sup>37</sup> ayá n'riwamóga nuro re n'ra ug'awixini. "Amipi o é'p'iy' aga nanj'ni yarij'riini. Ar'á p'ronar'ig'áy' t'ni aíw' sanj'

mearigfáyť tńni aí píránıńť imıxána arfá ero xwıyťá rıro yarıgfárıni.” nıra ugťawıxıni.

## 8

*Ámá 4,000 ayo aiwá wıjť nánırıni.*

<sup>1</sup> Íná rfwıyo Jıaso ámá obaxť ámi o tńńť e epťroyť nıyáıro wıgť aiwá rıxa menagı nıwınırı xegť wiepťsarıńowamı “Eıni.” nurıri <sup>2</sup> re urıńınıgıni, “Ámá tıyť sťá wıyáú wıyi nıoni tńni re nıńwearóná wıgť aiwá rıxa nowárıgťá enagı nánı wá nonarıni. <sup>3</sup> Wı anť aíwımı dánı bıagťá enagı nánı nıoni ayť sını agwť nánı yarına nurowárırınáyť ‘Sıńwť xaxá nıwınırı enť sırıńıńwť nıwınırı ná neága upťrıxıni.’ nıyáıwırı rarıńıni.” urfagı <sup>4</sup> xegť wiepťsarıńowa re urıgťawıxıni, “Anť mımırıńıńť re aiwá ámá tıyť xıxenı nıptıri nánı ge bı yanťwını?” urfagı <sup>5</sup> o re urıńınıgıni, “Segť bısfkerfá ararırıni?” urána “Wé wfúmi dánť waú tńńwáonerıni.” urfagı <sup>6</sup> o ámá epťroyť egťáyo “Xwťámi éf nıńweaxa úpoyı.” nurıri bısfkerfá nımearı Gorıxomı aiwá apı nánı yayť nıwımáná kwıkwırımı nerı wiepťsarıńowamı mını wıáná nurápayıro ámá ayo mını nıwıa nuro <sup>7</sup> wıgť peyť bia enagı Jıaso apıa enı nuráptıri Gorıxomı yayť nıwımáná re urıńınıgıni, “Peyť rıpia enı yanť nıwıa úpoyı.” urfagı xfo urıfıptı yarına <sup>8</sup> ámá nını rıxa nınıro agwť imı uyıagı wiepťsarıńowa ayť aiwá nınıro e tťápia nımeaayıro soxtť fá wé wfúmi dánť waúmi aumaúmı nero magwť mıarıgťawıxıni. <sup>9</sup> Ámá 4,000 aiwá apı nıgťawıxıni. Jıaso ayť aiwá nınımáná enáná wıgť anť e nánı nurowárımı <sup>10</sup> ewéyo wiepťsarıńowa tńni nıptıxemoánıro nımeámı ugťawıxıni. İpıyo orıwámı dánı anť yoť Darımanuta tńńť e nıwıékńımearo ayoagťawıxıni.

“Emimf bi neawapiyi.” urigfa nanirini.

<sup>11</sup> Parisi wa niwimearo rixa simf tini urapi xwiyfa nuriro omi iwamfo wawapyaniro nani re urigfawixini, “Anfnami dajf emimf bi neawapiyi.” urtagfa <sup>12</sup> Jisaso awa nani xegf xwioxfo dani mijf nipeniri “Ini!” niriri re uriniginini, “Judayf agwi rina gweagfayine pi nani ‘Emimf neawapiyi.’ nirarigo? E nirarigagfa aiwi emimf soyine nirarigafi wi nemimeini.” nuriri <sup>13</sup> ayo pini niwiarimi wiepsarigowa tini eweyo nipixemoanro ipiyo oriwami dani nani ugafawixini.

Ewayf ikaxf yisf nani urinjf nanirini.

<sup>14</sup> Nurona aiwa nani dijf arfa nikeamoro bisferfa na bini eweyo wenfpini nimeami warfna <sup>15</sup> Jisaso Parisiowa nanj rayiro sipi rayiro yarinjpa wiepsarigowa axipi yaniro nerfna omi dijf mikwiropa nero rwf nimoprixiniri ewayf xwiyfa nurirfna sekaxf re uriniginini, “Soyine piraninjf emepoyi. Bisferfa yisf — Bisferfa sini sjf enana yisf onimiapi tfa aiwi nimini ikwianwf neapinariri nimiga wiapfni mearinjirini. Yisf Parisiwaya tini Xerotoya tini nani wayf nero emepoyi.” uriniginini. Uynif yisninjf wigf xwioxfo ikwianwf eapininiginiri e urarfna <sup>16</sup> wiwanigowa re rinigfawixini, “None bisferfa menjagi nani neararini.” rinarigagfa <sup>17</sup> o arfa niwiri mixf re uriniginini, “Pi nani ‘Bisferfa mayonerini.’ rinarigo? Sini sjwf oxoaro dijf moro mepa reno? Segf mijf sfjaninj rimonini? <sup>18</sup> Sjwf tgfoyine aiwi sjwf miwini pa riyarigo? Arfa tgfoyine aiwi arfa miyarinj reno? Nini bisferfa we wu nuni kwikwirimi neri ama 5,000yo mini wina nani dijf miseinarinirani? <sup>19</sup> Aiwa ayf ninro tafi soxf fa xwe araiyo aumaumi yarigfawixini?” urfagi awa “We wuka si kwf wau

apimi aumaúmí yárinwanigini.” urfagfa <sup>20</sup> o ámi re uriniginini, “Nioni bisfkerfá ámá 4,000yo níkwiriri winjapi soxf ía arariyo miarigfawixini?” urfagi awa “Wé wíumi dánj waumi miarinwanigini.” urfagfa <sup>21</sup> o re uriniginini, “Soyiné sini majfá rimóninjo? ‘Aiwá menjána árínone mineaiapipaxorini.’ riniaiwiarinjo?” uriniginini.

Sinjwí supárinj womi nanj imixinj nánirini.

<sup>22</sup> E nurfisaná nuro anj yof Betisaidayo niwíékfinimearo nayoaro emearfna ámá wí sinjwí supárinj wo Jisaso píraninj imixini nani niméra nibiro waunf rixinj re urigfawixini, “Joxi wé seáy e níwikwiáririni nanj imixiréini?” urfagfa <sup>23</sup> Jisaso sinjwí supárinjomi wéyo ía níxirimi anj Betisaida e níwárimini nuri yáni e dani nírómáná oyá sinjwíyo reanjwí núriri wé seáy e níwikwiáririni yarinj re winjiginini, “Joxi amipí wí sinjwí riwininini?” urfagi <sup>24</sup> o sinjwí naniri re uriniginini, “Ámá wí anj emearinagfa sinjwí riwinirini aiwí íkfaninj imóninagfa wininini.” urfagi <sup>25</sup> ámi bi wé sinjwíyo seáy e wikwiáraná o rixa sinjwí aninj nanáririni xegf sinjwí rixa nanj éagi amipí niyoni xixeni wininiginini. <sup>26</sup> Xixeni wináná Jisaso o xegf anj e nani nurowárirfna re uriniginini, “Dixf anj e nani nurfna ámi Betisaida tfoyo nani mupani.” uriniginini.

*Pitao* “Kiraisoxirini.” urinj nánirini.

<sup>27</sup> Jisaso tfini xegf wiepísarinjowa tfini níwiápfniméami nuro anj xwé yof Sisaria Piripai tfinjyo íkwíroninjfpimi nani nurfna awami yarinj níwirini re uriniginini, “Ámáyf nioni nani arire rarinjo?” urfagi <sup>28</sup> awa re urigfawixini, “Wí re rarinjo, ‘Jono wayf níneameaia wago ámi níwiápfnimeari rfa yarinini?’

rariŋoi. Ámi wí re rariŋoi, ‘Ejíná Gorixoyá xwiyíá wíá rókiamoagí mípé aŋínamí peyiŋí Iraiyaoyí riniŋo niweapíri ríá yarini?’ rariŋoi. Ámi wí re rariŋoi, ‘Ejíná Gorixoyá xwiyíá wíá rókiamoagíá wo niwiápíni meari ríá yarini?’ rariŋoi.” uríagíá <sup>29</sup> o sini yaríŋí niwiríná re uriŋinigiŋi, “Ayí e niriro aiwi sewaniŋoyíné nioni nání gorini rariŋoi?” uríagí Pitao re uriŋinigiŋi, “Joxi Kiraisoxi, nene yeáyí neayimixemearíá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwaroŋoxirini.” uríagí <sup>30</sup> o ŋwí ikaxí re uriŋinigiŋi, “Soyíné nioni e eŋáoni nání áwaní murípa époyí.” uriŋinigiŋi.

*Áwayí* “Nioni niniþikipíriáriní.” uriŋí nánirini.

<sup>31</sup> Xewaniŋo nání iwamíó nuréwapiyiri re uriŋinigiŋi, “Ámá imóniŋáoni ríniŋí xwé wí meámíáriní. Negí mebaowa tíni apaxípaniŋí imónigíá xwéowa tíni Gorixoyá ŋwí ikaxí eániŋípi mewegíáwa tíni nioni ríwí ni móána wa niniþikipíriáriní. E nerí aiwi sía wiyau wiyi órání ámi wiápíni meámíáriní.” nuriri <sup>32</sup> píné siŋáni e rí móagi Pitao Jisasomi ni meámi nuri yánimi nírómána ríxa míxí urimíniŋi nání nerí “E wí mĩnearipani.” urarína <sup>33</sup> Jisaso omi ríwí numori wiepiŋaríŋí wíami siŋwí niwiniŋíni omi míxí nuriri re uriŋinigiŋi, “Setenoxini, píni niniwiárimí ui.” niriŋi re uriŋinigiŋi, “Pitaoxi amípi nání Gorixo wimónariŋípi nání diŋí mímó ámá wimónariŋípi nání moariŋini.” nuríísána <sup>34</sup> ámá e epíroyí egíáyo “Eini.” nuriri xegí wiepiŋaríŋowa tíni nawini awí neánimána eŋána re uriŋinigiŋi, “Soyíné woxi nioni yaríŋápa eminiŋi nání nioni tíni nuríináyí re eríáriní. Dixí simónariŋípi wí mé ríwímini ni mamori re niyaiwiri ‘Jisasomi xídaríŋagi nání ámá wa íkíáyo niniyekwíroáriro niniþikipíroná ayí ananirini.’”

n̄iyaiwiri n̄ix̄dir̄f̄ar̄ini. <sup>35</sup> Ámá go go ‘Jisasomi n̄ix̄dir̄fnáyí ámá wa n̄ip̄kip̄rix̄ini.’ n̄iyaiwiri n̄áni nioni n̄in̄ix̄d̄f̄ xegí wará éf̄ n̄imen̄iri ner̄fná xewan̄iḡo an̄iḡf̄ni ikeamón̄in̄f̄ar̄ini. E ner̄i aiwi ámá go go nioni n̄in̄ix̄d̄ir̄i xw̄iȳf̄á yayí seainar̄iḡp̄i n̄áni wáf̄ emear̄iḡagi n̄áni p̄kíánáyí, o an̄iḡf̄ni mikeamón̄i nioni n̄in̄ix̄d̄ir̄iḡp̄imi d̄áni er̄f̄kiemeán̄in̄f̄ar̄ini. <sup>36-37</sup> Ámá go go nioni n̄in̄ix̄d̄f̄ iȳf̄á f̄á n̄igwí am̄ip̄i emeám̄in̄iri n̄an̄ini néra nur̄i n̄imeá̄sáná xewan̄iḡo an̄iḡf̄ni ikeamónáná ayí nan̄f̄rani? Oweo! Am̄ip̄i n̄f̄ni xw̄f̄á t̄f̄yo d̄an̄f̄ m̄imúropa ner̄i aiwi xewan̄iḡo an̄iḡf̄ ikeamónáná am̄ip̄i ap̄i t̄f̄ni xegí wará an̄iḡf̄ ḡwean̄f̄a n̄áni roayíron̄ipax̄f̄mani.” nur̄iri <sup>38</sup> re ur̄iḡn̄iḡini, “Seȳfné nuro ámá agwi r̄iná ḡweaḡf̄áyí Gor̄ixomi d̄iḡf̄ m̄iw̄kw̄ró f̄w̄f̄ néra war̄iḡf̄áyí t̄iḡf̄ e nemer̄fná nioni n̄áni ayá seain̄iri p̄fné nioni rar̄iḡap̄i en̄i n̄áni ayá seain̄iri yar̄iḡagi n̄áni ámáyo yum̄f̄i n̄iwir̄fnáyí, ámá imón̄iḡáoni n̄iweap̄ir̄fná ik̄f̄n̄iḡáoni weap̄iri ḡf̄ ápo xw̄in̄f̄á eair̄iḡpa nioni en̄i xw̄in̄f̄á ear̄áoni an̄f̄n̄aj̄f̄ wa t̄f̄ni weap̄iri ner̄i x̄f̄o n̄áni en̄i ayá n̄in̄in̄iri ‘Go r̄f̄ani?’ r̄im̄f̄ar̄ini.” ur̄iḡn̄iḡini.

## 9

<sup>1</sup> Ámi re ur̄iḡn̄iḡini, “Nioni nepa searar̄iḡagi n̄áni pírán̄iḡf̄ ar̄f̄á n̄ipoyi. Ámá re roḡf̄á wiȳfné s̄in̄i m̄ipepa ner̄fná en̄f̄ eán̄iḡf̄ Gor̄ixo x̄f̄o xegí xwiox̄f̄yo m̄imeám̄i ner̄i pírán̄iḡf̄ seameḡwean̄f̄a n̄áni imón̄iḡf̄p̄i imón̄ar̄iḡagi s̄iḡwí w̄in̄ip̄r̄f̄ar̄ini.” ur̄iḡn̄iḡini.

*Jisaso nik̄f̄n̄iri xegí b̄i imón̄iḡf̄ n̄an̄ir̄ini.*

<sup>2</sup> R̄ixa s̄f̄á wé w̄f̄úmi d̄an̄f̄ wo óráná o Pitaomi t̄f̄ni Jemisomi t̄f̄ni Jonomi t̄f̄ni n̄iwir̄imeám̄i d̄f̄wí xwé bim̄i n̄ipeyiro wiw̄ini n̄iḡwear̄fná wiḡf̄ s̄iḡwí an̄iḡf̄e

dáni re enjɛnigɛni. Jisaso wará xegɛ bi nimóniri <sup>3</sup> xegɛ rapɛrapɛ eni wá nókíariri áamá wí wayɛ nɛrorɛnáná apɛá e wéɛ mɛropaxɛ apɛá xaiwɛ weárɛnjɛnigɛni. <sup>4</sup> E yarɛnáná Gorɛxoyá wá rókiamoagɛ Irajaoyi rɛnɛɛ tɛni enjɛnáná yagɛ Moseso tɛni omi nɛwímeari o tɛni xwiyɛtá rɛnarɛnáná <sup>5-6</sup> wɛpɛsarɛɛɛɛɛ wáyɛ ayɛkwɛ mɛwinɛagɛ nánɛ Pitao “Píoi urimɛɛɛni?” nɛyaiwiri úrapí xwiyɛtá nurɛri Jisasomi re urɛnjɛnigɛni, “None re nɛɛwɛarɛnáná nanɛrɛni. Anani re ɛwɛapaxɛrɛni. Anɛ pɛpákɛ wíkaú wí, joxɛ nánɛ wiwáyɛ, Moseso nánɛ wiwáyɛ, Irajao nánɛ wiwáyɛ omɛraneyɛ.” nurɛmáná enáná <sup>7</sup> agwɛ bi rɛtɛ wíaráná agwɛpimi dáni xwiyɛtá bi re rɛnɛnjɛnigɛni, “O gɛ íwɛ dɛɛɛ sɛxɛ yɛɛɛɛɛɛni. Pí pí xwiyɛtá searánáyɛ arɛtá wípoyɛ.” uráná <sup>8</sup> wenɛɛɛɛ éfáyɛ wɛnɛgɛawixɛni. Áamá wo mɛpa Jisasoni iwo ɛwɛarɛagɛ wɛnɛgɛawixɛni.

*Irajao nánɛ yarɛɛ wɛgɛtá nánɛrɛni.*

<sup>9</sup> E nɛwɛnɛmáná dɛwɛ mɛɛɛɛɛ dáni pɛni nɛwíarɛmɛ nɛwɛarɛróná Jisaso ɛwɛ ikaxɛ re urɛnjɛnigɛni, “Rɛpɛ nanɛápɛ nánɛ ámányo áwanɛ murɛmɛpa époyɛ. Áamá imónɛɛɛɛ rɛxa nɛpɛri xwárɛpáyo dáni nɛwíapɛnɛmɛmáná enáná íná anani áwanɛ urɛmɛrɛrɛɛni.” urɛagɛ <sup>10</sup> awa dɛɛɛni fá nɛxɛrɛro xwiyɛtá “Nɛpɛri xwárɛpáyo dáni wíapɛnɛmɛmɛrɛni.” urɛpɛ nánɛ ududɛ nero “Pí nánɛ rɛa nɛarɛɛɛ?” nɛrɛnɛro <sup>11</sup> yarɛɛ re wɛgɛawixɛni, “Pí nánɛ ɛwɛ ikaxɛ éanɛɛpɛ mɛwɛgɛáwa re rarɛgɛrɛni, ‘Irajao rɛxa bɛɛɛmɛ enáná rɛwɛɛɛ áamá nene yeáyɛ neayimɛxɛmɛnɛ arɛwayá xwɛtá pɛaxɛɛ dáni iwíaronɛrɛni.’ pí nánɛ rarɛgɛrɛni?” urɛagɛ <sup>12</sup> o re urɛnjɛnigɛni, “Ayɛ nɛparɛni. Irajao xámi nɛbɛri áamá wɛgɛ yarɛgɛpɛ rɛwɛmɛni mamoro Gorɛxomi dɛɛ wɛkwɛrɛro epɛri nánɛ xwiyɛtá nurɛri aiwɛ xwiyɛtá





urʔagɨ re urɨŋɨnigɨnɨ, “Sɨnɨ onɨmiáo dánɨ e néra uŋɨrɨnɨ. <sup>22</sup> Imʔó íwomɨ íníná xwɨrʔá oikɨxémɨnɨrɨ re yarɨŋɨrɨnɨ. Nɨxerɨ rʔáyo ikeaarɨrɨ nɨxerɨ iniŋgɨyo mamówarɨrɨ yarɨŋɨrɨnɨ.” nurɨrɨ “Jisaso enɨ yopa megɨnɨrʔenɨŋoɨ?” nɨyaiwirɨ re urɨŋɨnigɨnɨ, “Joxɨ ‘Ananɨ nanɨ imɨxɨpaxonɨrɨnɨ.’ nɨyaiwinɨrʔnáyɨ wá nɨyeaomɨxɨrɨ arɨrá yeaiɨ.” urʔagɨ <sup>23</sup> Jisaso re urɨŋɨnigɨnɨ, “Joxɨ ‘O nanɨ mimɨxɨpaxonɨnɨ.’ nɨnɨiawirɨ rɨnɨrarɨŋɨnɨ? Jɨwanɨŋoxɨ Gorɨxomɨ dɨŋɨ wɨkwɨrɨot. Ámá gɨyɨ Gorɨxomɨ dɨŋɨ ɨkwɨrɨóʔáyɨ amɨpɨ aɨ ananɨ arɨrá winɨŋoɨ.” urʔagɨ <sup>24</sup> íwomɨ xano apaxɨ mé re urɨŋɨnigɨnɨ, “Gorɨxomɨ dɨŋɨ wɨkwɨrómɨnɨrɨ yarɨŋagɨ nánɨ aga píránɨŋɨ wɨkwɨrómɨ nimɨxeɨ.” urʔagɨ <sup>25</sup> Jisaso ámá obaxɨ o tɨŋɨ e nánɨ mʔrɨ bɨmiarɨŋagɨfa nɨwinɨrɨ imʔó íwomɨ xɨxéroarɨŋomɨ mɨxɨ numáɨnowárɨrɨ re urɨŋɨnigɨnɨ, “Manɨ pʔroárɨrɨ arʔá pʔroárɨrɨ enoxɨ íwomɨ pʔnɨ nɨwiárɨmɨ nurɨ ámɨ bɨ tɨnɨ rʔwɨmɨnɨ nɨrorɨ mɨxɨxéropanɨ.” uráná <sup>26</sup> imʔo makɨrʔwɨ nɨmorɨ meanɨ nearɨ íwo sinapɨxwɨnɨ nɨyárɨrɨ weŋáná omɨ pʔnɨ nɨwiárɨmɨ uŋɨnigɨnɨ. Pʔnɨ nɨwiárɨmɨ úáná íwo rɨxa nɨperɨnɨŋɨ weŋagɨ nɨwinɨro ámá obaxɨ “Rɨxa nɨperɨ rʔa weŋoɨ?” rarɨŋagɨfa aiwɨ <sup>27</sup> Jisaso xegɨ wéyo ʔá nɨmaxɨrɨmáná mʔeyoááná o wiápɨnɨmeanɨnigɨnɨ. <sup>28</sup> Nɨwiápɨnɨmeámáná enáná Jisaso nurɨ anɨŋyo nɨpáwirɨ ŋweanáná xegɨ wiepɨsarɨŋowa wigɨpɨ ínɨmɨ yarɨŋɨ re wigɨawixɨnɨ, “Pɨ nánɨ imʔó íwomɨ xɨxéroomɨ mɨxɨ umáɨnowárɨpaxɨ mimónɨpa éwanigɨnɨ?” urʔagɨfa <sup>29</sup> o re urɨŋɨnigɨnɨ, “Soyɨné segɨ dɨŋɨ tɨnɨ imʔó tɨnɨŋɨ imónɨŋɨyɨ mɨxɨ umáɨnowárɨpaxɨ menɨnɨ. Gorɨxomɨ dɨŋɨ wɨkwɨroro yarɨŋɨ wiro nerónáyɨ, ananɨ oyá dɨŋɨ tɨnɨ mɨxɨ umáɨnowárɨpaxɨ imónɨpʔráoɨ.” urɨŋɨnigɨnɨ.

Ámí yumfí “Nínipíkíprfáríní.” uríñf náníríní.

<sup>30</sup> Awa ańf ayo pńńí nńwiárímí Gariri píropenístyo áwínímí nurfná Jisaso “Ámá nioní pwaríñgá nání nńfá mimónípa oépojí.” yaiwíñnigíní. Ayf rípi nání e yaiwíñnigíní. <sup>31</sup> Wiepísaríñowamíní nuréwapíyirí re urayíñnigíní, “Ámá imóníñáoní nání míyí uráná nńipíkíprfáríní. Nípíkífá aí stá wíyáú wíyi óráná xwárípayó nńwémáná ámí nńwiápńńmeámfáríní.” urayaríñgá aiwí <sup>32</sup> awa síní nńpíkwiní nńfá mimónípa nero aí masístá nńwiro nání yaríñf bí mńwígáwixíní.

“Go gone seáyi e imónanfwarfani?” rínígfá náníríní.

<sup>33</sup> Awa ańf yof Kapaneamí nńremoro ańfyo nńpáwiro nńñwearfná Jisaso wiepísaríñowamí yaríñf re wíñnigíní, “Óf e nńbíranéná pí xwíyftá nńrígá bfwíxíní?” urfagí aiwí <sup>34</sup> awa “Negf woxí goxí ámíná nímónírí neameñweañáná wfone sńmañwfyóníñf ínímí yeáyf rurfnanfwaríní?” nńrígá bftá eñagí nání ayá nero xwíyftá bí murf kíkífá yaríñgfta <sup>35</sup> o éf nńñweámáná wiepísaríñf wé wúkaú síkwf wáú awamí “Soyfné awí neáníro re ñwénapfpojí.” nurírí re uríñnigíní, “Ámá ‘Nioní sńmañwfyóníñf onurfnayípojí.’ nńyáiwíríño re éwíñnigíní. Ámá nńyoní xńnáníñf nímónírí arírá wíwíñnigíní.” nurírí <sup>36</sup> nńiáwf miá bí nńmearí áwíní e éf nurárímáná wé nńmakfkiyirí ámí re uríñnigíní, <sup>37</sup> “Ámá wo nioní nńxfdrfnáyf nńiáwf ríprńñf imóníñfyo peayf mńwianf wéyo nńmerfnáyf apimíní wéyo mńmearíníní. Nioní wéyo nńmerí gf ápo, nńrowárénapíñomí ení wéyo umerí yaríní.” uríñnigíní.

“Ayf tftámíní mńkumíxńnigfáyf none tftámíní imóníní.” uríñf náníríní.

<sup>38</sup> Jono re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Neaieɪsarɪjoxɪnɪ, none á má wo yoʃ joxɪyá nɪrɪrɪ imɪó mɪxɪ umáɪnowárarɪjagɪ nɪwɪnɪrane o none tɪnɪ nawɪnɪ memearɪjagɪ nánɪ xe oenɪrɪ sɪŋwɪ wɪnanɪrɪ eŋwámantɪ.” urɪagɪ <sup>39</sup> Jisaso re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Apɪ e imɪxáná pɪrɪ mɪwɪaɪkɪpanɪ. Á má go go yoʃ nionɪyá nɪrɪrɪ emɪmɪ nemi nuri aŋɪnɪ ikayɪwɪ nɪmearɪpaxɪ imónɪnɪmenɪŋoɪ. <sup>40</sup> Á má ayɪ tɪámɪnɪ mɪkumɪxɪnɪpa nerɪnáyɪ ayɪ none tɪnɪ imónɪnɪ. Ayɪnánɪ e éfáyo bɪ pɪrɪ mɪwɪaɪkɪpanɪ. <sup>41</sup> Á má go go soyɪné Kiraisonɪ nɪxɪdɪro wáɪ urɪmero yarɪjagɪta nánɪ arɪrá nɪseairɪ iniɪgɪ bɪ aɪ niwɪrɪ nɪseaiapɪrɪnáyɪ, Gorɪxo e éo nánɪ wɪ dɪŋɪ arɪá mikeamó omɪ xɪxenɪ arɪrá wɪnɪfárɪnɪ.

*ɪwɪ* oépoɪnɪrɪ wɪwapɪyarɪgɪfáyɪ nánɪrɪnɪ.

<sup>42</sup> “E neri aɪwɪ á má go go nɪaɪwɪ rɪpɪamɪ nionɪ dɪŋɪ nɪkwɪroanɪro yarɪgɪfáɪpɪamɪ pɪrɪ wɪaɪkɪmɪnɪrɪ neri ɪwɪ oépoɪnɪrɪ wɪwapɪyarɪná Gorɪxo ‘O xwɪyɪfá mayorɪnɪ.’ mɪrɪ rɪxa nɪpémáná eŋáná rɪnɪŋɪ xwé wɪnɪfárɪnɪ. Sɪnɪ nɪaɪwɪpɪamɪ ɪwɪ nánɪ mɪwɪepɪsɪpa eŋáná á má wa omɪ fá nɪxero sɪŋá xwé wo sɪŋwɪ tɪnɪ gwɪ nɪjárɪro rawɪrawáyo nɪmamówárɪrɪnáyɪ, sɪpɪ eŋagɪ aɪwɪ rɪnɪŋɪ Gorɪxo wɪmɪnɪrɪ eŋɪpɪnɪŋɪ imónɪŋɪpɪmanɪ. <sup>43-44</sup> ɪwɪ nánɪ wé ɪeapá nɪsɪnɪrɪnáyɪ nɪwákwɪnɪrɪ emɪ morɪfɪnɪ. E nɪnɪrɪná rɪnɪŋɪ xwé nɪsɪnɪrɪ aɪwɪ wé rasɪá eŋɪ tɪnɪ opéɪrɪ aɪ aŋɪnamɪ nánɪ nɪpeɪrɪnáyɪ ayɪ ananɪrɪnɪ. Wé núkaúɪnɪ ɪeapá neri ɪwɪ meáú sɪnɪ ú tɪnɪ nerɪná rɪá anɪŋɪ wearɪŋɪyómɪnɪ nuri rɪá nɪrɪnɪrɪnáyɪ ayɪ nanɪmanɪ. <sup>45-46</sup> ‘Sɪkwɪ rú tɪnɪ ɪwɪ nánɪ aŋɪ oememɪnɪ.’ yaiwɪú sɪkwɪ ú mɪŋɪ nɪwákwɪnɪrɪ emɪ morɪfɪnɪ. E nɪnɪrɪná rɪnɪŋɪ xwé nɪsɪnɪrɪ aɪwɪ sɪkwɪ rasɪá eŋɪ tɪnɪ opéɪrɪ aɪ aŋɪnamɪ nánɪ nɪpeɪrɪnáyɪ ayɪ ananɪrɪnɪ. Sɪkwɪ ‘ɪwɪ nánɪ oumɪnɪ.’ yaiwɪarɪŋú tɪnɪ eŋáná

niperfána Gorixo rfa anijf wearijfyo nisikeaárrfnáyf ayf nanfmani. <sup>47</sup> Sijwf wfniyi tfini fwf nani nimorfnáyf sifwf ayi nfyori emi morfini. E ninirfná rfnijf xwé nisiniri aiwi sijwf ná wiyini nanimi opéiri aí anfnami nani nipeyirfnáyf ayf ananirini. Sijwf fwf nani mófyi tfini néisaná niperfána Gorixo rfa anijf wearijfyo nisikeaárrfnáyf ayf nanfmani. <sup>48</sup> Rfa anijf wearijfe xweamfi mipé anijf nsirif rfa eni anijf rfnirif yarifnerini.

<sup>49</sup> “Saxf aiwáyo moarigfápa Gorixo rfa eni áma nfini nanf oimónfpoynirif saxfnijf e monfárinif. <sup>50</sup> Saxf aiwá awfi imixarifef enagf nani nanfrinif. E nerif aí xegf awfi yarififpi anifpa nerif aiwánifef imónifjaná arige nerif ámi awfi enifoi? Soyfné saxfnijf nimónifro saxf aiwáyo awfi imixarifefpa áma nfyoni píranifef e nifwirfnáyf, sewanifjoyfné mifmfeyoánifpa nero píranifef nkumifxinifro néra úfrifxinif.” urififnigifini.

## 10

*Apixf emi moarigfá nanirini.*

<sup>1</sup> Jisaso niwiápfnimeari e pfini niwiárfimi nurif Judia pifropenisfyo nimúrorif iniigf Jodanif rapáyo jfarifwámi dánif warfná oxif apixif epifroyf nero o tifef e awif eánáná xegf yarififpa ámi uréwapifyarfná <sup>2</sup> Parisi wa niwímearo omif iwamfó niwifwapifyro re urifgawixinif, “Wa negf ifwf ikaxf eánififpi fá nifroro re rarifgárfinif, ‘Xegf oxo apifximi ananif emi mopaxrfinif.’ rarifgárfinif. Wa ‘Emi mopaxfmanif.’ rarifgárfinif. Joxiyá difef arige simónarfinif? ‘Ananif emi mopaxrfinif.’ rfsimónarfinif? ‘Ifwfárfinif.’ rfsimónarfinif?” urifagfa <sup>3</sup> re urififnigifini, “Moseso enifná segf seárfawéyo ifwf ikaxf nuriffná píoi urififnigifini?” urifagi <sup>4</sup> re urifgawixinif, “Moseso

ámá apixí emi moanïro nánï ananï payí re riniñpí  
 ‘Nionï ímï anihí emi móarini.’ riniñpí nearo  
 owiowárfpoyinri síñwí neanagírinï.” uríagíta aiwí  
<sup>5</sup> Jisaso re uriniñigini, “Soyíné segí dñí tñni nixídiro  
 aríki segí apixí emi moanïro yariñagíta nánï Moseso  
 ñwí ikaxí apí niriñ eañírinï. <sup>6</sup> E nerí aiwí xwiýá rípi  
 niriñ ríwaminí eañírinï, ‘Goríxo enína xwíá imixiri  
 añina imixiri nerína oxí imixiri apixí imixiri enírinï.  
<sup>7-8</sup> Ayináni oxo xaniyaúmi pñni níwiárimáná xegí apixí  
 tñni níkumixiniríná ná ayí ná biníniñí imónipisírinï.’  
 E niriñri eániñí enagi nánï xixegíni imónarígímanï.  
 Ná ayí ná biníniñí nimóniri emearígírinï. <sup>9</sup> Ayaú  
 nímeánimi nemerína Goríxo ñwiráñí enagi nánï  
 pñni níwiárimimi mupa oépiyi.” nurimi nuri <sup>10</sup> añíyo  
 nípáwiri ñweañána wiepisariñowa ámi o meánigíta nánï  
 urípi nánï yariñí wíáná <sup>11</sup> o re uriniñigini, “Ámá go go  
 xegí apixí emi nimori wí nímearínáyí, xámi meánimi  
 sípi wikárarini. <sup>12</sup> Apixí gí gí ení xegí xiagwomi pñni  
 níwiárimimi nuri womi nímeánirínáyí, xámi meániñomi  
 sípi wikárarini.” uriniñigini.

*Niaíwí* onímiápiami wé ikwíkwíarimí ení nánirini.

<sup>13-14</sup> Ámá wí Jisaso wigí niaíwí oimónipoyinri  
 wé wikwíarini nímeámi báná wiepisariñowa mixel  
 urariñagíta Jisaso awa pírí urakianïro yariñagíta níwinri  
 wikí dñí níwíawiri re uriniñigini, “Soyíné pírí  
 murakipaní. Goríxo xwioxíyo mímeámí nerí píraníñí  
 seamenweani síñáni nimóniríná o ámá niaíwí tíyí  
 yapí nioní dñí níkwírófáyo meñweanfá enagi nánï  
 soyíné pírí murakipaní. Nioní tfe nání xe obípoyí.  
<sup>15</sup> Nioní nepa searariñini. Ámá gíyí gíyí niaíwípia  
 xaniyaúmi dñí íkwíro simañwíyóní yeáyí

urńńiro yarigfápánńń Gorixomi e mepa nerńńáyf, o xwioxfyo mńmeámf neri pńránńń seameńweanfápimi wí páwipfńńfámanń.” nurńmáná <sup>16</sup> niańwńpia wńmń nńmeari sáfyo nńńwirárńńmńáná wé seáyf e wikwiárńń “Gf ápo pńránńńf oudenń.” rńń nńwia uńńnigńń.

*Ámá amńpń mńmúrónńń wo nánńńń.*

<sup>17</sup> Jisaso nńwiápńńmeámń ańf wńyo umńńńń yarńńá ámá wo o tńńf e nánń mńńf nńbńń sńmńmanńń dání xómńńf nńyńkwirń yarńńf re wńńńnigńń, “Nearéwapńyarńńf nańoxńń, arige nerńńá nionń dńńf nńyńmńńf tńńáonń imónńmńárńń?” urfagi <sup>18</sup> o “Jisaso Gorixorńńf?” oyaiwinńń re urńńńnigńń, “Joxń pń nánń ‘Nearéwapńyarńńoxńńf nńńńńńńń ‘Nańoxńńf nńńńńń? Ámá wń nańńmanń. Sa Gorixo nańorńń. <sup>19</sup> Joxń ńwń ikaxf eánńńpń nánń rńxa nńńfá imónńńń. ‘Nńwiápńńmeari ámá wń mńpńkipa erfńń. Ámá wń tńńf fńf minńpa erfńń. fńf mńmeapa erfńń. Yapń murńpa erfńń. Yapń nurepńsirń fńf murápńpa erfńń. Inókimi tńńf ápomń tńńf wéyo merńńń.’ E rńńńpń joxń rńxa nńńfá imónńńń.” urfagi <sup>20</sup> o re urńńńnigńń, “Nearéwapńyarńńoxńń, apń nńpńń sńń ononń imónńńáe dání pńńf mńwiańkń pńránńńf nńxfda bńńárńń.” urfagi <sup>21</sup> Jisaso sńńwń agwń nńwńńń wá nńwianńń nánń re urńńńnigńń, “Nńpńń nńxfďńń aiwń ámń bń sńńńń. Joxń nurń ďxf iyfá fá tńńf xwfá tńńf amńpń ďxfyfń ńńgwń nánń bń neri ńńgwń meáfyf ámá aiwá nánń ikeamónńro aikf nánń ikeamónńro egfáyo mńńf wńńxńń. E nemoxń nńbńń nńńxfďńmerńńáyf, rńwéná nńpémáná ańńnamń nánń nńpeyrńńá amńpń joxńyá aga xwé nńďeronfńń.” urfagi aiwń <sup>22</sup> o amńpń wń mńmúrónńńo eńagi nánń dńńf

sípí níwírí e mepax́ wimónfagi nání sfmímanj́ kípínj́ níyímí urínigíní.

<sup>23</sup> Sfmímanj́ kípínj́ níyímí úagi Jisaso xeǵ wiep̄saríñowamí sñẃ níwínímerí re urínigíní, “Amípí xwé t́ǵáý ananí Goríxomí dñj́ níwíkw̄roro o xwiox́yo míméáḿ nerí umeñweańte páwipax́maní.” nurírí <sup>24</sup> awa xfo ŕf́pí nání udud́ yaríñaǵfa níwínírí ámí re urínigíní, “Niaíwoýné, ámá wí aníj́ miní yaníro nero aiwí ananí Goríxomí dñj́ níwíkw̄roro o xwiox́yo míméáḿ nerí umeñweańte páwipax́maní. <sup>25</sup> ‘Kamerí enj́ rapírapí gẃ kiwearíǵfa óf́yímí ananí páwipax́ríní.’ ríyaiwiaríñoí? Ámá amípí xwé t́ǵáý kamerí enj́ óf́yímí mípáwipa éf́p̄nínj́ Goríxo seameñweańte nání ananí páwipax́maní.” urf́agi <sup>26</sup> awa udud́ níkáríníro re uríǵfawixíní, “E imóníñáná ámá gíyo Goríxo yeáý uyímíxemeańfárání?” urf́agfa <sup>27</sup> Jisaso sñẃ agẃ níwínímáná re urínigíní, “Ámá wí mepa epax́ nimónímáná aiwí Goríxoyá dñj́ t́níní ananí. Amípí Goríxo mepa epax́ wí mimóníñagi nání oyá dñj́ t́níní epax́ríní.” uráná <sup>28</sup> Pitao re urínigíní, “Ai, none neǵ amípí ríxa p̄níní níwiárímí joxí ríx́dímearíñwíní.” urf́agi <sup>29-30</sup> Jisaso re urínigíní, “Nepa seararíní. Ámá gíý gíý nioní dñj́ níwíkw̄roro xwíýfá nioní nání yaý seainaríj́pí wáf urímero ení éf́áý xexírímeáyoraní, xínáíwamírání, xeǵ niaíwíyoraní, xeǵ añrání, xeǵ aiwá omíñrání, p̄níní níwiárímí níx́dírínáý, síní mípé xẃfáyo níñweaŕfná xexírímeá imónfáý xínáíwa imónfáý xeǵ niaíwí imónfáý xínáíwa imónfáý xeǵ niaíwí imónfáý xeǵ añj́ imónfáý xeǵ aiwá omíñj́ imónfáý wiwaníñý p̄níní wiárífáyo seáý émí múrónínfáríní. E nerí aí nioní níx́daríñaǵfa xeaníj́



eni niwímeanfárini. Ayí eni aṅfí ríwéná imónínfáyo diṅfí niyiminiṅfí tífááyí nimóniro ḡweapírífárini. <sup>31</sup> E nerí aiwí ámá 'Xwéonirini.' níríro xámi xámi imónaríḡfááyí níperíná surímá yáripírífárini. Agwí riná surímá ḡweagfááyí níperíná xámiṅfíyo múropírífárini." uríṅinigiṅí.

*Ámi yumfí "Nínipíkipírífárini." uríṅfí nánirini.*

<sup>32</sup> Awa ófíyo nuro aṅfí yoí Jerusaremí nání niyiríná wiepísariṅowa Jisaso aríkí aṅfí apimi nání niyirí xámi umeaaríṅagi níwíníro ududfí niníro ámá Jisasomí xídaríḡfááyí wí eni ayá s'wí uroaríṅagi o ámi xegfí wiepísariṅfí wé wúkaú síkwí waú awami ná dáminí e nímfaurí ámi xíomí wa wipírífápi nání áwanfí nurirí <sup>33</sup> re uríṅinigiṅí, "None Jerusaremí nání niyirane rémóáná ámá imóníṅáoní re níkeaárípírífárini. Ámá wo nioní nání miyí uráná apaxípaníṅfí imóníḡfá xwéowa t'fíni ḡwí ikaxí eániṅfípi mewegfáwa t'fíni nioní xwiríxí níniṅméro xwíy'fá níniṅmeáríro 'Sa joxinirini.' níniṅméro nípíkímoaníro wauyowamí m'fíni níwipírífárini. <sup>34</sup> M'fíni níwíáná awa ríperírí níro reanwí núríro iwanfí nearo nínífasáná nípíkípirífárini. Nínipíkíro aiwí s'fá wíyáú wíyi óráná ámi wíápnímeámfárini." uríṅinigiṅí.

*Jono t'fíni Jemiso t'fíni yaríṅfí wigfípi nánirini.*

<sup>35</sup> Sebediomí xewaxowáú Jemiso t'fíni xogwáo Jono t'fíni aṅwí e nuri Jisasomí re uríḡfísixini, "Nearéwapíyaríṅoxini, yawawi pí pí nání yaríṅfí síwíy'fí joxí ananí niyeaiirfárfani?" uríḡfí <sup>36</sup> o re uríṅinigiṅí, "Nioní pí eaiimí níraríṅí?" uríḡfí <sup>37</sup> awáú yawawi ení áminá imóníwinigiṅíni wiepísariṅfí w'fá yawawi símanwíyóníṅfí yeáyí yeurínítríxini re uríḡfísixini, "Joxí idáná ámináoxí nímoníni meḡweanáná ámá n'fíni

sĩmanwĩyónĩnĩ yeáyĩ rurĩnáná yawawi joxiyá wéyo minĩ minĩ onweápiyĩnĩnĩ sĩnwf yeanĩrĩréĩranĩ?” urĩagfĩ aiwĩ <sup>38</sup> Jisaso re urĩnĩnĩnĩnĩ, “Awagwĩ yarĩnĩ niarĩgĩĩpĩ nánĩ nĩjĩfá mimónĩpa neri nánĩ yarĩnĩ niarĩnĩ.” nurĩnĩ ewayĩ xwĩyĩfá ámá wa xĩfomi pĩkipĩrĩfá enagĩ nánĩ áwanĩ nurĩrĩná yarĩnĩ re winĩnĩnĩnĩ, “Awagwĩ inĩgĩ sĩxĩ nionĩ nĩmĩfáwá ananĩ nĩpaxĩ imónĩpĩsĩĩranĩ? Inĩgĩ waxĩyo nionĩ xémfápi awagwĩ enĩ ananĩ xepaxĩ imónĩpĩsĩĩranĩ?” yarĩnĩ wíaná <sup>39</sup> awaú re urĩgĩsĩxĩnĩ, “Ananĩrĩnĩ. Yawawi nepaxĩrĩnĩ.” urĩagfĩ o re urĩnĩnĩnĩnĩ, “Inĩgĩ nionĩ nĩmĩfáwá awagwĩ enĩ nĩpĩsĩĩrĩnĩ. Inĩgĩ waxĩ nionĩ xémfápi awagwĩ enĩ xepĩsĩĩrĩnĩ. <sup>40</sup> E neri aiwĩ ‘Woxĩ rĩmĩ dánĩ nweatĩ. Woxĩ rĩmĩ dánĩ nweatĩ.’ wĩ earĩpaxonĩmanĩ. Gorĩxo xewanĩnjo earĩpaxĩrĩnĩ. Xĩfó wimónarĩnĩ goxĩ goxĩ ‘Jisasomĩ minĩ minĩ nweápiyĩ.’ earĩpaxĩrĩnĩ.” urarĩná <sup>41</sup> wiepĩsarĩnĩ wé wúkaú wĩfá Jemiso tĩnĩ xogwáo Jono tĩnĩ e urarĩnagfĩ arĩfá nĩwiro wikĩ dĩnĩ nĩwĩaiwiro yarĩná <sup>42</sup> Jisaso “Nionĩ tĩnĩ anwĩ re bĩpoyĩ.” nurĩnĩ re urĩnĩnĩnĩnĩ, “Émáiyá áminá menweagfáwa seáyĩ e nimónĩro wigfĩ ámáyo ayá mirĩmĩxĩ peayĩ wianarĩgĩfárinĩ. <sup>43</sup> E neri aiwĩ awa yarĩgĩfápa axĩpĩ mimónĩpanĩ. Go go segfĩ rárónĩnĩ nimónĩrĩnáyĩ wĩoyĩnéyá omĩnĩ seaiarĩnjo nimónĩrĩ arĩrá seaĩwĩnĩnĩ. <sup>44</sup> Go go xámĩ xĩráónĩnĩ imónĩoxĩ xĩnánĩnĩnĩ nimónĩrĩ ámá nĩyonĩ sanĩ urápi métrĩxĩnĩ. <sup>45</sup> Nionĩ enĩ ámá imónĩnĩnĩnĩ aĩ ámá sanĩ nĩrápiĩrĩ nánĩ weapiĩnĩnĩnĩ. Ámá nĩnĩ nánĩ nupeirĩ gwĩnĩnĩ roayĩrĩmĩgĩnĩnĩ weapiĩnĩnĩ.” urĩnĩnĩnĩnĩ.

Sĩnwf supárinĩ Batimiasomĩ nanĩ imĩxĩnĩ nánĩrĩnĩ.

<sup>46</sup> Jisaso wiepĩsarĩnjo wá tĩnĩ nawĩnĩ sĩnĩ Jerusaremĩ nánĩ nĩyiro anĩ áwĩnĩ e bimĩ xegfĩ yofĩ Jeriko nĩrémoro

ríxa aṅf apimi wiárf múroan̄ro yarfná áamá s̄ṅw̄f supár̄ṅf wo —O om̄ṅf mepaxo eṅagi nán̄i óf maṅfpá t̄fni n̄ṅweámáná n̄ṅw̄f nán̄i t̄fni aiwá nán̄i t̄fni r̄ix̄ṅf urar̄ṅor̄ini. Xano xegf yoḥ Timiasor̄ini. X̄to xegf yoḥ Batimiasor̄ini. O óf maṅfpá t̄fni n̄ṅwearfná arfá wítyf re wiṅṅniḡini. <sup>47</sup> “Nasaret̄i d̄aṅf Jisaso daiwo pwar̄ini.” rar̄ṅagfá arfá e n̄wiri r̄faiwá eṅf t̄fni re rayiṅniḡini, “Jisasox̄i, rár̄fawé m̄ixf ináyf Depitoyáox̄ini, wá n̄wianet̄i.” urar̄ṅagi <sup>48</sup> áamá wí m̄ixf r̄fá t̄ṅf nur̄ro “Ríxa p̄fni wiáret̄i.” ur̄fagfá aiw̄i arfki w̄ini eṅf t̄fni r̄faiwá re rayiṅniḡini, “Rár̄fawé m̄ixf ináyf Depitoyáox̄ini, wá n̄wianet̄i.” urayar̄ṅagi <sup>49</sup> Jisaso xegf pwar̄iṅe n̄rómáná re r̄ṅniḡini, “Om̄i r̄faiwá ur̄poyi.” ur̄fagi ayf om̄i r̄faiwá nur̄ro re ur̄igfawix̄ini, “O wiárf n̄múroar̄in̄ri ayá s̄w̄f m̄ir̄ropant̄i. Jox̄i nán̄i r̄faiwá r̄rar̄ini. Ríxa Wiápf̄n̄imeat̄i.” uráná <sup>50</sup> iyfá n̄p̄an̄riṅweaṅf n̄p̄ir̄ri em̄i n̄móm̄i n̄wiápf̄n̄imeám̄i nur̄i Jisasom̄i wímeááná <sup>51</sup> o re ur̄ṅniḡini, “Nion̄i pí sim̄i nán̄i n̄rar̄ṅini?” ur̄fagi s̄ṅw̄f supár̄iṅo re ur̄ṅniḡini, “Nearéwap̄yar̄iṅox̄ini, nion̄i ríxa s̄ṅw̄f oan̄im̄in̄ri r̄rar̄ṅini.” ur̄fagi <sup>52</sup> o re ur̄ṅniḡini, “Jox̄i d̄ṅf n̄in̄kw̄ror̄i nán̄i d̄ixf s̄ṅw̄f ríxa naṅf an̄f̄ini. D̄ixf aṅf ui.” uráná re eṅniḡini. Ám̄i ríxa s̄ṅw̄f noxoar̄i nan̄r̄fná óf e d̄áni Jisasom̄i r̄fw̄yo núm̄i un̄ṅniḡini.

## 11

*Jerusalem̄*yo n̄rémorfná m̄ixf ináyf rémoar̄igfápa rémon̄f nán̄r̄ini.

<sup>1-2</sup> Jerusalem̄i t̄ṅf aṅw̄i e n̄rémorfná aṅf on̄im̄iá biaú xegf yoḥ r̄ipiaúr̄ini. Bet̄ipasi t̄fni Betani t̄fni apiaúr̄ini. Aṅf apiaúyf d̄fw̄f xegf yoḥ Oripipá t̄ṅf e n̄rémoro Jisaso xegf wiep̄sar̄iṅfyf waúm̄i re uowár̄ṅniḡini, “Awagwí

anj dayo ikwíroniŋpimi nání nuri rixa nírémori dogí sipíkí wo ámá wí sini seáyí e éf mŋwearingfo gwí yurárinŋagi sŋwí nŋwiniŋná níkweari nimeámi bŋpiyi. <sup>3</sup> Ámá wí ‘Pí nání íkweariŋi?’ yariŋí e eafánáyí, re urŋpiyi, ‘Yegí Ámináo dogí romi seáyí e nŋxeweari uni nání íkweariŋwi. Rixa nŋxeweari nimeámi numáná ámi re wŋrenapinŋoi.’ urŋpiyi.” uowaráná <sup>4</sup> awáu nuri ámá wiyoyá anj íwí e dogí sipíkí wo gwí niyurárinmáná óf e roŋagi nŋwiniŋi íkweariŋná <sup>5</sup> ámá wí dae rogŋáyí yariŋí re wigfawixini, “Awagwí pí nání dogí o íkweariŋi?” urŋagí <sup>6</sup> awáu Jisaso “Re urŋpiyi.” urŋpi axŋpi uráná ayí xe oíkweapiyiniŋi sŋwí winŋagí <sup>7</sup> awáu dogí sipíko Jisaso tŋí e níméra nŋbiri nŋwárimáná Jisaso seáyí e éf xeweani nání wigí iyá seáyí e ikwiáraná o seáyí e nŋxeweari nimeámi warŋná <sup>8</sup> ámá obaxí wí enjíná mŋxí ináyowami yayí wianiro nání wigí iyá nŋpirayiro óf e íkwianwí neapára warŋgápa axŋpi wigí iyá óf e íkwianwí neapára warŋná wí ópá tŋí e írimŋí nánŋiŋí íkwianwí nŋdoro óf e íkwianwí neapára warŋná <sup>9</sup> Jisaso áwini e enjána xámi warŋgááyí tŋi rŋwŋyo warŋgááyí tŋi rŋaiwá re nŋra ugŋawixini, “Gorixomi seáyí e oumeaneyí. Ámá Áminá Gorixo uowárenapŋagi barŋí ro oyá dŋí tŋi seáyí e imónŋwiniŋini. <sup>10</sup> Arŋowa mŋxí ináyí Depitoyá xwioxŋyo ŋweaagŋápa xwioxí nene ŋweanŋwá nání nimóga barŋípi Gorixoyá dŋí tŋi seáyí e imónŋwiniŋini. Anŋnami seáyí e imónŋjomi seáyí e oumeaneyí.” nŋra ugŋawixini.

*Íkíá pikí wŋnami ramixiŋí nánŋini.*

<sup>11</sup> Rixa Jerusaremi nírémoro Jisaso anj rŋdiyowá yariŋŋiwami nŋpáwiri wá íkwíroniŋí e dání wenŋí

ami ami nemeriti rixa sfa orariniagi niwiniiti xegfi  
 wiepsarini fi we wuka si kwfi wau tini nawini anfi yofi  
 Betani nani nuro sa wegfa<sup>12</sup> wifapi tini niwifitini meami  
 Betani pfiti niwiaritimi nurina Jisaso agwi wiagi  
<sup>13</sup> wenifi eyi wininiginiti. Ikfa yofi pikiyi riniifi  
 wina, ifi inifina jfami jfina ronagi niwiniiti  
 sogwi nani pfa emiiti anwi e nurit wenifi eyi  
 wininiginiti. Na mwe ifitini inariniagi niwiniiti xegfi  
 na wearinina sinti mimoninigi nani na miwenagi  
 niwiniiti<sup>14</sup> wiepsariniowa arfa egte dani ikfanami re  
 uriniginiti, "Ikfa rinaxitni, ama wi sogwi midanipa  
 eprifa nani na miwepa sa anifi re eirixitni." urafina  
 wiepsariniowa arfa wigfawixitni.

Anfi ridiyowa yarigfiwami dani mixfi uwarapifi  
 naniitni.

<sup>15</sup> Jerusaremiti niremore anfi ridiyowa yarigfiwami  
 nipawiro Jisaso re eniginiti. Ama anfi iwami inimi  
 bi inarigfayo mixdamfi wiwaritni ama nigwi senisfi  
 ninayiro tarigfayiya ikwanwi mimiwiarfi eri ama ifi  
 xawiofi ridiyowa nani bi inarigfayfi ikwanwi ef  
 njwearigfapi mimiwiarfi eri<sup>16</sup> ama sanfi amipi xwanwi  
 nikwonitimi anfi iwami awinitimi anwi e imonije  
 xemoarigfayo pifi wialkimfi witi eniginiti.<sup>17</sup> E nemana  
 iwamfo nurewapiyirina mifi nirori re uriniginiti, "Re  
 miritinipa reni, 'Anfi Gorixoniyaiwa nani re riptrafitni,  
 "Ama gwi witi witi nini Gorixomi xwiyfa uriprifa nani  
 oya anjwaritni." riptrafitni.' miritinipa reni? E niritinipi  
 aiwi soyine ifi mearigfayfi yarigfapa axpfitifi nero  
 nani anfi riwa ifi mearigfayiya anifiifi imonitni."  
 uriniginiti.

<sup>18</sup> Apaxipanifi imonigfa xweowa tini nwi ikaxfi  
 eanipifi mewegfa tini ama wi "Jisaso e neararitni.

E neararini.” rarinagfa arfa niwiro amayf o xwiyfa uréwapiyarinyf nani rixa dñf nipikinro nini Jisomini xfdiprixiniri wayf nero inimi omi pikianro nani mekaxf nimera ugawixini. <sup>19</sup> Sfa ayf ayo sfa orarfa o wiepsariñowa tñi Jerusarem pñi niwiarimi nuro añf wiyó sá weagfáriní.

*Pikina yíweárinagi winigfa nanirini.*

<sup>20</sup> Jisaso wiepsariñowa tñi sá wegfa wápi tñi niwiápinimearo Jerusarem nani nurfna wenñf éáyf winigfawixini. Íkfa pikina mfkf aí tñi rixa yeáyf yárfagi niwinro <sup>21</sup> Pitao Jisaso aginá épi nani dñf winfagi mñf sñá neániri re urñiniginí, “Ai, nearéwapiyarinoxini, íkfa pikina joxi aginá ramixarfa rixa yíweánarinini.” urfagi <sup>22</sup> o “Emimf nioni éapa awa eni epaxriní.” niyiwiri nani re urñiniginí, “Soyné eni Gorixomi dñf niwikwíroa úpoyí. <sup>23</sup> Nioni nepa seararñini. Ámá gíyf gíyf ‘Dfwf ripá nija rawrawáyo opiéroni.’ riri dñf ná bini mori xfo rípi ‘Xixeni imóninñoi.’ yaiwiri nerfnáyf, Gorixoyá dñf tñi xixeni enñoi. <sup>24</sup> Ayinani soyné woxi woxi Gorixomi yarñf niwirfna ‘Nioni re emfáriní.’ uriro omi dñf wkwíroo ‘Gorixoyá dñf tñi xixeni imóninfáriní.’ yaiwiro nerfnáyf, oyá dñf tñi xixeni imóninfáriní. <sup>25</sup> Soyné woxi woxi éf niroo Gorixomi yarñf niwirfnáyf, ámá wí sipi seaikarfáyf wikf m-wónipa nero yokwarimf wífrixiní. E nerfnáyf, segf ápo añnamí ñweaño sipi soyné wimixfápi nani eni yokwarimf seaiinfáriní. <sup>26</sup> E mepa nerfnáyf, añnamí ñweaño soyné manf pfrf wiaikigfápi nani yokwarimf seaiinfámaní.” urñiniginí.

“‘Néní tñoxi imóni.’ go rirñoi?” urigfa nanirini.

<sup>27</sup> Rixa Jerusaremí nírémoro Jisaso aní rídiyowá yarígfiwámí ínimí aní emearfná apaxfpáníjfi imónígfá xwéowa tfini nwf ikaxí eáníjfi mewegfáwa tfini Judayf mebáowa tfini omí níwímearo <sup>28</sup> re urígfawixíni, “Aga go rírfagi áamá aní rídiyowá yaríjwáiwá riwámí bfi inarígfáyo míxídamí éinígíni? Díní goyá tfini e éinígíni?” uríagfa <sup>29</sup> Jisaso re uríjínígíni, “Nioní ení yaríjfi bfi oseaimíni. Soyfné nioniyápi áwaní níránáyí, nioní ení ‘E éiríxíni.’ nírijo nání ananí áwaní searímíni.” nuríri <sup>30</sup> re uríjínígíni, “Yaríjfi nioniyá rípiríni. Jono wayí níneameaia wago anínamí nweanoyá díní tfini wayí níneameaia wagfraní? Xfoyá díní tfini yagfraní? Nioniyá api nání xámí áwaní nírfpoyí.” uráná <sup>31</sup> wiwaníjowa díní nímore ínimí yaríjfi re niga ugíawixíni, “None ‘Jono Goríxo díní ukíkayonagi yagfríni.’ áwaní e nuríranénáyí o re nearíníjoi, ‘Pí nání Jono searagfípi nání míkwrópa néra ugíawixíni?’ nearíníjoi.” níriníro <sup>32</sup> ámi ínimí re rínígfawixíni, “None ‘Jono xegí díní tfini yagfríni.’ uraníréwíni? Oweoi. Ámá sípfa re epíroyí egfáyí iwaní neaeapfríxíni.” níriníro —Judayf níni Jono nání “Goríxoyá wfa rókiamoagí worfani?” yaiwiarígfá enagi nání “Api ení xixeni urípaxí mimóníni.” níriníro ámá iwaní neaeapfríxíní wáyí nero nání áwaní murí <sup>33</sup> re urígfawixíni, “Oweoi, none majfáríni.” uríagfa Jisaso “Nioní ení ‘Joxí e éiríxíni.’ nírijo nání áwaní wí nísearímíméni.” uríjínígíni.

## 12

Ewayí ikaxí wainí omíjfi síjwí uwíniarígfáwa náníriní.

<sup>1</sup> Jisaso ewayf xwiyfá wí ɲwí ikaxf eánɲfpi mewegfáwami tñni Parisiowami tñni nuriri re urɲɲnigini, “Ámá wo wainf uraxf iwífá nuriri xwífná nrori wainf xegf iniigf nɲpírfá nání wainf sogwf xoyikímí enfa nání sɲɲáyo óf nrixiiri wainf omɲɲyo áwiniimi aɲf awí ɲweapírfá nání seáyí émi nimirá nɲpeyiri nétsáná ámá wí sɲɲwí uwínaxfdipírfá nání re urɲɲnigini, ‘Wainf sogwf niáf éánáyf bi soyfne segf mearo nioni gf meari emfa nání nioniyá omɲɲ rɲpimi anani sɲɲwí nɲwinipírfáraní?’ nurimi aɲf wíyo ememiniiri nání nuri nɲɲweátsáná <sup>2</sup> wainf rixa niáf enjáná xegf omɲɲf wiariǵfá womi re uowárɲɲnigini, ‘Joxi nioniyá wainf omɲɲyo nání nuri iniigf wainf awa nioni nání nixiri iwajfá niárfápi nurápiyai.’ uowárɲɲgi o nuri <sup>3</sup> omɲɲyo rémóáná awa re egfawixini. íá nixero wé neáfásáná anípáomi uowárɲɲawixini. <sup>4</sup> Anípáomi uowárɲɲfá nání omɲɲf xiáwo ámi xegf omɲɲf wiariǵfá ámi womi uowáráná awa re egfawixini. Omi xegf mɲɲyo mɲɲf roro sipi wikáiro wíagfá <sup>5</sup> omɲɲf xiáwo ámi wo uowáráná omi nɲpikiro tɲagfá o ámi wami uowáráná wíyo iwanɲni nearo wáiro wíyo nɲpikiro tiro néfasáná enjáná <sup>6</sup> ámi wo xegf xewaxo dɲɲf sixf uyiɲo sini enagf omi nuowárífná re rɲɲnigini, “Gf íwo enagf nání sipi wí mɲwimxípa nero arfá wipírói.” nimónarini.’ ríí aiwi <sup>7</sup> xewaxo rémóáná wainf omɲɲf sɲɲwí uwínariǵfáwa re rɲniǵfawixini, ‘Íwf ro xanoyá dɲɲf tɲɲo enagf nání omɲɲf rɲpi nñni negfpi meanfáwá nání opikianeyí.’ nriñiro <sup>8</sup> omi íá nixero nɲpikiro omɲɲyo bfaniriwámini moaigfawixini.” Jisaso ewayf xwiyfá api nuriri <sup>9</sup> re urɲɲnigini, “Omɲɲf xiáwo omɲɲf sɲɲwí uwínariǵfáwami pí winɲo? O nɲbiri awami xwírfá nixeri ámi sɲɲf wa sɲɲwí



uwɪnɪpɪrɪfa nɔnɪ wɔrɪnɪŋoɪ.” nurɪrɪ <sup>10</sup> re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ewayɪ xwɪyɪfɔ Bɪkwɪyo eɔnɪŋɪ rɪpɪ enɪ fɔ mɪropa egɪɔrɔnɪ? ‘Sɪŋɔ ɔŋɪ mɪrarɪgɪfɔwɔ sɪŋɔ awɪaxɪ nɔnɪ pɪfɔ nerɪfnɔ wo “Sɪpɪrɪnɪ.” nɪrɪro emɪ mɔfɔ nɔnɪ Gorɪxo “Sɪŋɔ o tɪnɪ xɔmɪ nɪtɪrɪfnɔyɪ ɔŋɪ enɪ neɔnɪrɪ nɔŋɪ imɔnɪnɪŋoɪ.” nɪrɪrɪ sɪŋɔ o nɪmearɪ tɔnɔ ɔŋɪ enɪ neɔnɪrɪ nɔŋɪ imɔnɪŋɪrɪnɪ. <sup>11</sup> Gorɪxo e ɛfɪ ɛŋagɪ nɔnɪ nene sɪŋwɪ nɪwɪnɪrɪfnɔ aga nɔŋɪ imɔnɪŋagɪ wɪnarɪŋwɔrɪnɪ.’ E eɔnɪŋɪpɪ soyɪnɛ fɔ mɪropa egɪɔrɔnɪ?” urɪfagɪ <sup>12</sup> awɔ “None nɔnɪ dɪŋɪ nɪneaiɔwɪrɪ ewayɪ xwɪyɪfɔ apɪ rɪfɔ nearɔrɪnɪ?” nɪyɔɪwɪro rɪxa fɔ oxɪraneyɪnɪrɪ ɛfɔyɪ ɔmɔ sɪpɪfɔ Jɪsasomɪ arɪfɔ wɪnɪro nɔnɪ o tɪŋɪ e epɪroyɪ egɪfɔ nɔnɪ wɔyɪfɔ nero nɔnɪ omɪ pɪnɪ nɪwɪarɪmɪ ugɪawɪxɪnɪ.

Nɪgwɪfɔ ɛmɔyɔ takɪsɪfɔ nɔnɪ wɪarɪgɪfɔ nɔnɪrɪnɪ.

<sup>13</sup> Awɔ nuro ɪnɪmɪ re rɪnɪgɪfɔwɪxɪnɪ, “Omɪ pasɔnɪŋɪfɔ nurɪrane yapɪfɔ re urɛwɔpɪyanɪfɔwɪnɪ, ‘Nɪgwɪfɔ nɔnɪ takɪsɪfɔ ɛmɔyɪfɔ nearɔpɔrɪgɪfɔpɪ sɪnɪ mɪnɪ wɪnɪrɛwɪnɪ? Mɪnɪ mɪwɪpɔ yanɪrɛwɪnɪ?’ urɔnɪfɔwɪnɪ. O ‘Oweoɪ, sɪnɪ mɪnɪ mɪwɪpɔ ɛpoyɪ.’ rɔnɔyɪfɔ, wɔuyowɔ omɪ fɔ nɪxero gwɪfɔ yɪpɪrɔoɪ. E mɪrɪpɔ nerɪ ‘Oyɪ, seyɪnɛ mɪnɪ nɪwɪrɪfnɔ ɔpɔnɪ yanɪŋoɪ.’ rɔnɔyɪfɔ, ɔmɔ sɪpɪfɔyɪfɔ ɔmɪ arɪfɔ bɪ mɪwɪfɔ nero pɪnɪ wɪarɪpɪrɔoɪ.” nɪrɪnɪro Parɪsɪ wɔ tɪnɪ mɪxɪfɔ ɪnɔyɪfɔ Xeroto tɪnɪ nɪkumɪxɪnɪro emearɪgɪfɔ wɔ tɪnɪ xwɪyɪfɔ apɪ tɪnɪ pasɔnɪŋɪfɔ urɔnɪro nɔnɪ Jɪsaso tɪŋɪfɔ e urɔwɔrɔnɔ <sup>14</sup> awɔ omɪ nɪwɪmearo weyɪfɔ numearɪro re urɪgɪfɔwɪxɪnɪ, “Nearɛwɔpɪyarɪŋoxɪnɪ, nɪnearɛwɔpɪyɪrɪfnɔ nepɔnɪ nearɛwɔpɪyarɪŋoxɪrɪnɪ. ɔmɔ ɔmɪnɔowɔyɔ sɪŋwɪyɔ dɔnɪ ɔfɔ xwɪyɪfɔ ɔmɪ xegɪfɔ bɪ mɪrɪfɔ ɔxɪpɪnɪ rarɪŋoxɪrɪnɪ. Sɪpɪrɪrɪ nɔŋɪ rɪrɪ yanɪŋɪfɔmɔnɪ. Xwɪyɪfɔ Gorɪxoyɔnɪ xɪxenɪ nearɛwɔpɪyarɪŋɪrɪnɪ.” nurɪrɪ yanɪŋɪfɔ re wɪgɪfɔwɪxɪnɪ, “ɛmɔyɪfɔ mɪxɪfɔ ɪnɔyɪfɔ Sɪsaoyɪ rɪnɪŋomɪ takɪsɪfɔ nɔnɪ

nigwí mĩnĩ wiarĩwápi sĩnĩ mĩnĩ wiayaniréwĩnĩ? Pĩnĩ wiaraniréwĩnĩ? <sup>15</sup> Sĩnĩ ananĩ mĩnĩ wianiréwĩnĩ? Mĩnĩ miwipa yaniréwĩnĩ?” urfagfa aiwĩ o “Yapf nĩréwapĩyanĩro rĩnrarĩŋoĩ?” nĩyaiwirĩ re urĩŋĩnigĩnĩ, “Soyfne pí nánĩ yapf pasanĩŋf nĩwapĩyarĩŋoĩ? Émáfyá monf bĩ sŋwĩ winanĩ nĩmeámĩ bĩpoyĩ.” nurĩrĩ <sup>16</sup> rĩxa nĩmeámĩ báná o re urĩŋĩnigĩnĩ, “Nĩgwĩ rĩpimĩ yoŋ goyá tĩnĩ sĩmĩmanf goyá tĩnĩ ŋweanĩ?” urfagf awa re urĩgfawixĩnĩ, “Émáfyá mĩxĩ ináyf Sisaoyá ŋweanĩ.” urfagfa <sup>17</sup> o re urĩŋĩnigĩnĩ, “Sisaoyá sĩmĩmanf ŋweanagĩ nánĩ ayf oyárinĩ. Ayĩnánĩ mĩnĩ wĩrĩrxĩnĩ.” nurĩrĩ ámá Gorĩxo xewanĩŋónĩŋf imixĩŋf enagĩ nánĩ omĩ dŋŋf owĩkwĩrópoyĩnrĩrĩ ámĩ re urĩŋĩnigĩnĩ, “Amĩpĩ Gorĩxoyánĩŋf imónĩŋfpi Gorĩxomĩ enĩ mĩnĩ wĩrĩrxĩnĩ.” uráná awa ududf ayá wĩ winĩŋĩnigĩnĩ.

*“Ámá amĩ wiápfĩnĩmeapfĩfárinĩ.” urĩŋf nánĩrĩnĩ.*

<sup>18</sup> Ámá Judayf wa Sajusiyf rĩnĩŋf wa — Sajusiowa re rarĩgfáwa, “Ámá nĩpémáná enánáyf wĩ nĩwiápfĩnĩmeapaxĩmanĩ.” rarĩgfáwarĩnĩ. Awa nĩbĩro Jisasomĩ nĩwĩmearo <sup>19</sup> mĩŋf nĩrore re urĩgfawixĩnĩ, “Nearéwapĩyarĩŋoxĩnĩ, Moseso enĩná nene nánĩ ŋwĩ ikaxf bĩ re nrĩrĩ rfwamĩŋf eanfĩrĩnĩ, ‘Ámá wo sĩnĩ niaíwĩ meméá péánáyf xegf apĩxĩ sĩnĩ ŋweanánáyf péomĩ xexĩrfmeáowa wo niaíwĩ wiemeainĩ nánĩ anĩ meáwĩnĩgĩnĩ.’ e nrĩrĩ eanfĩrĩnĩ.” nurĩmáná <sup>20</sup> ewayf xwiyfá rĩpi urĩgfawixĩnĩ, “Xexĩrfmeáowa wé wĩúmĩ dŋŋf waú enáná wo apĩxĩ wĩ nĩmeari niaíwĩ meméá péánáyf <sup>21</sup> ámĩ xexĩrfmeáowa wo anĩmĩ nĩmeari o enĩ niaíwĩ meméá péánáyf <sup>22</sup> xexĩrfmeáowa ámĩ wo awaú egfĩpa axĩpi nerĩ <sup>23</sup> nowanĩ enĩ e néra nuro niaíwĩ wĩ meméá nĩpémáná enánáyf apĩxĩ enĩ peŋĩnigĩnĩ.” Ewayf xwiyfá Jisasomĩ e nurĩro yarĩŋf re wigfawixĩnĩ,

“Ríwéná áamá pegfá nńniyí wiápńńimeáána xexirńmeá wé wńúmi dńńf waú awa eni nńwiápńńimearńńa apixí axími meagńawa enagń nńńi apixí go go meanagń winanńwńrńanń?” yarńńf e wńána <sup>24</sup> Jisaso re urńńńinigńńi, “Soyńné xwńyńá Gorńxoyá Bńkwńyo eńńńfpi nńńi nńńfńa mimonńpa ero enń sixń eńńńf Gorńxoyńpi nńńi eni nńńfńa mimonńpa ero nero nńńi xwńyńá wasńwń rarńńoń. <sup>25</sup> Pegńáyńf nńwiápńńimearónńa ámi meńńpńrńńamanń. Anńńnajń anńńnami ņweńwńa imonńńgńńapa axńpi e ņweapńrńńarńńi. <sup>26</sup> E nńrńri aiwń segń dńńf ‘Pegńáyńf ámi wiápńńimeapaxńmanń.’ yaiwńarńgńńáyńf nńńi xwńyńá bń osearńminńi.” nurńrń re urńńńinigńńi, “Pegńáyńf ámi nńwiápńńimeapńrńńarńńi. Xwńyńá enńńa Moseso ikńńa onńmianńńa rńńa minńf ápińwńf wearńńagń winńńfpi nńńi Bńkwńyo nńrńnirń eńńńfpi sinńfń fń mńropa regńawixńńi? Moseso rńńa apimi sńńwńf winńńa xegń xińwowa Ebńrńńamo tńńi Aisako tńńi Jekopo tńńi awa pegńńami enńńa aiwń omi Gorńxo re urńńńinigńńi, ‘Nionń dńxń rńwowa Ebńrńńamo tńńi Aisako tńńi Jekopo tńńi awayń ņwńńa imonńńńaonńrńńi.’ E urńńagń nńńi awa pegńńawa aiwń wigńf dńńf sinńf sńńf imonńńagńńa nńńi Gorńxo ‘Awayń ņwńńaonńrńńi.’ rńpaxńrńńi. <sup>27</sup> O ámń xńomi dńńf nńwńkwńroro pńńńa aí ayńf sinńf wigńf ņwńńaorńńi. Ámń xńomi dńńf mńwńkwńró pegńńa tńńi sinńf sńńf ņweagńńa tńńi aiwń wigńf ņwńńaomanńi. Soyńné dńńf aga wasńwń moarńńoń.” urńńńinigńńi.

“ņwńf ikaxńf gńmńńi gńpi seńyń e imonńńi?” urńńńńa nńńńrńńi.

<sup>28</sup> ņwńf ikaxńf eńńńfpi mewegńńa wo nńbńrń Jisaso Sajusiowa tńńi xwńyńá xńmńxńmńf ninńro rńnarńńagńńa nńwńnirń Jisaso rixa pńrńńńf ureńwńpearńńagń arńńa nńwirń yarńńf re winńńinigńńi, “ņwńf ikaxńf eńńńf nńyonń

gímini gípi seáyí e imónini?” yariŋí e wíagi <sup>29</sup> Jisaso re uriŋinigiŋi, “Gorixoyá ŋwí ikaxí eániŋí seáyí e imóniŋípi rípirini, ‘Isireriyíné arfá époyí. Negí Áminá Gorixo ná woni onirini. <sup>30</sup> Gorixomi diŋí sixí nuyiríná onimiápi onimiápi muyipa époyí. Diŋí sixí uyiro diŋí wíkwíroro eŋí neániro xídiro éríxini.’ ŋwí ikaxí seáyí e imóniŋípi apirini. <sup>31</sup> Ámi axípi níriniŋí eániŋí bi rípirini, ‘Ámá aŋí nemeríná siŋwí winariŋíyí náni wará dixí náni diŋí sipí siariŋípa axípi diŋí sipí wiríni.’ Ámi bi eániŋípi apirini. Gorixoyá ŋwí ikaxí níriniŋí eániŋíyí rípiáumi wí seáyí e mimónini.” urfagi <sup>32</sup> ŋwí ikaxí eániŋípi mewego re uriŋinigiŋi, “Nearéwapiyariŋoxini, neparini. Joxi xixeni miŋí nirori re ríni, ‘Gorixo ná woni onirini. Axípi óniŋí wo mimónini. <sup>33</sup> Gorixomi diŋí sixí nuyiríná diŋí sixí uyiro diŋí wíkwíroro eŋí neániro xídiro eríni. Ámá aŋí nemeríná siŋwí winariŋíyí náni wará dixí náni diŋí sipí siariŋípa axípi diŋí sipí wiríni.’ Joxi xixeni e ríni. Ámá Gorixo náni sipisipi bi miní noni rífa nikaáríronáraní, bi niníro rídiyowá niyáíronáraní, nerínáyí naŋí yariŋí aiwí amá Gorixoyá ŋwí ikaxí apiaúmi xídaríŋíyí seáyí e imónini.” urfagi <sup>34</sup> Jisaso ŋwí ikaxí mewego diŋí píraníŋí nimori naŋí e urariŋagi arfá níwiri re uriŋinigiŋi, “Joxi diŋí sini e nímoá nurínáyí nioni náni diŋí niníkwírori Gorixo xwioxíyo mímeámí nerí neameŋweanfe náni páwipaxí imóniríni.” urfagi ámi ríwíyo amá níni ayá urariŋagi náni wí yariŋí ámi bi owiminirí mibípa egfawixini.

“*Kiraiso niaíwí* goyáorini?” uriŋí nánirini.

<sup>35</sup> O sini Judayíyá aŋí sipisipi rídiyowá yariŋíwami dani nuréwapiyiríná amá e epfroyí egfáyo yariŋí re

wiñinigiñi, “Ŋwí ikaxí eáninǵpí mewegfáwa pí nání re rarigfáriní, ‘Ámá nene yeáyí neayimixemeanfa nání arfowayá xwíá piaxfyo dání niwiarorfná sa xiáwo mixí ináyí Depitoyáo imóninǵariní.’ pí nání rarigfáriní? <sup>36</sup> Depito Gorixoyá kwíyí tñní níriri rfwamñíf nearfná ámá yeáyí neayimixemeanfa nání arfowayá xwíá piaxfyo dání iwiaronfo nání re níriri eanǵriní, ‘Gorixo gí Ámináomi re uriniginí, “Joxí wé náúmíni nñwearí sñwí naniri ñwearjáná mixí sianiro bǵáyo xopirárí rwiimǵariní.” uriniginí.’ <sup>37</sup> Depito rfwamñíf apí níriri nearfná arfowayá xwíá piaxfyo dání iwiaronfo nání ‘Gí Ámináoyí rǵagi nání arige nerí sa xegí xewaxo imónini?” urǵagi ámá e epǵroyí egfáyí xegí xwíyǵá arǵá niwiróná yayí wininiginí.

“Ŋwí ikaxí mewegfáwa yarigfápa mepani.” urinǵ nánirini.

<sup>38</sup> O sñni nuréwapiyirfná re nura uniginí, “Ŋwí ikaxí eáninǵpí mewegfáwa yarigfápi mepa érixini. Awa ámá weyí oneamépoyiniri rapirapí sepiá niyínimí aǵí emero ámá yayí ‘Ámináoxiní onearǵpoyiniri awí eánarigfe aǵí emero <sup>39</sup> rotú aǵíyo nǵpáwirfnáraní, aiwá imixarigfe niñwearfnáraní, sǵmí sǵmí e ñwearo <sup>40</sup> apǵxí aníwamí amipí nñni fǵwí urápaniro nání ero ámá arǵá egfe dání Gorixomi xwíyǵá ririmí niwirfná aninǵí niwia uro yarigfápi seyiné mepa érixini. Rfwená Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí nerfná awa xwíyǵá xwé meárinǵpǵrǵariní.” uriniginí.

Apǵxí aní wí nǵgwí tinǵpí nánirini.

<sup>41</sup> O sñni aǵí ridiyowá yarigfiwámí ínimí aǵí nemerfná nuri Gorixo nání nǵgwí tayarigfe oriwámíni e éf niñweámáná ámá obaxí nǵmúroayiróná nǵgwí

tarɪŋagɪa niwɪnɪri niɠwɪ xwɛ tɪgɪáyɪ xwɛ tarɪŋagɪa niwɪnɪsáná winɪŋɪnigɪni. <sup>42</sup> Apɪxɪ anɪ uyípeayɪ wí omi ni múrori monɪ rɪá niŋɪ biaú tɪagi niwɪnɪmáná <sup>43</sup> xegɪ wiepɪsarɪŋowami “Eɪni.” nurɪri re urɪŋɪnigɪni, “Nioni nepa seararɪŋɪni. Apɪxɪ anɪ amɪpɪ mayɪ rí Gorɪxo nani niɠwɪ onimiá ná biaúni tɪtɪ aiwi áamá nɪni tɪáyo seáyɪ e imónini. <sup>44</sup> Áamá niɠwɪ xwɛ tɪáyɪ ná sini niwenjáná obaxɪ tarɪŋagɪa aiwi apɪxɪ ríyɪ mayɪ enagi aiwi xegɪ niɠwɪ aiwá nani bɪ epaxɪpɪ nɪni tɪŋoɪ.” urɪŋɪnigɪni.

## 13

“*Áŋɪ* rɪdiyowá yarɪgɪiwá pɪneapɪrɪárɪni.” urɪŋɪ nánɪrɪni.

<sup>1</sup> Jisaso *áŋɪ* rɪdiyowá yarɪgɪiwámi pɪni niwiárɪmi warɪná xegɪ wiepɪsarɪŋowa wo re urɪŋɪnigɪni, “Nearéwapɪyarɪŋoxɪni, *áŋɪ* awiaxɪ ikwɪrónɪri sɪŋá nanɪ niŋweaxa urɪ enɪ eyɪ sɪŋwɪ wineɪ.” uráná <sup>2</sup> o re urɪŋɪnigɪni, “*Áŋɪ* xwɛ tɪyɪ sɪŋwɪ riwɪniŋɪni? Rɪwɛná sɪŋá kɪkírónɪŋɪ rɪpiyɪ womɪ seáyɪ e ikwiárɪnɪfámani. Nɪni ni kwierómioanɪárɪni.” nurɪmi ugɪawixɪni.

*Xean*ɪŋɪ xámi wímeanɪápi nani urɪŋɪ nánɪrɪni.

<sup>3</sup> O dɪwɪ mɪŋɪ Oripiyɪ rɪniŋɪyo niŋwearɪ *áŋɪ* rɪdiyowá yarɪgɪá pɪni niwiárɪmi yapɪámɪni wenɪŋɪ nero ŋweanáná wiepɪsarɪŋɪ Pitao tɪni Jemiso tɪni Jono tɪni Adɪruo tɪni wigɪpɪ <sup>4</sup> yarɪŋɪ re wigɪawixɪni, “Joxɪ ‘Sɪŋá womɪ seáyɪ e ikwiárɪnɪfámani. Nɪ kwierónowinɪfáni.’ nearɪfɪpɪ gíná imónɪnɪfáni? Sɪŋwɪ ayo niwɪnɪrane ‘Rɪxa nimónɪni *áŋwɪ* ayorɪani?’ yaiwianɪwá nani pí ekɪyɪŋɪ neainɪnɪfáni? Ekɪyɪŋɪ neainɪnɪfápi nani áwanɪ neareɪ.” urɪagɪa <sup>5</sup> o áwanɪ nurɪri re urɪŋɪnigɪni, “Áamá wí yapɪ searéwapɪyanɪro epɪrɪá enagi nani dɪŋɪ fá ni xɪriro éfɪrixɪni. <sup>6</sup> Áamá obaxɪ wo wo ni bayiro yoɪ

nioniyá níríníro yapí re searéwapíyaníro epíríáríní, ‘Yeáyí seayimíxemeámíá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaróníáoníríní.’ searéwapíyaníro éaná ámá obaxí ‘Nepaxíní.’ nīyawiwo xewíyo xídípíríáríní. Ayínání nioní seararíjápí dījí íá nīxíríro éíríxíní. <sup>7</sup> Seyíné ‘Aní ayo mīxí inaríjoi.’ ránáyí, xwíyíá imíjí ‘Aní wúmi mīxí inaríjoi.’ ríníméánáyí, wáyí mepaní. Mīxí ayí xámí niga nurí aiwí sía yoparí Jisasoní weapímíáyi síníríní. <sup>8</sup> Ámá gwí wírí nīwiápínímearo wíníyí tñní mīxí iníro ero mīxí ináyí wí nīwiápínímearo wí tñní mīxí iníro ero aní wíyí wíyo poboní erí aní wámí agwí nání ikeamóníro yaríjagí nīwínírífná dījí re yaiwípíríá nání ‘Ríwéná xwé eníá nání iwamíó ríyí ríyaríní?’ yaiwípíríá nání seararíjíní. Apíxí niaíwí nīxírírífná dījí re yaiwiarígíápa ‘Ríwéná rínníjí xwé nimínírí nání iwamíó ríníaríní?’ yaiwiarígíápa soyíné ení nioní raríjápí nīwínírífná re yaiwíríxíní, ‘Ríwéná xeaníjí xwé neáímeaníáríani?’ yaiwíríxíní. <sup>9</sup> Nioní ríwímíní nīmamopíríxínírí nioní seararíjápí símímíní tiro awíníjí jwearo éíríxíní. Seyíné nioní nīxídaríjagíá nání ámá wí pírfí owiaíkianeyíníro íá nīseaxero negí Judayíyá opísí aníyo seawáríro rotú aní nenyáyó dání iwaní seamépero epíríáríní. Mīxí ináyí tñní gapímaní tñní ayíyá síjwíyo dání ení nīseaurárímáná xwíríxí seamepíríá enagí aiwí nioní nání síní urííríxíní. <sup>10</sup> Xwíyíá nioní nání yayí seainaríjípí ámá gwí wírí wírí nñní aríá wigíámí enáná ámí weapímíáríní. <sup>11</sup> Ayí íá nīseaxero opísí aníyo seawaráná ayá síwí nīsearorí ‘Píné aríre uraníréwíní?’ mīyaiwipa éíríxíní. Íná Goríxo pí pí nání searííyí ananí kwíyí oyápímí dání urípíríáríní. <sup>12</sup> Xexírímeá wo nīwiápínímearí xexírímeáomí opíkípoynírí íá nīxerí opísí aníyo

wáriti xanowa eni wigí niaíwí opíkípoyniri fá nixero opisí aníyo wáriti niaíwíyí eni xaniyaúmi opíkípoyniri wáriti epíríáriti. <sup>13</sup> Seyíné yoí niontyá niri xídaríngagí nání wikí niseaónitro símí tñi seaipíríáriti. E seaipíríá enagi aiwi gíyí gíyíné ení neánitro nioní nixíditro aníngí díní níkwíroro nerínáyí, sía yoparí nioní ámi bímfáyi Goríxo ananí yeáyí seayimíxemeaníáriti.

*Ámá wo* ɲwíá imóníngé xórófí enííná nání uríngí nániríni.

<sup>14</sup> “Seyíné ámá sipí seaikáriti ɲwíá imóníngé xórófí nerí xwíríá ikíxéagi níwínirínáyí ámá Judia píropenísíyo ɲweagíáyí dífí tñí e nání éfí yíríxini. Ámá gíyí xwíyíá rípi fá roarígíáyí díní píráníngí móríxini. <sup>15</sup> Ámá gíyí gíyí aní waíwíyo nípeyiro seáyíminí miríníngiwámi níngwearo ‘Sipí neaikáriti ríxa ɲwíá imóníngé xwíríá ikíxéáriti.’ rínaríngagí aríá níwirínáyí níwiápínimeámáná amípí ínimi aní miríníngiwámi wenípi meaanitro nání mípáwipa sa dífí tñí e nání aníni éfí yíríxini. <sup>16</sup> Ámá aiwá omíngíyo yarígíáyí ení aríá e níwirínáyí ámi iyíá meaanitro nání aní e nání mupa sa dífíyo nání éfí yíríxini. <sup>17</sup> Íná apíxí niaíwí agwí egííwa tñi síní niaíwí amíngí narígííwa tñi aníni éfí upaxí meagí nání aweyí. Aríge aníni dífíyo nání éfí yipíríáriti? <sup>18</sup> Aníni éfí mupaxí neaimóníngíniri Goríxomi ríxíngí re urííxini, ‘Íná imíngí mirípa éwíníngini.’ urííxini. <sup>19</sup> Goríxo xwíá imíxirí anína imíxirí ení e dání ámá xeaníngí nimóga bagía aiwi sipí seaikáriti ɲwíá imóníngé xwíríá ikíxéáná xeaníngí ríá tñí seaikáritíáriti. Xeaníngí íná imónínfápi tñi ámi wí xixeni imónínfá



menini. <sup>20</sup> Gorixo 'Xeaniḡḡ api aḡni pni owiáriní.' miyaiwipa nerfnáyf ámá nni miḡweapaxtrini. Ámá xfo eyíroárinḡyḡ nání dḡḡ nimirí nání 'Xeaniḡḡ api aḡni anipá oimónini.' yaiwinfá eḡagi nání apaxf mé pni wiárinfáriní. <sup>21</sup> Xeaniḡḡ api seaímeáána ámá wí 'Ámá yeáyf neayimixemeanfa nání arfowayá xwfá piaxfyo dání iwiaronfo jfiwo ḡweani.' ránáyfrani, 'Riwo ḡweani.' ránáyfrani, arfá miwipa éfrixiní. <sup>22</sup> Wí epaxf eḡánáyf, ámá Gorixo eyíroárinḡyḡ yapf wíwapiyaniro nerfná nepa mimónipa nero aí 'Arfowayá xwfá piaxfyo dání iwiaroḡáonirini.' nurimána emimf ero ayá riwamónipaxf imóniḡpi ero epfrfáriní. Wí nepa mimónipa nero aí 'Gorixoyá wfá rókiamoarḡáonirini.' uriro emimf ero ayá riwamónipaxfpi ero epfrfáriní. <sup>23</sup> Amipi rfwená imóninfápi nání rixa áwanḡ searfagi yapf seafwapiyiffrixinirí nání dḡḡ nimiró éfrixiní.

*Ámá imóniḡo aḡnamí dání weapinfápi nánirini.*

<sup>24</sup> Xeaniḡḡ api nipi ní rixa níseámeámána eḡána sogwf sfá yiniri emá wfá mónipa eri <sup>25</sup> siḡf aḡnamí dání exweánowiri amipi eḡf eániḡf aḡnamí eḡyḡ úpiyiniri nemána eḡána <sup>26</sup> ámá imóniḡáoní eḡf neániri agwfyo dání wfá nókia weaparḡagi nanipfrfáriní. <sup>27</sup> Nanána aḡnajf ámá Gorixo eyíroárinḡ xwfá ririmi nírimini aḡf gimí ḡweagfáyo wirimeapfrri uowárimfáriní." uriniginí.

*Ewayf ikaxf íkfá pikf nánirini.*

<sup>28</sup> E nurirfná ewayf xwiyfá rípi uriniginí, "Íkfá pikyí rinḡyḡ reḡf siḡf neániro miḡf inána 'Xwiogwf rixarfaní?' yaiwiarigfáriní. <sup>29</sup> Pikyínḡf xwiogwína nání niḡfá imónipfri yarḡpa xwiyfá nioní ekiḡḡf nání searfáyf rixa imónarḡagi níwinirfnáyf dḡḡf

re yaiwífríxini, ‘Jisaso ríxa níweapíri nání ríyarini? Ríxa anjé fíwí éniñjé rónapini.’ yaiwífríxini. <sup>30</sup> Nepa seararíñini. Ámá gwí axí rírí síni anípá mimónípa eǵáná nioni searíapí wí surífmá mimónípa nerí nípini xíxeni imónínfáriní. <sup>31</sup> Xwíá tñni anjéna tñni anípá imónínfá eǵagi aiwi xwíyíá nioniyá wí surífmá imónínfámani.

*Jisaso weapínfáyi nání ámá nñni wo níjfé mimónini.*

<sup>32</sup> Nioni ámi gíni gíná níweapímfa nányíf ámá nñni aiwi wo níjfé mimónini. Anjénaǵí aiwi nioni aiwi majfá imóníñwini. Sa gí áponi níjfériní. <sup>33</sup> Ayínáni dñjé píraníñjé nímore ǵweáfríxini. Nioni gíni gíná níweapímfa nání seyíné majfá imóníñǵá nání xwayf naníri ǵweáfríxini.” nuríri <sup>34</sup> re uríñínigini, “Nioni níweapímfa nányíf réniñjé imónini. Ámá wo anjé wími uríñimíníri nurína xínáiwáníñjé omíñjé wíiaríǵfáwa o omí ‘Nioni úána omíñjé joxi níiaríñjé píraníñjé níífríxini.’ nura uríñínigini. E nerína womí ‘Anjé fíwí e awí roaríñoxi xwayf naníri awí rófríxini.’ uríño eñjépi <sup>35</sup> soyíné axípi éfríxini. O ‘Anjé xiáwo gíni gíná bíñírfeniñjé?’ níyáiwirí ‘Síapí tñni bíñírfeniñjé? Árfwegíyo bíñírfeniñjé? Karíkarí rfáiwá rarína bíñírfeniñjé? Wíá móníñmí bíñírfeniñjé?’ níyáiwia nurí majfá nímoníri nání <sup>36-37</sup> o nioni sá weǵána nímeaníñíri aníñjé xwayf naníri awí roaríñjépa níyínéni ení nioni weapímfa nání píraníñjé dñjé nímore ǵweáfríxini. Seyíné ení maiwí níkaríga waríñǵá síñwí seaniñmíñíri nání seararíñini.” uríñínigini.

## 14

*Jisaso nání míxí megfá nánirini.*

<sup>1</sup> Ríxa s'á wíyáú óráná s'á eníná an'ínajo Judayo múron'í nání bis'kerfá yis' may' iwam'ó narig'fáyi — Eníná s'á ayi Judayo Isipiy' m'ix' ináyo f'á xewwirárin'áná Goríxo niaíw' xám'ín'í n'íní op'íkímín'írí an'ínaj' oyáo uowár'ín'í aiw' Juday' Goríxo ñw' ikax' ur'í'pí t'íní x'ixen' ner'í bis'kerfá yis' may' úrap'í nim'ix'iro n'ín'iro sip'isip'í n'ip'ikiro ówan'íyo rag' xópé yár'fá enag'í nání an'ínajo ayo múron'ínig'íní. Ayínán'í xwiogw' o o pwéáná Juday' Goríxo en'í'pí nání d'ín'í m'iwín'ipa en'íg'ín'írí sip'isip'í n'ip'ikiro bis'kerfá yis' may' úrap'í nim'ix'iro narig'fárin'í. Ríxa s'á wíyáú óráná s'á an'ínajo Judayo múron'í nán'í bis'kerfá yis' may' iwam'ó narig'fáyi imón'ín'fá enán'á apax'pán'ín'í imón'íg'fá xwéowa t'ín'í ñw' ikax' eán'ín'í'pí meweg'fáwa t'ín'í awa Jisasom'í ar'íge ín'ím'í f'á n'ix'ír'iro p'íkian'iréwín'iro ín'ím'í mekax' n'ímero <sup>2</sup> re r'ín'íg'fawix'ín'í, “S'á ayim'í áamá n'ín'í aiwá im'ixan'iro ep'íroy' eg'fáyim'í ay' m'ix' ép'm'ixamoan'íg'ín'írí m'ip'íkípa éwan'íg'ín'í.” r'ín'íg'fawix'ín'í.

*Ap'ix' wí om'í wer'ix' wíway'imon'í nán'ír'ín'í.*

<sup>3</sup> Jisaso ám'í an'í yo' Betani nán'í nur'í Saimono pey'iy' imónagoyá an'íyo n'íñwear'í aiwá nar'fná ap'ix' wí wer'ix' d'ín'í nan'í eaar'ín'í six' wá —Six' awá ñgw' aga xwé ron'fáwár'ín'í. Awá nimeám'í n'íb'ír'í f'á nóxayim'ix'ír'í Jisasom'í m'ín'íyo iway'imóáná <sup>4</sup> wa wik' d'ín'í n'íwíaiwiro re r'ín'íg'fawix'ín'í, “Í pí nán'í wer'ix' ñgw' xwé ron'f'p'í xw'í'fá ik'ixear'ín'í? <sup>5</sup> Nene wer'ix' ap'í ñgw' nán'í b'í ner'í s'ín'w'ír'iy', ñgw' K300 seáy' e n'ímearane áamá uy'ípeay'íyo ar'írá n'íwirane m'ín'í wipax'f'ín'í.” n'ír'ín'iro ím'í m'ix' urar'fná <sup>6</sup> Jisaso re ur'ín'ínig'ín'í, “Xe oen'í. Pí nán'í ayá wí urar'ín'oi? Í nan'í niar'ín'í. <sup>7</sup> Áamá uy'ípeay'í s'ín'í sey'né t'ín'í an'ín'í ñweap'f'fá enag'í nán'í

gíní gíná ‘Ayo arírá owianeyí?’ níríríná ananí arírá wipaxíríní. E nerí aiwí nioní seyíné t́nńí nawíní aníńf re ńweámfámaní. <sup>8</sup> Í ‘Arige neríná Jisasomí arírá wimfárfani?’ nıyiwirí xwárpáyo nítıpírı enagi nánı anıńfńı xámı ǵf waráyo xópé niárarıńı. <sup>9</sup> Nepa seararıńıńı. Xwáa rırı nırımıńı amı gımı xwıyfa nionı nánı yayf seainarıńfpi wáf nemero nurımerfna apıxı rı nionı werıxı dıńf nanf eaarıńf rıpi niwayımófpi nánı enı repıyı wıána ‘Jisasomı apıxı wı e iyı reńınıgıńı?’ yaiwıpırfáarıńı.” urıńınıgıńı.

*Judasó miyf urıńf nánırıńı.*

<sup>10</sup> Jisasoyá wiepısarıńf wo, Isıkariotı dńf Juda-soyı rıńıńo apaxfpánıńf imónıgfa xwéowamı Jisaso nánı miyf urımınırı nuri nıwımearı <sup>11</sup> miyf urána awa yayf nero apaxf mé re urıgfawıxıńı, “Nıgwf siapanfwinı.” urıagfa Judaso nuri Jisaso xegfpı ńweáage awa ananı fáf xırpırfé sıńwf wınárimınırı omı sıńwf wınaxfdımenıńını.

*Aiwá Anfnajf Múronfyi nánı nıgfá nánırıńı.*

<sup>12</sup> Bisıkerfá yısı mayf iwamfó narıgfına rıxa anfnajo Judayo sfá ayımı múronf nánı dıńf mopırı nánı sipısıpf miá pıkiarına xegf wiepısarıńowa Jisasomı re urıgfawıxıńı, “Ge nurane aiwá anfnajo neamúronfyi nánı rfá yeaarıńwápi joxı t́nńı nawını nanfpı rıyamf yáranfwinı?” urıagfa <sup>13</sup> o wiepısarıńfyıf waúmı nurowárrı re urıńınıgıńı, “Jerusaremı nánı nuri anfyo áwınımı ámá wo inıgf sıxı nıxırımı warıngıf órórı nınırónáyf númı úısıxıńı. <sup>14</sup> Númı nuri anf o páwıwámı awagwı enı nıpáwırı anf xiáwomı yarıńf re wıısıxıńı, ‘Yearéwapıyarıńo re rıńınıgıńı, “Gf wiepısarıńowa t́nńı aiwá Anfnajo Neamúronfyi nánı nınırfná anf awawá

giwámi dání naniréwini?" ríinigiñi.' uráná <sup>15</sup> o añf awawá seáymí ikwíroniñf wá íkwianwí nñni ríxa píranñf im+xáriniñf wá síwá eainñoi. E eaiáná awagwí e aiwá none nání riyamf éisixini." urfagi <sup>16</sup> awaú nipeyari añfpimi nání nuri Jisaso urfípa xixeni neri aiwá Añfnajo Múronfyi nání riyamf egfísixini.

<sup>17</sup> Sfápi tñni Jisaso tñni wiepísariñf wé wúkaú síkwf waú tñni awaú aiwá riyamf éfié nání nuro <sup>18</sup> añfyo nípawiro niñwearo aiwá nñnróná Jisaso re urññnigiñi, "Nepa seararññi. Aiwá narññwá rone woxi nioni nání miyf nurirfñi." urfagi <sup>19</sup> awa ayá sipí wiagi wo wo re urayígfawixini, "Nionimani. Nionimani." urayarfná <sup>20</sup> o re urññnigiñi, "Wé wúkaú síkwf waú egfoyné woxirini. Soyfné nioni tñni múyo eagwianarññwáone woxirini. <sup>21</sup> Woxi xwiyfá Gorixoyá ámá imóniñáoni nání rfwaniñf nñriniñf eániñfpi tñni xixeni nirfñi. Ámá imóniñáoni nání miyf urfoxiyf sfá wiyi joxi majfá rórñfá enagi nání aweyi! Xñnái omi mñxirípa neri síñwiriyf, nañf imónimñniñf enñrini." urññnigiñi.

"Ripi gf waráñni." urññf nánirini.

<sup>22</sup> Sini aiwá nñnróná o bisfkerfá bi nimeari Gorixomi api nání yayf nñwimáná kwíkwirimf neri yañf nñwia nurfná re urññnigiñi, "Nirápfoyí. Ripi gf waráñni." nurimáná <sup>23</sup> wainf iniígf kapixf wá nimeari Gorixomi yayf nñwiri awami mñni wíáná nowani niga warfná <sup>24</sup> re urññnigiñi, "Wainf rípiyf gf ragfñni. Nioni ámá nñni nání nñpikíáná ragf nioniyá xwíayo pwarññagi nñwiniñfná soyfné re yaiwipírfárini, 'Xwiyfá síñf "Nioni nñperiñfipimi dání yeáyf seayimixemeámfárini." réroarññfyf neparini.' yaiwipírfárini. <sup>25</sup> Nepa seararññi, 'Nioni iniígf wainf ámi wí mñnf néra núsfáná Gorixó ríxa xwioxfyo

mímeámí nerí seameŋweanfe ŋweanána ámi síŋf nímfaríní. seararíní.” nurí 26 soŋf bí nírímowa nípeyearo d́ẃf Oripiyo nání uǵfawixíní.

“*Pitaoxi* ŕẃf nímorfíní.” urínf náníríní.

27 Jisaso re urínínigíní, “Ewayf xwíyá nírínírí eánínf rípi arfá nípoyí, ‘Goríxo sipísipf mearínjomí píkíoreawaráná sipísipf nfní wíwíní umiamonínjoí.’ E nírínírí eánínfípi tfní xixení soyfné wayf nero nioníní niepísamopf́raoí. 28 E nerí aiwí nioní Goríxoyá dínf tfní níwiápf́nimeámáná Gariri píropenisfyo xámi seameámfaríní.” urfagi aiwí 29 Pitaó re urínínigíní, “Ámá nfní siepísamopf́rí aiwí nioní wí e emíméfní.” urfagi 30 Jisaso re urínínigíní, “Nepa ŕraríníní. Sfá ríyimi karfkarf síní ŕaiwá biaú mírípa eŋáná j́wanínjoxí biaú bí re rayirfíní, ‘Jisaso tfní níkumíxínírí emearínjá wonímaní.’ biaú bí rayirfíní.” urfagi aiwí 31 Pitaó arf́kí re urínínigíní, “Wa nioní tfní nawíní níyeapíkírí aiwí nioní wí ‘Jisaso nání majfóníríní.’ rímíméfní.” urarfná wiepísarínf wfa ení axfpi rígfawixíní.

*Oj́kwííyo* dání Goríxomí ríxínf urínf náníríní.

32 Awa oj́kwíí yoí Gesemaniyo nírémoro Jisaso wiepísarínjowamí re urínínigíní, “Nioní Goríxomí yarínf wimí nání yimí soyfné re ŋweápoyí.” nurí 33 Pitaomí tfní Jemisomí tfní Jonomí tfní níwirímeámí nurfná ayá sfẃf nurorí dínf ŕfá uxearínjagi 34 re urínínigíní, “Dínf ŕfá níxearínjagi nání ríxa nípepaxf níaríní. Soyfné re xwayf naníro ŋweápoyí.” nurímí 35 j́famíní e onímíápi nurí mínf xwíáyo níkwf́rorí Goríxomí yarínf níwirfná imónipaxf eŋánáyf awa mínípkí wíarf onímúrípoyínírí Goríxomí re

urɨɨɨɨɨɨɨ, <sup>36</sup>“Gí ápe, joxɨ ananɨ mepaxɨ wí mimónɨɨɨ. Nɨpɨkianɨro yarɨgɨfá inɨɨgɨf yɨkɨf yarɨɨɨɨɨɨɨf imónɨɨɨɨf rɨpɨ ananɨ emɨ nɨmamorɨrɨéɨɨɨ? Nionɨ yarɨɨɨɨf nɨsɨrɨ aɨwɨ gɨf dɨɨɨf xɨdɨmɨmémɨɨɨ. Dɨxɨf dɨɨɨf pí pí yaiwɨfɨf nɨrɨxɨfɨdɨmɨfɨɨɨ.” Gorɨxomɨ e nurɨmɨ <sup>37</sup> nɨbɨrɨ wenɨɨɨɨf éfɨf wɨnɨɨɨɨɨɨɨɨ. Awa sa wenɨagɨfá nɨwɨnɨrɨ Pitaomɨ re urɨɨɨɨɨɨɨɨ, “Saimonoxɨ sá rɨwenɨɨɨɨ? Wenɨɨɨɨf nero onɨmiápɨ mɨɨɨweapaxɨ rɨseaimónarɨɨɨ? <sup>38</sup> Obo nɨbɨrɨ yapɨ seaiwapiyɨɨɨɨɨɨɨ. Sɨɨɨwɨf nanɨrɨ nɨɨɨwearo Gorɨxomɨ rɨxɨɨɨf urɨfɨpoyɨ. Dɨɨɨf tɨɨɨɨ ananɨ ‘Jisasomɨ pí pí wímeáfɨf xɨdanɨwɨnɨ.’ nɨyaiwiro aɨwɨ segɨf wará nánɨ ayá nɨrɨmɨxɨɨɨɨɨro nánɨ éf seainɨɨɨɨɨɨɨ.” nurɨmɨ <sup>39</sup> nurɨ Gorɨxomɨ yarɨɨɨf wɨfɨpɨ axɨpɨ ámɨ nɨwimáná <sup>40</sup> ámɨ nɨbɨrɨ awa wigɨf sɨɨɨwɨf sipɨxɨpɨfɨf winarɨɨɨagɨf nánɨ sá órówapɨɨɨagɨfá nɨwɨnɨrɨ xwɨfɨfá bɨ murɨfagɨfá nɨwɨnɨrɨf ámɨ Gorɨxomɨ yarɨɨɨf wimɨnɨrɨf nurɨ nɨɨɨweanɨsáná <sup>41</sup> nɨbɨrɨ re urɨɨɨɨɨɨɨɨɨ, “Sɨɨɨɨf sá riwoyɨfɨné rɨwenɨɨɨ? Kikɨfá rɨyarɨɨɨɨ? Rɨxarɨɨɨ. Ámá imónɨɨɨɨɨɨɨ pasá níáná fɨwɨf yarɨgɨfáwa fá nɨxepɨrɨf rɨxa agwɨrɨɨɨ. <sup>42</sup> Wiápɨfɨnɨmeápoyɨ. Rɨxa owaneyɨf. Pasá nino rɨxa iwo barɨɨɨɨ.” urɨɨɨɨɨɨɨɨ.

*Jisasomɨ* pasá umenɨf nánɨrɨɨɨɨ.

<sup>43</sup> Sɨɨɨɨf e urarɨfɨná re enɨɨɨɨɨɨɨ. Wiepɨsarɨɨɨf wé wúkaú sɨkwɨf waú imónɨɨɨfáwa Judaso apaxɨpánɨɨf imónɨɨɨfá xwéowamɨ tɨɨɨɨf ɨwɨf ikaxɨf eánɨɨfɨpɨ mewegɨfáwamɨ tɨɨɨɨf Judayɨf mebáowamɨ tɨɨɨɨf mɨyɨf uráná awa wigɨf ámá iwanɨf tɨɨɨɨf kirá tɨɨɨɨf fá xɨrɨgɨfáwamɨ awí nearo Judaso tɨɨɨɨf Jisasomɨ tɨɨɨɨf e nánɨ wɨfɨrenapáná awa nɨbɨro Jisasomɨ wiepɨsarɨɨɨf wɨfámɨ urarɨfɨná wímeagɨfawixɨɨɨ. <sup>44</sup> Jisasomɨ nɨwímearóná Judaso óf e nuróná re urɨfɨfpa, “Nionɨ pasánɨɨfɨf numeri omɨ kíyɨf nɨmiaúnɨfɨfɨná sɨmɨmajɨfónɨɨfɨf re seaiarɨɨɨɨɨɨɨ, ‘O Jisasorɨɨɨɨ.’ Omɨ

soyíné íá nixiriro niméra úpoyi.” Óf e nuróná e uríípa <sup>45</sup> rixa Jisasomi nîwímeárná re enînigîni. Anwî e nurî “Nearéwapîyarînoxiñî” nurîrî kíyí miaúñîñîgîni. <sup>46</sup> Kíyí miaúnáná omî mîrîf nuro íá xirîgîfawixîni. <sup>47</sup> Íá xîrarîfná ámá Jisasoyá xfo tîni rogîfá wo kirá arerîxîyo wérónîñîpî nîmîxearî ámá Jisasomi íá xîrarîgîfá womî —O apaxîpánîñîf imónîñîf seáyî e imónîñoýá xináínîñîf nimónîrî omîñîf wiarîñoorîni. Omî mîñîf orómîñîrî étyf pîrîf nîmoyîkiri arîfá mîñîf nîwirîpiearî mamówarîñîñîgîni. <sup>48</sup> E éaná Jisaso mîxîf bîáwamî re urîñîñîgîni, “Soyíné ámá íwîf yarîgîfáyo íá xîranîro nánî mîxîf nimónîmî warîgîfápa nionî enî íá nîxîranîro nánî mîxîf nimónîmî rîbarîñoi? <sup>49</sup> Sîfá ayf ayimî anîf rîdîyowá yarîgîfiwámî sîñánî nimónîrî searéwapîyarîfná soyíné wí íá mîñîxîrarîgîfawixîni. Pí nánî? Ayf pîné Gorîxoyá nionî nánî nîrîñîrî eánîñîpî xîxenî imónîñî nánî yarîñoi.” urarîfná <sup>50</sup> wiepîsarîñîf nowanî omî nîwiepîsamoárîmî ugîfawixîni. <sup>51</sup> Awa nîwiepîsamoárîmî úaná niaíwîf síkîñîf Jisasomi xîdarîñîf wo rapîrapî apîfá wenîñîf xopîxopîf nîrónîmî nîbîrî Jisaso tîñîf e axîf e rónapáná mîxîf bîáýf omî íá xîranîro éfáýf <sup>52</sup> rapîrapîf ú nîpîrîpeárîmî aikîf mayo éf ujîñîgîni.

*Árîfwîyimi Jisasomi xwirîxîf umegîfá nánîrîni.*

<sup>53</sup> Mîxîf bîáýf Jisasomi nîmeámî apaxîpánîñîf imónîñîf seáyî e imónîño tîñîf e nánî nuro e wáráná apaxîpánîñîf imónîgîfá xwéowa tîni Judayf mebaowa tîni ñwîf ikaxîf eánîñîpî mewegîfáwa tîni awî eánarîfná <sup>54</sup> Pitao Jisasomi mîxîf bîáýf nîmeáa warîfná ná rîfwîyo númî nurî apaxîpánîñîf imónîñîf seáyî e imónîñoýá ákîñáyo nîpáwirî porisowa tîni nîñweámáná rîfá imónarîfná <sup>55</sup> apaxîpánîñîf imónîgîfá xwéowa tîni xwirîxîf mearîgîfá



nowani tñni awa áma sñwí fwi wñarogfá wí xwiyfá Jisasomi anani nñpkipaxí imónñf bñ orfpoyinñri nero aiwi Jisasomi pkipaxí bñ mirarññagfá nñwinñro ñweañáná <sup>56</sup> áma obaxí omi nuxekwímoayiro aiwi axípnñ mñrf bñ bñ nñra nuríñá <sup>57</sup> áma wí éf nñroro Jisasomñni yapí nuxekwímorore uríñgíawixñni, <sup>58</sup> “Nene o re rarññagí arfá winwanigñni, ‘Nionñ añf rñdiyowá yaríñgí riwá, áma wé tñni mñrññgí riwá nñpñneámáná sfá wiyáú wiyi óráná ámi wiwá, wé tñni mñmñrñpa egfá wiwá mñrñmñfárñni.’ rarññagí winwanigñni.” urarññagfá aiwi <sup>59</sup> xwiyfá apí aí axípnñ mñrf bñ bñ nñra warññagfá nñwinñro <sup>60</sup> apaxípnññf imónñf seáyí e imónñño nñwiápññmeámñ añwi e nñbñrñ Jisasoyá sfmñ e nñrómáná yarññf re winññigñni, “Ayí xwiyfá ‘Joxñrñni.’ rñxekwímoarññgíáyo xwiyfá joxíyá wí enñ mñrñpaxí rñsiarñni?” urññagí aiwi <sup>61</sup> Jisaso xwiyfá wák-wipaxí aiwi kñkñmñ nimónñrñ xwiyfá bñ murarññagí apaxípnññf imónñf seáyí e imónñño yarññf ámi bñ nñwirñ re urñññigñni, “Joxñ nñaiwí Gorñxoyáoxi, nene yeáyí neayimñxemearfá nánñ arñwayá xwíá piaxíyo dánñ iwiarññoxñrñni?” urññagí <sup>62</sup> Jisaso “Nionñrñni.” nurñrñ re urñññigñni, “Áma imónññáonñ Gorñxo enñ síxí eánññoyá wé náúmñni ñwearñ agwí tñni weapñrñ yarññagí sñwí nanñpñrñfárñni.” urññagí <sup>63</sup> apaxípnññf imónñf seáyí e imónñño wikí nñwónñrñ nñkññimónñrñ xegí rapñrapí naxerñ xwirñxí mearññgíá wñamñ re urñññigñni, “Sñwí fwi wñarogfáyf rñápnñ nánñ dññf wí ñkwñroaniméwñni. <sup>64</sup> Xewanñño Gorñxomñ ripernñrñ umeararñná soyñné rñxa arfá wíoi. Dññf soyñnéyá pí ‘Oyaneyñ.’ yaiwiarññoi?” uráná awa “Xwiyfá ámi bñ rñpaxí mimónññgoí. Rñxa opñkñpoyí.” nñrñfásáná <sup>65</sup> wa re egfawixñni. Reañwí úrñro írñkwí sññwíyo rñfñ

nɪyárɪmáná iwanɪ́f earo re urɪro, “Wfá rókiamoarɪŋoxɪnɪ, amɪpí ínɪmɪ éfápi áwanɪ́f ragoxɪ, iwanɪ́f go reaarɪnɪ? Áwanɪ́f neareɪ.” urɪro néfasáná anɪ́f rɪdɪyowá yarɪgɪwá awí mearoarɪgɪ́fáwamɪ mɪnɪ wíáná awa enɪ sɪmɪmanɪ́fyo wé upɪkákwiayigɪ́fawixɪnɪ.

*Pitao* “O nánɪ majɪfonɪrɪnɪ.” urɪŋɪ́f nánɪrɪnɪ.

<sup>66</sup> Pitao, awa anɪ́fyo ínɪmɪ Jisasomɪ xwirɪxɪ́f mépero iwanɪ́f earo yarɪ́ná, o mɪ́de ákɪŋáyo ínɪmɪ ŋweanáná apɪxɪ́f apaxɪ́pánɪ́ŋɪ́f imónɪ́ŋɪ́f seáyɪ e imónɪ́ŋoyá omɪ́ŋɪ́f wiiarɪ́gɪ́fá wí nɪbɪrɪ <sup>67</sup> Pitao rɪ́fá imónarɪ́ŋagɪ́f nɪwɪnɪrɪ sɪŋwɪ́f agwɪ́f nɪwɪnárɪ́ŋɪ́sáná re urɪ́ŋɪ́nɪgɪ́nɪ, “Joxɪ enɪ Nasareti dánɪ́f Jisaso tɪ́nɪ emearɪ́gɪ́fáyɪ woxɪrɪnɪ.” urɪ́fagɪ́f <sup>68</sup> Pitao “Oweoɪ.” nurɪrɪ re urɪ́ŋɪ́nɪgɪ́nɪ, “Jíxɪ rarɪ́ŋɪ́pɪ nánɪ nionɪ́f majɪ́fárɪnɪ.” nurɪmɪ nɪwerɪ́f tɪ́wɪyɪ tɪ́ŋɪ́f e éf roŋáná <sup>69</sup> apɪxɪ́f apɪyá axí enɪ nɪwerɪ́f o e roŋagɪ́f nɪwɪnɪrɪ ámá e rówapɪ́gɪ́fáyɪ́f tɪ́ŋɪ́f e dánɪ́f omɪ́ árixá nɪwirɪ́f re urɪ́ŋɪ́nɪgɪ́nɪ, “Ámá oyɪ́f Jisaso tɪ́nɪ nawínɪ emearɪ́gɪ́fá worɪnɪ.” urɪ́fagɪ́f aiwɪ́f <sup>70</sup> o “Oweoɪ. Nionɪ́manɪ́f.” nurɪrɪ roŋáná ámɪ́f rɪ́fwɪ́yo ámá e rówapɪ́gɪ́fáyɪ́f re urɪ́gɪ́fawixɪnɪ, “Neparɪnɪ. Joxɪ awa tɪ́nɪ emearɪ́ŋoxɪrɪnɪ. Joxɪ Gariri pɪropenɪ́sɪ́yo dánɪ́f enagɪ́f nánɪ́f Jisaso tɪ́nɪ emearɪ́ŋoxɪrɪnɪ.” urɪ́fagɪ́f aiwɪ́f <sup>71</sup> Pitao sɪ́pɪ ikaxɪ́f nɪrɪrɪ́f xwɪ́fá e dánɪ́f re urɪ́ŋɪ́nɪgɪ́nɪ, “Ámá soyɪ́né rarɪ́gɪ́fo nánɪ́f majɪ́fonɪrɪnɪ.” rɪ́xa uráná re enɪ́nɪgɪ́nɪ. <sup>72</sup> Karɪ́karɪ́f rɪ́faiwá ámɪ́f bɪ́f rɪ́fagɪ́f arɪ́fá nɪwirɪ́f Jisaso “Sɪ́fá rɪ́yimɪ́f karɪ́karɪ́f sɪ́nɪ́f rɪ́faiwá biaú mɪ́rɪ́pa enáná joxɪ́f ‘Jisaso nánɪ́f nionɪ́f majɪ́fonɪrɪnɪ.’ biaú bɪ́f rayɪrɪ́nɪ.” urɪ́fɪ́pɪ́f nánɪ́f dɪ́ŋɪ́f nɪwɪnɪrɪ́f yapɪ́f urɪ́fɪ́yɪ́f nánɪ́f ayá sɪ́pɪ́f wíagɪ́f ŋwɪ́f eanɪ́nɪgɪ́nɪ.

## 15

*Jisasomɪ* Pairato tɪ́ŋɪ́f e wárɪ́gɪ́fá nánɪrɪnɪ.

<sup>1</sup> Wfá móníḡmí apaxípaníḡ ímóníḡfá xwéowa t́nǐ Judayí mebaówa t́nǐ ḡwí ikaxí eáníḡpǐ mewegfáwa t́nǐ awa Judayí xwíríxí mearíḡfá ńnǐ t́nǐ awí neáníro xwíyá nimíxárimáná Jisasomǐ ḡwí nǐyiro nǐmeámǐ nuro émáyíyá ḡapímanǐ Pairatoyǐ rǐnǐḡomǐ mǐnǐ wíaná <sup>2</sup> o Jisasomǐ yaríḡ re wíḡnǐḡnǐ, “Judayíyá mǐxí ináyoxírani?” Yaríḡ e wíḡǐ Jisaso “Ayí joxí raríḡnǐ.” uráná <sup>3</sup> apaxípaníḡ ímóníḡfá xwéowa omǐ śmǐ t́nǐ uxekwímoaríná <sup>4</sup> Pairato ámǐ Jisasomǐ yaríḡ re wíḡnǐḡnǐ, “Xwíyá joxíyá wǐ nǐwíápǐnǐmearǐ mǐrǐpaxí rǐsǐarǐnǐ? Ayí xwíyá ‘Joxǐnǐ.’ rǐxekwímoaríḡfáyǐ onǐmíápǐ nǐrǐro mǐyaríḡoǐ.” urfagǐ aiwǐ <sup>5</sup> Jisaso xwíyá wákwapaxí aiwǐ ámǐ ṕné bǐ mǐrǐfagǐ nánǐ Pairato dǐḡ ududǐ nǐwíḡa uḡnǐḡnǐ.

*Pairato Jisasomǐ nǐkwearǐ wárǐmǐnǐrǐ eḡpǐ nánǐrǐnǐ.*

<sup>6</sup> Śfá Anǐnajo Judayo Múronǐyǐ ímóníḡáná xwiogwǐ ayí ayo Judayí nuro wíḡ ḡwí ḡweagfá wo nánǐ émáyí ḡapímanomǐ yaríḡ wíaná o ayí nionǐ nánǐ yayí onǐpoyǐnǐrǐ nǐmǐxearǐ uwáriagǐrǐnǐ. <sup>7</sup> Íná ámá wo Barabasoyǐ rǐnǐḡo —O ámá wa t́nǐ nǐwíápǐnǐmearo “Wauyowamǐ mǐxí oxíḡdowáraneyǐ.” nǐrǐnǐro awa t́nǐ mǐxí nǐnǐróná o ámá womǐ pǐkǐagǐ émáyí omǐ t́nǐ ámá x́o t́nǐ nǐroro mǐxí eḡfáwamǐ t́nǐ ḡwí yíagfá nánǐ o íná kǐrapusí anǐyo ḡweanǐrǐnǐ. <sup>8</sup> O nánǐ oxí apǐxí nǐnǐ aiwá apǐ nánǐ awí eáníḡfáyí émáyí ḡapímanǐ Pairatomǐ nuro yaríḡ re wíḡfawǐxǐnǐ, “Xwiogwǐ ayí ayo negí ámá ḡwí ḡweagfá wo neaiapagfápa ámǐ wo neaiapǐrénǐ?” urfagfá <sup>9-10</sup> Pairato “Apaxípaníḡ ímóníḡfá xwéowa Jisasomǐ sǐpǐ dǐḡ nǐwíaiwiro nánǐ ḡwí nǐyiro nǐmeámǐ nǐbǐro niapáoǐ.” nǐyaiwǐrǐ re uríḡnǐḡnǐ, “Segí mǐxí ináyí Jisasoyǐ rǐnǐḡo seawárimǐnǐrénǐ?” urfagǐ aiwǐ <sup>11</sup> apaxípaníḡ ímóníḡfá xwéowa wfá móníḡmǐ ámá

aiwá apí nání epfroyí egfáyo re rínáríméftá nání “Jisaso pí enñoi! O nání yaríñí mīwipani. Barabaso nání yaríñí wípoyí.” rínáríméftá enjagi nání <sup>12</sup> ayí Pairatomí re urígfawixíni, “Barabaso neawárii.” uríagftá Pairato re uríñínigíni, “Judayíneyá mīxí ináyí urígfómi pí emíini?” uríagi <sup>13</sup> ayí xixewiámí re urígfawixíni, “Íkfáyo yekwíroárei.” uríagftá <sup>14</sup> Pairato re uríñínigíni, “Pí íwí éf nání e emíini?” uríagi aiwí awa xixewiámí nura nuro “Íkfáyo yekwíroárei.” urayaríagftá <sup>15</sup> Pairato ayo oyapemíximíni neri re enñínigíni. Barabaso nímíxearí nuwárimáná xegí porisowa Jisasomí iwaní xaiwí nímépéfasáná enjáná awamí re uríñínigíni, “Omí níméamí nuro íkfáyo yekwíroárfpoyí.” uríñínigíni.

*Omí ríperírí umearíro íkfáyo yekwíroáríro egftá náníríni.*

<sup>16</sup> Porisowa Jisasomí níméamí gapímanoyá anjwámí —Aní yoí ayí Píretoriumíyí ríníñiwámíríni. Aní iwámí nípáwiro wauyí porisí nowamíni “Eíni.” nuríro “Omí ríperírí omépeaneyí.” níríniro re egfawixíni. <sup>17</sup> Rapírapí ayftá ríñí wú mīxí ináyí yínarígtá wú nímearo omí nuyíríro ópíyá enñíníñí imóníñí wírí níkfíyímáná mīxí ináyí amínanñwíniñí imóníñí mīñíyo díkínarígtápa mīñíyo xaiwí udíkiáríro nemáná <sup>18</sup> mīxí ináyíyo yayí wiarígtápa ríperírí níwiro re urayígfawixíni, “Judayíyá mīxí ináyoxíríni.” nurayírftá <sup>19</sup> wegwfá tñí mīñíyo iwaní earo reañwí úríro xómíñí níyíkwiro mīñí xwfáyo íkwíroro nero <sup>20</sup> ríxa ríperírí numépéfasáná rapírapí ayftá ríñú níwiríro ámí xegú nuyíríro íkfáyo yekwíroáraníro nání níméra nuro <sup>21</sup> óf e nurftá ámá obaxí pwarígtá womí xegí yoí Saimonoyí —O aní yoí Sairini dánoríni. Xewaxo yoí Arekísadaoríni. Xexírímeáo yoí Rupasoríni.

Omi porisowa fá nixero “Jisaso nání íkǎ́ yoxáǎ rǐpá nǐmeámǐ wuiǐ.” nurǐro <sup>22</sup> Jisasomǐ nǐméra nuro dǎwǎ bǐ Gorǐgota rǐnǐǐpǐmǐ —Yoǎ mǐkǎ́ ayǎ áamá mǐǐǐ gǐxweá nánǐrǐnǐ. Dǎwǎ apimǐ nǐrémoro <sup>23</sup> áamá wa Jisaso rǐnǐǐǐ bǐ mǐwǐnǐpa oenǐrǐ marǐsǐnǎ́ murǎyǐ rǐnǐǐǐ bǐ inǐǐǐ wainǎyo niwayǐmori mǐnǐ wianǐro yarǐǐǐǐ aǐ o murǎpǐ “Oweoi.” uráná <sup>24</sup> porisowa omǐ íkǎ́yo nǐyekwǐroáǐro xegǐ rapǐrapǐ yanǐ menanǐro sárúyo dánǐ “None go meanǐrǐenǐǐoǐ?” nǐrǐnǐro sárú egǎwǐxǐnǐ.

<sup>25</sup> Jisasomǐ 9:00 a.m. imónáná rǐxa sogwǎ xáiwǎ anarǐnǎ íkǎ́yo nǐyekwǐroáǐro <sup>26</sup> áamá nǐnǐ “O ǐwǎ rǐpǐ éǐ nánǐ rǐpǐkǐarǐǐoǐ?” oyaiwǐpoyǐnǐrǐ íkǎ́ wárá nǐmearo “Judayǎ́ mǐxǎ́ ináyorǐnǐ.” nǐrǐro rǐwamǐǐ e nearo íkǎ́yo seáyǐ e nǐpǐrauro <sup>27</sup> áamá ámáýá amǐpǐ ǐwǎ pǐkǐorǐpǐǐǐwáú enǐ Jisaso tǐǐ e mǐdǐmǐdánǐ nǐyekwǐroáǐro nánǐ <sup>28</sup> rǐwamǐǐ enǐnǎ Bǐkwǎyo nǐrǐnǐrǐ eánǐǐǐ rǐpǐ, “O ǐwǎ yarǐǐǐ tǐnǐ nawǐnǐ kumǐxǐǐǐrǐnǐ.” rǐnǐǐpǐ xǐxenǐ imónǐǐnǐǐnǐ.

<sup>29</sup> Áamá Jisasomǐ mǐnǐ mǐnǐ nǐmúroayiro ikayǐwǎ nǐmearǐro payǐ nǐwianǐróná mǐǐ kǐrǐkǐrǐ nǐmeaayiro re rǐǐǐwǐxǐnǐ, “Re rǐǐoxǐranǐ? ‘Nǐwǐnǐǐnǐ anǐ rǐdǐyowá yarǐǐǐwá nǐpǐnearǐ gǐ nǐwǐnǐ sǎ́ wǐyáú wǐyǐmǐ ámǐ mǐrǐmǐǐrǐnǐ.’ rǐǐoxǐ <sup>30</sup> enǐ neánǐrǐ jǐwanǐǐoxǐ enǐ nǐyoárǐmǐ wepǐnǐ.” urayarǐnǎ <sup>31</sup> apaxǐpánǐǐ imónǐǐǐ xwéowa tǐnǐ ǐwǎ ikaxǐ eánǐǐǐ mewegǐwá tǐnǐ enǐ ikayǐwǎ nǐmearǐro re rǐǐǐwǐxǐnǐ, “O enǐ neánǐrǐ ámáyo arǐrǎ wiago aǐ xewanǐǐo arǐrǎ minǐpaxǐrǐnǐ. <sup>32</sup> Áamá yeáyǐ neayǐmǐxemeanǎ nánǐ arǐowayá xwǎ́ piaxǐyo dánǐ iwiaronǐ ro Isǐrereneyá mǐxǐ ináyǐ rǐnǐǐǐ royǐ íkǎ́yo seáyǐ e dánǐ nǐyoárǐnǐmǐ wepǐnǐǐǐ sǐǐwǎ nǐwǐnǐranénáyǐ, dǐǐ wǐkwǐroanǐwǐnǐ.” rarǐnǎ áamá Jisaso tǐǐ e mǐdǐmǐdánǐ yekwǐroáǐǐǐwáú enǐ omǐ

ikayíwí axípi umearígfisixini.

*Jisaso peñí nánirini.*

<sup>33</sup> Ayí e néra núfasána enána ríxa 12:00 ikwawedí imónána re eniginini. Aní nimirini sía niyináriti sía niyináritisána sía tñni 3:00 dání ámi wía ókíána re eniginini. <sup>34</sup> Jisaso ríaiwá ení tñni níriri xegí Xibiruyí píné tñni re ríjiginini, “Eroi, Eroi, rama sabakítani?” níriri aga píné “Gí Goríxoxini! Gí Goríxoxini, pí nání emi nímóini?” urarígíapa Xibiruyí píné tñni e ríagi <sup>35</sup> áma e rówapígíá wa aría níwiro re rígfawixini, “Ai! Ríxa Goríxoyá wía rókiamoagí mípé anínamí peyiño Irajao nání ríaiwá rarini.” níriri <sup>36</sup> áma wo írkwí nímeari inígí wainí niáf yaríjípimi ígíá nearí wegwía wá tñni ayíjwí níróarimáná wegwíawámi nímaxírímáná o bí níniri síjí oeniri nání seáyí émi níwimixániri re ríjiginini, “Irajao omi íkíá tñni ení oníjí níyoari nímeámi wepínini anínamí dání weapínirífeníjoi?” ríagi <sup>37</sup> Jisaso ríaiwá ámi bí ení tñni nírimo díjí níyámíga uniginini. <sup>38</sup> Díjí níyámíga úána rapírapí sepiá aní rídíyowá yarígíwá awawá njwía tñjímíni epaníoáriníjú áwini e axowáriníjiginini.

<sup>39</sup> Porisowayá seáyí e imóníño Jisaso nípearína símímaníjímíni nírori Jisaso péagi níwínirína díjí níyámíga e úagi níwíniri re ríjiginini, “Áma royí neparini. Goríxomi xewaxorini.” ríjiginini.

<sup>40</sup> Apíxí wíwa eni Jisaso péána ná jíamí nírómáná síjwí wínarogíwá wígfí yoí ríwarini. Mariaí —Í aní yoí Magídara dánjirini. Í tñni apíxí Mariaíyí ríníjí ámi wí —Í Jemiso onaxomi tñni Josesomi tñni xínáirini. Í tñni ámi wí Saromíyí ríníjí tñnirini. <sup>41</sup> Íwa Jisaso Gariri píropenístíyo emearína númi nuro arírá wígfíwarini.

Ámì obaxí wíwa enì o t́nì Gariri dání Jerusaremì aṅtyo nání bigííwa Jisasomì p̄kiarífná j́famì dání s̄ṅwí w̄nìgíawixìní.

*Jisasomì* xwíá weyárigíá nánìrìní.

<sup>42</sup> Ríxa śápi t́nì śá ayi Sabarfá nání amìpí píránìṅf̄ imìxárarìgíáyimì <sup>43</sup> Aramatia dāṅf̄ Josepo — O Judayf̄ mebá seáyì e imónìgíá worìní. O Gorìxo xwioxíyo m̄imeámf̄ nerì píránìṅf̄ umenṅweanfá nání d̄ṅf̄ n̄kìkayorì wenìṅf̄ nerì ṅweaṅorìní. O masìśfá m̄iwí d̄ṅf̄ s̄ixf̄ nínìmì émáyf̄ gapìmanf̄ Pairato t́ṅf̄ e nání nurì éf̄ n̄rómáná Jisaso p̄iyo nání “Ananì omeámìní?” nurìrì yarìṅf̄ wíáná <sup>44</sup> Pairato Jisaso ríxa ŕfá péinìgìnírì “Porisowamì mearìṅo obinì.” n̄rìrì poriso ríxa báná yarìṅf̄ re wiṅinìgìní, “Jisaso ríxa r̄ipéinìgìní? S̄inì m̄ipepa réinìgìní?” nurìrì <sup>45</sup> poriso “O ríxa péinìgìní.” ŕagf̄ Pairato aŕfá e n̄wiri Aramatia dāṅf̄ Josepo Jisaso p̄iyomì xe omeanrìrì s̄ṅwí w̄nìtagf̄ <sup>46</sup> Josepo nurì rapìrapf̄ aṕfá weṅf̄ wú b́f̄ nerì n̄imeámì n̄b̄rìrì p̄iyomì n̄iyoarì n̄imeámì n̄iwep̄f̄n̄rìrì e n̄it̄imáná wigf̄ yarìgíápa xopìxopf̄ n̄róa numáná xwárìpáyo nání n̄imeámì nurì —Xwárìpá ayi s̄ṅáyó óf̄ r̄ixárìnìṅf̄yirìní. Ayimì n̄it̄imáná s̄ṅá xwé wo m̄imegw̄nár̄f̄ n̄iméra n̄ipuro óf̄ maṅf̄wámì r̄it̄f̄ nerìfná éf̄ rárárìṅinìgìní. <sup>47</sup> E yarìfná Magídara dāṅf̄ Mariaí t́nì Josesomì x̄inái Mariaíyì r̄inìṅf̄ t́nì “Jisaso ge t̄ip̄r̄r̄éó?” n̄iyaiwiri s̄ṅwí w̄naxf̄d̄ìḡf̄isixìní.

## 16

*Jisaso ámì* wiápf̄n̄imeañf̄ nánìrìní.

<sup>1</sup> Sá wegíípaú Sabarfá ayi ríxa pwéáná śápi t́nì Saromí t́nì awí neánìro ẃápi t́nì p̄iyomì waráyo xópé wiaúwanìgìnírì íwa werìxf̄ d̄ṅf̄ nanf̄ eaarìṅf̄

bi b́f nero nítiro <sup>2</sup> sá wegíwa Sadéyo ẃfá móníjómí ńwíáṕńimeámí Jisaso xẃfá weyáríníjé nání nuro ríxa sogẃf xemónaparíjagí nírémoríná <sup>3</sup> wíwaníjíwa re ríníǵfawixíní, “Ámá gowa śj́há óf mañ́f\_wámí ṕfroyo mímegwínárí neaiiṕríríréoi?” nírínírná <sup>4</sup> weníj́f éfáýf wíníǵfawixíní. Śj́há aga xwéó aí ríxa mímegwínárí nínírní óf\_yi śj́hání iníjagí ńwíníro <sup>5</sup> aṅwí e ńb́tiro óf\_yimí ńpáwiro weníj́f éfáýf wíníǵfawixíní. Aṅínaj́f wo rapíráṕf aṕfá weníj́f sepiá wú ńyínímáná daiwo éf ṅweañagí ńwíníro udud́f wíaǵfá <sup>6</sup> o re uríj́nigíní, “Udud́f mepaní. Nioní ńj́fáríní. Sewaýné Nasaretí dánj́f Jisaso, íḱfáyo yekwíroáriǵfómí śj́hẃf wínáníro baríjoi. Síní re ḿweníní. Ríxa wíáṕńimeánígíní. Omí tíǵf\_e ańfá rí imóníjagí wínífpoyí. <sup>7</sup> Ríxa nuro wíeṕsínjowamí t́fní Pitaomí t́fní ení áwanj́f re urémeápoyí, ‘Jisaso Gariri ṕtroyenísíyo nání xámí seameanfáríní. Xewaníjoi searíj́fpa x́fómí e śj́hẃf wíníṕríríní.’ urémeápoyí.” uráná <sup>8</sup> íwa ńpeyearo xwárípáyo ṕfní ńwíárímí éf nuróná enj́f óf ero síŕf píkíníro nero wáýf níkáríníro nání ámá wíyo áwanj́f muŕf éf uǵfawixíní.

*Jisaso Mariaímí śj́hání wimóníj́f nánírní.*

<sup>9</sup> Jisaso Sadéyo ẃfá móníj́fmí ríxa ńwíáṕńimeámáná nurí Maǵdara dánj́f Mariaímí — Apíx́f í Jisaso xámí imfó ímí dnj́f xíxéroaríǵfá wé ẃfúmí dánj́f waú míx́f umáínowáríj́ríní. Ímí xámí śj́hání síwá winíagí <sup>10</sup> í nurí ámá Jisaso t́fní emeaǵfáwa o nání dnj́f sípí ńwirí nání ámíx́fá yaríjaǵfá ńwímearí Jisaso wíáṕńimeáf nání áwanj́f nurírní <sup>11</sup> re uríj́nigíní, “O ríxa śj́h́f enjagí śj́hẃf wínífní.” uríagí awa aŕfá ńwíro aí dnj́f ńwík\_wíro “Nepa neararíní.” ḿyáiwíǵfawixíní.



*Jisaso wiep̄sinq̄t* waúmi wímean̄t̄p̄i nán̄ir̄ini.

<sup>12</sup> E nemáná eḡáná xeḡt̄ wiep̄sinq̄t̄ waú Jerusarem̄i p̄f̄ni n̄iwiár̄im̄i aḡt̄ wíyo nán̄i war̄fná Jisaso xeḡt̄ wón̄iḡt̄ nimón̄ir̄i wímeáaḡt̄ <sup>13</sup> awaú en̄i nuri wiep̄sinq̄t̄ w̄f̄am̄i “Jisasom̄i s̄iḡw̄t̄ win̄t̄wiit̄.” ur̄f̄aḡf̄i aiw̄t̄ d̄iḡt̄ n̄iw̄ikw̄f̄roro “Nepa nearar̄iḡit̄.” m̄t̄yaiwiḡf̄awix̄it̄i.

*Jisaso wiep̄sinq̄t* wé wúkaú s̄ikw̄t̄ wom̄i wímean̄t̄ nán̄ir̄ini.

<sup>14</sup> E nemáná eḡáná xeḡt̄ wiep̄sinq̄t̄owa wé wúkaú s̄ikw̄t̄ wo awí neán̄iro aiwá nar̄fná Jisaso s̄iḡán̄i s̄iwá n̄iw̄in̄ir̄i awa s̄in̄i d̄iḡt̄ m̄iw̄ikw̄f̄ró ero d̄iḡt̄ k̄f̄k̄m̄i imón̄iro yar̄iḡaḡf̄a nán̄i m̄ix̄t̄ nur̄ir̄i re ur̄iḡiḡiḡit̄i, “Ámá nion̄i n̄iwiáp̄n̄im̄ear̄i ámi s̄iḡt̄ eḡaḡt̄ s̄iḡw̄t̄ n̄inanīm̄i n̄ib̄iro áwan̄t̄ sear̄f̄áyo ar̄f̄a n̄iw̄iro d̄iḡt̄ m̄iw̄ikw̄f̄ropa pí nán̄i yar̄iḡoi?” nur̄ir̄i <sup>15</sup> re ur̄iḡiḡiḡit̄i, “Xw̄f̄a r̄ir̄i n̄ir̄im̄it̄i ami ami nemero xw̄iȳf̄a nion̄i nán̄i yaȳt̄ seainar̄iḡt̄p̄i ámá n̄iyoni áwan̄t̄ ur̄imé̄r̄ix̄it̄i. <sup>16</sup> Ámá ḡiȳf̄ ar̄f̄a n̄iseairo nion̄i nán̄t̄ d̄iḡt̄ n̄in̄ikw̄f̄roro waȳt̄ meá̄f̄áyo Gor̄ixoyá yeá̄ȳt̄ uyim̄ix̄emean̄f̄ar̄it̄i. E ner̄i aiw̄i ámá ḡiȳf̄ nion̄i nán̄i d̄iḡt̄ m̄in̄ikw̄f̄róf̄á̄ȳt̄ xw̄iȳf̄a meár̄in̄ip̄r̄f̄ar̄it̄i. <sup>17</sup> Ámá nion̄i nán̄i d̄iḡt̄ n̄ikw̄f̄róf̄á̄ȳt̄ wá̄t̄ nur̄imer̄fná Gor̄ixoyá d̄iḡt̄yo dán̄t̄ em̄im̄f̄ r̄t̄p̄i ep̄r̄f̄ar̄it̄i. ḡf̄ yōf̄yo dán̄t̄ ámá im̄tó d̄iḡt̄ x̄ixéroar̄iḡt̄yo m̄ix̄t̄ umá̄inowár̄iro p̄fné ámá wíyá maj̄f̄a aiw̄i Gor̄ixoyá d̄iḡt̄yo dán̄t̄ wiḡt̄ p̄fnéyo dán̄t̄ ur̄iro <sup>18</sup> sidir̄f̄yo f̄a n̄it̄am̄ix̄in̄ir̄fná sidir̄f̄ n̄iwori aiw̄i m̄ipé ero iniḡt̄ ayá̄t̄ in̄iḡt̄p̄i n̄in̄ir̄i aiw̄i m̄ipé ero ámá s̄im̄ix̄f̄yo wé seá̄ȳt̄ e nikw̄iár̄iro nan̄t̄ im̄ix̄iro ep̄r̄f̄ar̄it̄i.” ur̄iḡiḡiḡit̄i.

*Jisaso aḡf̄nam̄i* nán̄i peȳiḡt̄ nán̄ir̄ini.

<sup>19</sup> E nur̄im̄i Jisaso Gor̄ixoyá d̄iḡt̄ t̄f̄ni aḡf̄nam̄i nán̄i n̄ipeyir̄fná ámi o t̄f̄ni x̄ixen̄i nimón̄ir̄i nán̄i wé náúm̄it̄i

éí ηweaηiniginí. Éí ηweaηáná <sup>20</sup> awa nuro Jisasoyá xwiyfá ami ami nurimeróná áamá “Nepa nearariηoi.” yaiwipírí nání emímí ení Áminá Gorixoyá dīηí tīnī nīwíwapiya wagfáriní.

## Xwiyá Gorixoyá Siripirini

The New Testament in the Ankave language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini

copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

Updates

eBible.org

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 17 Nov 2018 from source files dated 20 Jul 2017

7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051